

GORENJSKI GLAS

GLASILO
SOCIALISTIČNE
ZVEZE
DELOVNEGA
LJUDSTVA ZA
GORENJSKO

SREČNO 1989

70 ljubljanska banka

Temeljna banka Gorenjske

PRIPIS DINARSKIH
IN DEVIZNIH OBRESTI
OD 5. 1. 1989 DALJE!

Mi smo pršli semkaj k vam,
da bi vi kej dali nam.
Nas je sedem opajdaš,
Ta osmi pa je trogar naš,
mamca hišna gospodinjca,
dajte nam en mal predluca,
naj bo ajda al' proso,
da bo le z voljno roko.

Očka hišni gospodar,
dajte nam en dober dar.
Naj bo praznje al' hodnik,
al pa ajde an pounik.
Če pa tega nimate,
dajte nam pa dnarca kej.
An grošček ali pa dva,
al pa ceua cvancgarca.

Zapisala: Helena Ložar, podloga na Gorjušah

Na silvestrov večer domove v Bohinjski Češnjici obiskujejo šeme, ki voščijo srečo in zdravje v prihajajočem letu.
foto: Tatjana Dolžan

Srečno
1989

MERKUR KRANJ

TRGOVINA NA DEBELO, TRGOVINA NA DROBNO, TRGOVSKE STORITVE,
ZUNANJA TRGOVINA, TRGOVINA NA DEBELO — UNIVERSAL JESENICE

Nejevoljni delegati slovenske skupščine

Zvezni proračun je previsok

Ljubljana, 28. decembra - Podrobnejšo informacijo o financiranju Jugoslovanske ljudske armade je dobil samo predsednik skupščine Miran Potrč, vendar je bila označena z državno tajno, zato je delegati, ki pa o tem odločajo niso smeli prebrati. Tančica skrivnosti bo morala pasti tudi z nekaterih dokumentov o JLA.

Slovenska skupščina k predlogu zveznega proračuna in izvenproračunske bilance soglasja ni dala. Povečanje je previsoko, prav tako pa nimamo dokumentov, ki bi urejali odhodke in pravice, proračun pa ni dejansko pokrit z realnimi viri. Slovenija je zoper dodatno obremenjevanje ljudi in gospodarstva in zato bodo dali slovenski delegati soglasje k zveznemu proračunu le, če bodo slovenska stališča upoštevana. Proračunske in izvenproračunske izdatke je treba zmanjšati, do konca prvega trimesečja prihodnje leto pa je treba narediti revizijo pravic in tako razbremeniti gospodarstvo in prebivalstvo. Tudi reformne zakone bo Slovenija sprejela, če bodo upoštewane njene zahteve. Ne vemo, kaj se kuha v Beogradu. Takšno kuhanje nas je pripeljalo na beraško palico, so poudarjali delegati. Vlada, tudi slovenska, miži pred problemi. Preveč je takih, ki še naprej računajo na izjemne položaje, izstavljajo račune po logiki, nam pa ostane samo logika dam. Enkrat mora počiti, vendar bo dolgo pokalo. Bolje, da krepko počij sedaj, kot pa da gnijemo naprej. Enkrat že naredimo analizo, je na skupščini terjal kranjski delegat Pavle Šubič, kolikšni so prihodki JLA, koliko nas JLA stane in koliko nas mora stati. Ptujski delegat Gorazd Žmavc pa je dodal, da bi moralo predsedstvo SFRJ, če je že sugeriral obseg sredstev za vojsko in je po ustavi poveljni vseh delavcev v državi, tudi opredeliti življenjsko raven tega delavca.

Sestale so se tudi skupščine drugih republik in pokrajin. Odstopa zvezne vlade nihče ni resneje terjal, glasne pa so bile zahteve, razen na Kosovu in v manj razvitih, dotiranih, da so obremenitve republik za zvezno blagajno prevelike.

J. Košnjek

Prometni kviz ob dnevu armade

Kranj, 26. decembra - Ob dnevu JLA armada in Avtomoto društvo že tradicionalno prirejata prometno - zgodovinski kviz, ki se ga udeležujejo srednješolci in vojniki. Na letošnjem je sodelovalo 15 ekip, in sicer po tri iz trgovske šole, Iskre in gimnazije, po dve iz tekstilne in gumarske ter JLA, po ena pa iz mlekarke in ekohomske. Tekmovalci so se na temi - promet in NOB ter ljudska oblast na Slovenskem med 1941 in 1947. letom - dobro pripravili, o čemer pričajo tudi rezultati.

Prvo mesto je dosegla druga ekipa JLA z 69 točkami, drugo mesto druga ekipa iz Iskrine srednje šole s 66 točkami, tretje pa drugo moštvo tekstilne in gumarske šole z 62 točkami. Tudi ostali niso veliko zaostali. Najbolj je na koncu presenetila zmagovalna ekipa vojakov, ki je svojo nagrado prepustila tekmovalkam iz gimnazije, sicer uvrščenim od 10. do 14. mesta kot najbolj simpatični ekipi.

D. Ž.

Janez Bohorič o ekonomski politiki v prihodnjem letu

Kako se bomo peljali v Evropo, če ne bomo gradili cest

Kranj, 26. decembra - Zadnja seja izvršilnega odbora Medobčinske gospodarske zbornice z Gorenjsko v letošnjem letu je bila namenjena ekonomski politiki v prihodnjem letu, gospodarstveniki so medse povabili Janeza Bohoriča, podpredsednika slovenskega izvršnega sveta, da bi bili obveščeni iz prve roke. Vendar so stvari še tako nejasne, da kaj bistveno novega ni povedal, nakazal pa je usmeritve, kako bo slovenska vlada v prihodnjem letu reševala probleme, predvsem na področju gospodarske infrastrukture.

Začeti pri zveznem, nadaljevati pa pri republiškem in občinskih proračunih

Začeti je treba pri zveznem proračunu, ne glede na razlage in utemeljitve, da je 93 odstotkov pogodjenega z zakonsko sprejetimi obveznostmi in pravicami, moramo jih spremeniti in to pravice vseh, je dejal Janez Bohorič. Zvezna vlada je zdaj predlagala okleščanje izvenproračunske porabe, predvsem znižanje bencinskega dinarja, kompenzacij za hrano, izvoznih spodbud, vendar je to le prelaganje iz žepa v žep.

Vendar pa se kresanje proračunske porabe ne sme in ne more ustaviti pri zveznem proračunu, saj je 80 odstotkov splošne in skupne porabe na ravni republik in pokrajin ter občin. Slovenska vlada oblikuje program racionalizacije republiške in občinske uprave, število zaposlenih naj bi zmanjšali za 600 ljudi. Tudi za družbene dejavnosti so pripravljene konkretni predlogi, je dejal Bohorič, vendar so to svojevrstne utrdbe, kar se je že pokazalo pri reševanju zdravstva.

Z Gorenjske 2 milijardi mesečno

Ustaviti pa se seveda ne sme tudi pri žariščih, ki podžigajo inflacijo, o njih se pripravljamo manj kot o zveznem proračunu, skoznje pa se pretaka veliko denarja. Presežek

v klirinški menjavi letos znaša 2 milijardi dolarjev, plačan je bil z emisijskim denarjem. Dokajšnje so terjatve do dežel v razvoju, svoje zahteve devizne rezerve, ki postajajo po mnenju nekaterih že previsoke.

V razpravi pa je bila kritike deležna tudi obvezna rezerva Narodne banke Jugoslavije, saj iz Slovenije gre mesečno zanje 10 milijard dinarjev, od tega z Gorenjske 2 milijardi dinarjev. Padale so ostre besede, češ da narodna banka z veliko emisijo pokriva del "kriminala", obvezna rezerva pa je nevreden kanal za pretakanje dohodka, za dotekanje poceni denarja iz gospodarstva. Janez Bohorič je sodil, da naj bi prihodnje leto pogledali pod to vodo, da možnosti za to so, med konkretnimi dejanji pa odprava limitov v poslovnih bankah.

Priprave na vstop v Evropo 92

Pred meseci smo si veliko obetali od gospodarske reforme, ocenjevali, da bo še letos sprejetih 46 zakonov, nato je tudi 23 zakonov postal prezahteven cilj, kasneje devet in sprejeli naj bi vsaj zakon o podjetjih, zakon o skupnih vlaganjih in zakon o delovnih razmerjih, zdaj kaže, da bo tudi to težko, je dejal Janez Bohorič. Zakon o tujih vlaganjih je usklajen in bi se dalo sprejeti, toda sam po sebi interesa tujih vlagateljev ne bo povečal, kakor zakon o podjetjih razmer ne bo spremenil, če ne bo imel ustreznega okolja, ki še ni definirano.

Sindikalna lista se vrača

Prvi korak h kolektivni pogodbi

Nekdanja sindikalna lista je zajemala dogovorjene osnove za izplačila stroškov, nastalih na delu. Sedanja, ki so jo republiški sindikati do konca tega leta dali v razpravo svojemu članstvu, pa obsega zahteve sindikata za uresničevanje pravic delavcev iz dela, nadomestil osebnih dohodkov, izplačil skupne porabe in slednjic stroškov, tako kot v nekdanji.

Ko bodo po novem letu začeli veljati novi zakoni, med katerimi bo največje težje zakon o podjetjih, bo v sistemu iz dela izhajajočih pravic nastala vrzel. Medtem ko je z novo zakonodajo morda storjena usluga podjetniškim odločitvam, pa samoupravne pušča docela na drugi strani. Prav zato so v sindikatih presodili, da kaže v obvezujočem dokumentu nanizati zahteve, ki zadevajo minimalne osnove za pravice iz dela, prejemkov skupne porabe in materialnih stroškov. To bi spodbujalo pomagalo zlasti podjetjem z mešano lastnino. vendar v sindikatih so

dijo, da bi se morala določila uveljaviti tudi kot osnova za plačevanje dela v samoupravnih, družbenih podjetjih. Sindikalna lista ima namreč ambicijo postati nekakšna kolektivna pogodba, kakršna na zahodu poznata podjetnik na eni in delavec na drugi strani, in ki prvega zavezuje k minimalnemu delovnemu in življenjskemu standardu zaposlenih.

Med pravicami in dela in gospodarjenja lista na prvem mestu omenja najnižji osebni dohodek, ki je osnova vsemu, izračuna pa se po posebni metodologi-

ji, upošteva življenjske stroške družine in produktivnost dela. Tam je tudi najnižji zajamčeni OD, katerega višino in letno valorizacijo tudi tako kot najnižjega predlaga sindikat. Spisek pogojev dela in nagrajevanja od izmenskega, nočnega, nedeljkega dela, do plačevanja pripravnikov, ima določene svoje osnove, za njimi pa še nadomestila osebnih dohodkov in prejemki skupne porabe, kar so imele doslej organizacije sila različno urejeno. Tudi zdaj se jim ne bi na silo predpisovalo osnov iz sindikalne liste (tisti, ki imajo v veljavi višje, za delavca ugodnejše številke, naj se jih le držijo), toda v primeru konflikta s podjetnikom je treba imeti v rokah najnižje osnove, ki ščitijo delavčev standard.

Sindikalna lista je resda dobronamerna, a v njej in z njo v

zvezi še marsikaj nejasnega. Ali pri osnovah jemati za izhodišče čisti ali bruto dohodek, na katero poračunsko obdobje so preračunani zneski in podobno, ali se razmerja ne bodo preveč tepla s stalnim spreminjanjem sistema, ki ga imamo zahvaljujoč državnemu vmešavanju v gospodarjenje? In slednjic: če si sindikalna lista prizadeva biti bodoča kolektivna pogodba, namenjena zaščiti delavca, bi se kazalo po podobnih dokumentih ozreti tudi prek meje in vsaj pri tem pozabiti na naše samovoljno prepričanje, da smo imeli to področje doslej normativno zelo podrobno urejeno. Sicer pa je tako kot zakon o podjetjih podjetja tudi sindikalna lista zalotila sindikate močno nepripravljene, zato se je tudi tu bati preuranjenih rešitev na pamet.

M. Volčjak

D. Z. Žlebir

DIMNIKARSKO PODJETJE KRANJ

Zupančičeva 4, tel.: 35-100

želi strankam, poslovnim prijateljem in občanom srečno in uspešno novo leto 1989

Nudimo vam naslednje usluge:

- mehansko čiščenje dimnih vodov in prezračevalnih naprav,
- kemično in mehansko čiščenje plamene strani kurilnih naprav in termogenerov,
- meritve dimne emisije
- servisiranje vseh vrst in tipov gorilcev na tekoča in plinasta goriva, ventilacij ter klima naprav.

GORENJSKI GLAS

Ob 35-letnici izhajanja je kolektiv Gorenjskega glasa prejel red zaslug za narod s srebrno zvezdo

Ustanoviteljice Gorenjskega glasa so občinske konference SZDL Jesenice, Kranja, Radovljice, Škofje Loke in Trzin

Izdaja časopisno podjetje Glas Kranj, tiska Ljudska pravica Ljubljana

Predsednik časopisnega sveta: Boris Bavdek

Gorenjski glas urejamo in pišemo: Stefan Zargi (glavni urednik in direktor), Leopoldina Bogataj (odgovorna urednica), Jože Košnjek (notranja politika, šport), Marija Volčjak (gospodarstvo, Kranj), Andrej Zalar (gorenjski kraj in ljudje, komunalne dejavnosti), Lea Mencinger (kultura), Helena Jelovčan (izobraževanje, iz šolskih klopi, Škofja Loka), Cveto Zaplotnik (kmetijstvo, kronika, Radovljica), Darinka Sedež (razvedrilo, Jesenice), Danica Dolenc (tradicije NOB, naši kraji, za dom in družino), Stojan Saje (družbene organizacije in društva, SLO in DS, ekologija), Danica Zavri-Zlebir (socialna politika), Dušan Humer (šport), Vilma Štanovnik (Trzin, turizem), Vile Bešter (mladina, kultura), Franc Perdan in Gorazd Šinik (fotografija), Igor Pokorn (oblikovanje), Nada Prevc in Uroš Bizjak (tehnično urejanje) in Marjeta Vozlič (lektoriranje).

Naročnina za 2. polletje 34.000 din

Naslov uredništva in uprave: Kranj, Moše Pijadeja 1 — Tekoči račun pri SDK 51500-603-31999 — Telefoni: direktor in glavni urednik 28-463, novinarji in odgovorna urednica 21-860 in 21-835, ekonomska propaganda 23-987, računovodstvo, naročnine 28-463, mali oglasi 27-960.

Časopis je oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju 421-1/72.

uredništvo tel. 21860

Tiha skupščina

Kaj zanima delegate

Škofja Loka, 28. decembra - Ponedeljkova skupščina, sklicana ob nenavadno rani sedmi jutranji uri, je bila času primerno nenavadno tiha. Osemnajst točk dnevnega reda je minila v slabih dveh urah, tako rekoč brez razprave, z avtomatičnim dviganjem rok.

No, kljub temu se je peščica drobnih delegatskih vprašanj vendarle nabrala. Poglejmo, kaj je zanimalo škofjeloške delegate.

V Javorjah sprašujejo, kdaj bo cesta do vasi, to je zadnji odsek približno 1300 metrov, asfaltirana. Zanima jih tudi, kdaj bosta popravljena usada na že asfaltiranem delu ceste. V krajevni skupnosti Reteče-Gorenja vas ljudi motijo črne gradnje in sprašujejo, zakaj inšpekcijske službe kljub pisnim opozorilom sveta krajevnih skupnosti ničesar ne ukrenejo. Na Trati prosijo izvršni svet in občinsko strokovno službo, naj dolgoročno planirajo in skupaj z vsemi zainteresiranimi določijo relacijo za prevoz smeti na deponijo v Dragi: ali prek Suhe ali Lipica-Gosteče.

Delegacija kmetov in delavcev škofjeloške zadrge ne vedo za razloge, zakaj uprava za družbene prihodek izdaja odločbe o odmeri davkov kmetom šele ob koncu koledarskega leta, tako da vse leto ne vedo, kakšne davčne obveznosti jih sploh čakajo. Zanimivo je tudi vprašanje, ki prihaja iz Alpe-tourouvega Tovornega prometa: kaj je z nadaljevanjem gradnje "uranske" ceste.

Pričakujemo lahko, da bo bolj živahno na naslednji skupščini, ko bodo dani odgovori na vsa ta vprašanja.

H. J.

PROGRAM DELA REPUBLIŠKE KONFERENCE SZDL SLOVENIJE V PRIHODNJEM LETU NAJ BO REZULTAT POBUD ČIM ŠIRŠEGA KROGA LJUDI, NJIHOVIH DRUŽBENOPOLITIČNIH IN DRUŽBENIH ORGANIZACIJ, ZDRUŽENJ IN DRUŽBENIH GIBANJ

Strategijo uveljavljanja svoje družbene vloge v tem mandatnem obdobju je Republiška konferenca SZDL Slovenije opredelila v svojih programskih usmeritvah, ki zahtevajo vsakoletno in sprotno konkretizacijo njihovih vsebin. Samo tako lahko dosežemo večjo učinkovitost in odzivnost Socialistične zveze na zahteve sedanjega časa.

Naloga na področjih:

- ekonomske reforme in spopada z inflacijo
- racionalizaciji in dograditvi družbenopolitičnega sistema
- prenove Socialistične zveze ter njenih organiziranih socialističnih sil

ostajajo osrednja skrb in odgovornost tudi v prihodnjem letu.

V želji, da bi pri svojem delu in v celotni družbi v prihodnje še bolj uveljavili pluralizem samoupravnih interesov, demokratičnih pravic, odprti dialog in javno delo

poziva

Izvršni odbor Predsedstva Republiške konference SZDL Slovenije vse delovne ljudi in občane, krajevne, občinske, obalno in mestni konference SZDL, družbene organizacije in društva, združenja in družbena gibanja ter druge družbenopolitične organizacije, da prispevajo svoje predloge in pobude za program dela Republiške konference SZDL Slovenije, njenih organov in oblik dela za leto 1989. K sodelovanju želimo pritegniti tudi posameznike in skupine, ki so pripravljene sodelovati s pobudami za pripravo projekta organiziranja in delovanja Socialistične zveze na vseh ravneh, skladno s sodobno vlogo in položajem Socialistične zveze v političnem sistemu socialističnega samoupravljanja.

Program je odprt za vse pobude, sledi naj tudi sprotni zahtevam časa, interesom ljudi in njihovih organizacij. Okvir pa bi moral biti oblikovan do druge polovice januarja 1989. Zato pričakujemo, da se boste na poziv odzvali v prvi polovici januarja prihodnjega leta. Pobude in predloge pošljite na Izvršni odbor Predsedstva RK SZDL Slovenije, Ljubljana, Komenskega 11.

Po treh dneh v kranjski Kibernetiki prekinili stavko

Zahteve stavkajočih osnova za dogovarjanje

Kranj, 29. decembra - V ponedeljek, torek in v sredo do 14. ure je stavka v Iskri Kibernetiki, začeta je bila v tozdu Števcu, nato pa se je razširila tudi v ostale tozde, potekala za tovarniško ograjo, v sredo popoldne pa so stavkajoči krenili na Trg revolucije v Kranju in tam vztrajali do desetih zvečer. Včeraj (četrtak) zjutraj, po razgovoru s vodstvom Kibernetike in tozda Števcu, družbenim pravobranilcem samoupravljanja in občinskimi sindikalnim predsednikom, pa je predsednik stavkovnega odbora Lado Bevk delavce pozval k delu in objavil moratorij med sprtima stranema, v prihodnjih desetih delovnih dneh pa bodo potekala pogajanja med vodstvom tovarne in stavkovnim odborom. Delavci so po tem pozivu začeli delati.

Se bodo uspeli dogovoriti? Od leve proti desni vodja stavkovnega odbora Lado Bevk in direktor Kibernetike Peter Kobal

V sredo zvečer je že vse kazalo, da skupnega jezika ne bo mogoče najti in da bodo stavkajoči vztrajali pred občinsko skupščino še naslednje dni. Nastala je očitna pat pozicija. Stavkajoči, ki so pripravljeno za uspešno dogovarjanje pokazali s tem, da so znižali svojo zahtevo po zvišanju decembrskih plač s 50 odstotkov na 40 odstotkov glede na osnove oktobrskih plač, so na tem vztrajali. Terjali so, da morajo biti januarke plače najmanj tolikšne kot decembrske, povečane za stopnjo rasti življenjskih stroškov, zahtevali razbremenitev gospodarstva in stalnejšo gospodarsko politiko ter večjo samostojnost podjetij, ter reorganizacijo Kibernetike

in vključno z reorganizacijo tozda Števcu v samostojno delovno organizacijo. Če bodo te zahteve uresničene, bodo stavkajoči nadomestili izpad proizvodnje, ki je po torkovih podatkih znašala 150 milijard dinarjev. Vodstvo tovarne pa je do stavke v torek sprejelo posebno izjavo, ki jo je podpisal glavni direktor Kibernetike Peter Kobal. V njej je rečeno, da je 25,5 odstotno povišanje decembrskih plač najvišje možno, da zavrača metode pritiska in bo storilo vse za prihodnost podjetja. V izjavi je tudi poziv k delu. Enakega mnenja sta bila tudi delavska sveta tozda Števcu in Kibernetike, ki sta zasedala v sredo.

Kako naj preživimo s 60, 70 milijoni. Na bolniško skoraj ne upamo.

Precej potnikov je moralo na avtobuse namesto na vlak, tovorni promet se je skorajda ustavil

Strojevodje stavkali dva dni

Ljubljana, 29. decembra - V torek ob pol sedmih zjutraj je začela stavkati večina strojevodij na slovenskih in istrskih železnicah, z izjemo novogoriških in novomeških, ki pa so se stavkajočim pridružili v sredo. Stavka je trajala dva dni, do srede do 17. ure, ko je predsednik republiškega izvršnega sveta Dušan Šinigoj na sestanku s stavkovnim odborom med drugim dejal, da je železnica dejavnost posebnega družbenega pomena in da bo v primeru, če se bo stavka, ki je ohromila precejšen del železniškega prometa v Evropi, nadaljevala, posegel po ukrepih, ki jih ima na razpolago.

Strojevodje so stavko prekinili za deset dni, v tem času pa naj bi odbor za reševanje spora, ki mu predseduje Peter Toš, predsednik republiškega komiteja za delo, v sodelovanju z delegati vsega Železniškega gospodarstva Ljubljana pripravil za delavski svet predloge, ki bi bile sprejemljive za obe strani. Če pa delavski svet zahtev strojevodij ne bo sprejel, bodo ti vsaj tako so opozorili - s stavko nadaljevali.

Strojevodje so na stavko opozorili že nekaj dni prej, sicer pa so svoje zahteve zapisali v dvaindvajset točk. Prva od njih zahteva povišanje osebnih odstotkov za 15 odstotkov, ostale pa se nanašajo na izračunavanje minulega dela, režijske in čakalne ure, na drugačno sindikalno organiziranost, boljše obveščanje, zmanjšanje števila administrativnih delavcev... Stavkajoči so tudi zahtevali, da plače sproti spremljajo stopnjo rasti življenjskih

stroškov, da je vrednost točke enaka v celotnem železniškem gospodarstvu Ljubljana, da se plače izplačujejo obenem v vsem podjetju, da odstopi šef vlečne službe v ljubljanskem tozdu in da se ugotovi odgovornost delavskega sveta za nastali položaj v tozdu. Odbor za reševanje spora, ki se je sestel takoj po sestanku z Dušanom Šinigojem, je že obravnaval pet najbolj spornih zahtev strojevodij in izbral pot, ki pa je bližja zahtevam stavkovnega odbora. Med težje usklajenimi predlogi je tudi manjše povišanje osebnih dohodkov za strojevodje.

Čeprav so si v ŽG Ljubljana zaradi stavke "sposodili" strojevodje iz Zagreba in Sarajeva in poklicali na pomoč upokojence, ki se imajo veljaven izpit za vožnjo vlakov, pa je stavka kljub temu precej ohromila železniški promet. V ŽG pravijo, da so vozili vsi mednarodni potniški vlaki in vlaki proti jugu države. Precej

Stavkajoči na dvorišču tovarne.

(Včeraj, četrtak zjutraj) so se ponovno šeli vodstvo tozda in tovarne, predsednik kranjskega sindikata, predsednik stavkovnega odbora kranjski družbeni pravobranilec samoupravljanja. Sprejeli so skupno izjavo s sledečo vsebino: stavkovni odbor ugotavlja, da bo mogoče konfliktno situacijo rešiti samo z vzpostavitvijo neposrednega dialoga med vodstvom tovarne in stavkovnim odborom; izhodišče za dialog so zahteve stavkovnega odbora, le -ta in vodstvo tovarne pa se obvezujeta, da bodo delavci o rezultatih tega dialoga obveščeni po desetih delovnih dneh, ko bodo predlagani sklepi delavskim svetom tozdom in delovne organizacije. V tem času se stavka prekine in objavi moratorij. Če sklepi delavcev ne bodo zadovoljili, se bo stavkovni odbor ponovno odločil o stavki. Enak rok velja tudi za obveščanje o uresničevanju drugih zahtev, za kar sta zadolžena kranjski izvršni svet in občinski sindikalni svet. Skupna izjava tudi daje možnost drugim tozdom, da se legalno priključijo stavki skladno s stavkovnimi pravili sindikata.

Med stavko je prihajalo do ostrih konfrontacij med stavkajočimi in vodilnimi. S transparentov in iz ust stavkajočih so vrela gesla: zmanjšajte prispevne stopnje, hočemo preživeti, ne umreti, za delo poštno plačilo, kje je direktor, kje je denar, ki smo ga dajali za razvoj, kje sta razvoj in programi, kakšna bo prihodnost naših otrok, vse

moramo plačati, kako naj preživimo s 60, 70 milijoni, dobro delamo, kje je denar, zaslužili smo ga in je naš, Iskra, kje smo in kam gremo, ni res, da zaslužimo 90 milijonov, to je povprečje, zaslužimo 60, 70 milijonov, ni res, da štrajkajo samo v števcih, dol z občino in birokracijo, pred tremi meseci smo štrajkali, pa obljube niso bile uresničene, dajte svobodo tovarnam, hočemo denar, ne očitajte nam Bevka, vsi smo Bevki, očitajte nam neznanje, ste nas kdaj vprašali, da gremo v šolo itd. Vodstvo tovarne in sindikalni predstavniki, najpogosteje so se pojavljali direktor Kibernetike Peter Kobal, predsednik sindikata tozda Števcu Franc Premru in predsednik sindikalne konference Kibernetike Stane Zaplotnik, ki je požel največ žvižgov, so jih pričetevali, da denarja ni, da Kibernetika ima prihodnost, da je treba delati in izvažati, da kupci ne bodo potrpeali, da se je prodaja zadnje mesece ustavila, da pa analize trga obetajo prihodnost. Za mnoge težave je kriv sistem in njega je treba spremeniti in pri tem bi bila dobrodošla podpora delavcev. Kranj še ni bil tako pod vodo kot sedaj in to je treba upoštevati. Še vedno trdim, da se najbolj bojim štrajkov v dobrih kolektivih, je dejal Henrik Pernelj stavkajočim pred občino.

Razplet stavke v Kibernetiki bo tako znan januarja.

J. Košnjek
slike: F. Perdan

KULTURNI KOLEDAR

KRANJ - V Prešernovi hiši so na ogled barvne fotografije avtorja **Marijana Mira Dobovška**. V kletnem razstavišču se z izborom likovnih objektov predstavlja **Ljubo Kozic**. V Stebrišni dvorani Mestne hiše je na ogled razstava unikatnih ročnih pletenin avtorice **Brede Klemenčič**.

V **Prešernovem gledališču** bo v sredo, 4. januarja, ob 19.30 predstava Mestnega gledališča ljubljanskega z Vegovo **La discreta enamorada - za red sredo I**. V četrtek, 5. januarja, bodo predstavo ponovili za red **četrtek I**.

JESENICE - V Kosovi graščini je na ogled razstava steklenih izdelkov **Ljubice Ratkajec Kočice**.

RADOVLJICA - V fotogaleriji radovljiške graščine so na ogled fotografije članov **Foto kluba Radovljica**.

V galeriji Šivčeve hiše je na ogled **novoletna prodajna razstava**. V galeriji Kamen razstavlja akad. slikarka **Alenka Kham - Pičman**.

ŠKOFJA LOKA - V galeriji ZKO - Knjižnica razstavlja akad. slikar **Zmago Puhar**.

ŽELEZNIKI - V salonu pohištva Alpes je odprta **razstava del članov Ilkove skupine Iskra**.

DUPLICA - V Stolovem Interieru razstavlja fotografije **Herman Pivk**.

KAMNIK - V razstavišču Veronika je odprta **novoletna prodajna razstava del kamniških slikarjev**.

APEZEJEVCI POJEJO MAHLERJA

Ljubljana - Danes, v petek, 30. decembra, ob 19.30 bo v Cankarjevem domu v okviru abonmaja Slovenske filharmonije na sporedu 3. simfonija Gustava Mahlerja, kar bo prva izvedba te simfonije v Jugoslaviji. Simfonijo bodo predstavili Simfonični orkester Slovenske filharmonije, ženski del Akademskega pevskega zbora France Prešeren iz Kranja z dirigentom Tomažem Faganelom, ženski del APZ Tone Tomšič z dirigentom Jožetom Füstrom in Mladinski pevski zbor RTV Ljubljana z dirigentom Matevžem Fabjanom. Glavni dirigent bo Uroš Lajovic.

NOVOLETNI KONCERT V ŽIREH

Žiri - Pihalni orkester Alpine in moški pevski zbor Alpine pripravljata v ponedeljek, 2. januarja 1989, ob 19. uri v dvorani Svobode v Žireh novoletni koncert zabavnih melodij in pesmi. Pihalnemu orkestru dirigira Drago Kanduč, pevski zbor pa vodi pevovodja Anton Čadež. Program povezuje Jure Simonič.

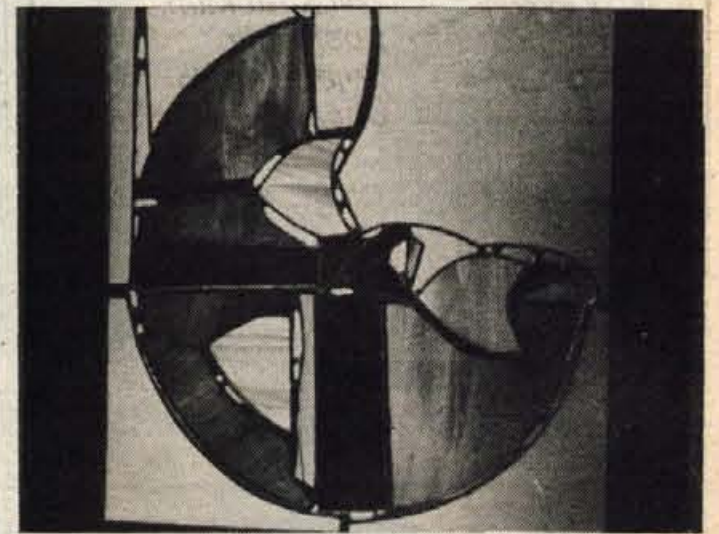
Izložbena kultura

ELEGANTNI VITRAŽI

Kranj - V izložbah kranjske elite je te dni na ogled šestindvajset vitražnih zapisov svobodne oblikovalke **Lene Šajn iz Kranja**. Kot neskljenjena, razsuta ogrlica se nizajo vzdolž mestnega jedra, položeni so k vstopu na starodavni Pungrat in spet obrnejo svojo nanizanko nasproti Kancijanove cerkve navzgor. Ta zanimivi, povsem nekonfeksijski smerokaz skozi Kranj, je pripravil elitin aranžer **Janez Košnik**.

Puštalska okna, izluženi okviri restavriranih polknic nado- meščajo komponibilne poskuse modernih »okvirarjev«. Le-ti dajejo posebno zlahtnino izraza in so obenem okvir v okviru, izložba v izložbi sami. Duhovita igra s strani stlinih čitank se zdi ta poseg **Lene Šajnovce**: kmečko narodopisno blago z obrobja 17. stoletja se dopolnjuje z oblikovanjem XX. stoletja v happening tržine komunikacije!

Prikaz vitražev **Lene Šajn** razumem prvenstveno kot izjemno sožitje ustvarjalnega in uporabnega obenem. Postavljalčeva naloga je bila uporabiti vse izrazne možnosti, ki jih mu ponuja navidez krhka minucioznost oblikovalkinih kolažev. Poiskati je bilo treba svetlobne, kompozicionalne in koloritne elemente širšega okvira

(izložbe) ter s pravilnim ritmom oblikovati dinamiko doživljanja teh malih delc. Ni naključje, da je srednjeveški vitraž odsev kraslinih teženj dragocenih šatulj ali relikvijarjev. Steklasti mozaik, ki mu dodaja polno moč sončna svetloba, je v srednjeveških katedralah ponazarjal zlahtnino dragotinja.

Lena Šajn gradi na posameznih elementih nekdanjih večjih sklopov. Zanima jo sožitje zdaj pastelnih, zdaj spet biserinasto školjčnih barvnih namazov posameznih mozaiknih vrednot. Med seboj jih veže s črto nekdanje svinčeve, danes tiffany vezave. Črta bistveno sooblikuje celotno ploskev, jo obvladuje tudi na hote puščenih poljih. Tu se spremeni v vibasto tretpetavo linijo, ki elegantno zapolnjuje vezivno površino. Omenjena črta je možna v t.i. negativu in pozitivu, npr. se kot srebričast jodid nadaljuje v drugo polje polknice.

Kolorit se prefinjeno prilagaja uporabljenim koscem mozaika, saj tam, kjer gradi s popolnoma trdnimi pokončnimi segmenti, uporablja krepke kontraste, spet drugje se zlivajo komplementi med seboj.

Lenina igra s celotami širših vitražnih kompozicij je le navidez igra in navidez lahkotna. Gre za premišljen izbor kompozicijskih rešitev, ki jih ponuja skop in omejen prostor. Praviloma gre gradacija od spodnjega kota in se zaključuje v polovici koristne površine. V večini primerov ostaja razmerje med uporabljenim in nomenoma puščeno površino izenačeno, tu in tam se razširja pripoved na obe ali vsa tri polja, ki so med seboj neodvisna dejanja. Le v dveh primerih se prizor smiselno razteza čez vsa polja, vendar tu intenzivito umirja s t. i. »ledenimi rožami«, čipkasto zapolnjeno površino.

Čeprav je v bistvu Lenina pripoved abstrahirana govornica, ponujajo nekateri detajli že drobce predmetnega sveta. Za hip nas preblisne podoba vrtnice, svečnika, sončne krogle, a se spet zlije celoten prizor v kaleidoskopsko panoramo.

Koledovanje

Koledovanje je obredni obhod mladih fantov — kolednikov v času od božiča do Sv. treh Kraljev. Ime koledovanje je dediščina iz antike.

Ne bomo tako brž pozabili TV okroglice med za letošnji božič, ob kateri je Sandi Čolnik zbral zanimive sogovorce. Med njimi je bil tudi dr. Niko Kuret, najboljši poznavalec in razlagalec slovenskih letnih običajev z optiko evropskih razsežnosti. Njegovo obsežno delo Praznično leto Slovencev doživlja prav zdaj svoj drugi ponatis. V tem delu tudi nadrobno predstavljajo skrivnostni čas zimskega kresa, ki obsega čas od božiča do Sv. treh Kraljev. To je čas, ko staro sonce umre in se novo sonce rodi. Spremembe v naravi so pripovedale, da jim je človek pristavil še svoja pojmovanja. To je čas številnih čarnih dejanj, poln magičnih moči. Po ljudskem verovanju je ta čas »dvanajstih noči« poln nenavadnosti. To je čas, ko se rajni vračajo na ta svet, zemljani smo izpostavljeni močnemu delovanju naravnih duhov, to je čas čarnih dejanj... Poln magičnih moči. Kot dediščina iz davnine se je mnogo tega vraslo v šege krščanskega božiča.

Novoletne maske Bohinjskih »otepovcev« ali »kolednikov« so izrazit in edinstven primer v Sloveniji. So primer predkrščanskega kulturnega izročila, ki se je vraslo živo v naš čas. Pred drugim desetletjem so starejši Bohinjci še vedeli povedati, da predstavljajo maske otepovcev duhove prednikov, ki se v

teh dneh vračajo in se živim maščujejo, toda so jim tudi naklonjeni. Pisateljica **Nada Matičič** je v svojem romanu o Bohinju in Bohinjcih živo opisala to sestavino običaja. Danes so se obhodi otepovcev ohranili v vaseh Zgornje Bohinjske doline. Otepovska skupina predstavlja zmerom družino: očeta, mater, sinove, hčere in druge osebe, ki imajo določeno funkcijo. V sprevodu je tudi maska, ki nosi napis Srečno novo leto.

Naši koledniki so dobili ime po Rimskih »kalendae jameriae« kakor so ime novali obhode ob Novem letu. Novoletni obhodi so torej poganska šega, krščanstvo jim je dalo le novo vsebino.

Do danes se je novoletno koledovanje ohranilo tudi v Ratečah.

Nosilci tega običaja so tako v Bohinju, kot v Ratečah mladi fantje. Poprej so smeli koledovati le fantje, ki so bili potrjeni k vojakom, sedaj to pravilo ne velja več. Spodnja starostna meja koledovalcev se je spustila. Koledniki gredo v vsako hišo. Sramota je če jo obidejo. S svojo navzočnostjo in pesmijo oživljajo osebno razpoloženje v praznično vzdušje. Voščijo srečo in zdravje pri ljudeh in živini.

Včasih so jim domači darovali klobaso, jajca, žganje ali jabolčnik, sedaj pa jim dajo poleg tega tudi denar

Anka Novak

Leto, ki je bogato obrodilo

Najprej ključ, potem motor za pot do cilja

Se malo in začeli bomo šteti znova. Za nami bo ostalo leto, ki smo ga z zaupanjem, da nam bo čimmanj slabega in čimveč dobrega prineslo, začeli živeti. Preroki in kronisti so se iz dneva v dan primerjali, seštevali in odštevali, čas pa je bil ves čas edini pravi merilec skozi celo leto. Začeli smo ga z željami, da bi bilo dobro, vse najboljše. Končujemo ga na enak način. Vsega je bilo dovolj v tem letu, lepega in tudi ne, in prav zato naj velja, čeprav simbolično, da je za nami leto, ki je bogato obrodilo. Morda bo jutrišnje po slabem letošnjem boljše, ob željah in voščilih tik pred dvanajsto pa kar najboljše.

Ni ga pravzaprav kraja, da bi lahko rekli: Tu pa niso nič naredili. Razlika je le, da jim je tisto, kar so želeli in hoteli, nekje bolj, drugje malo manj uspelo. Kar precej pa je na Gorenjskem primerov, kjer so pravzaprav imeli »veliko srečo«. V želji, da bi jim bilo danes, jutri bolje, so našli ključ za pot do tega cilja. Za nekatere, kjer so se o takšnih željah že dolgo pogovarjali, je bilo prav letošnje leto tisto, ki se ga bodo radi spominjali. Saj niso našli le ključa, kje in kako stopiti na pot do želenega cilja, marveč so imeli tudi motor, ki jih je z vztrajnostjo in močjo popeljal do njega.

Križe

Dragovih (in še katerih) 4000 kilometrov

Drago Papler

Drago je doma iz Naklega. Že ko se je pred petimi leti poročil in se preselil iz kranjske občine v trziško, v Senično, kjer zdaj živi z družino, mu žilica ni dala miru, da ne bi tudi pisal: Danes še vedno dopisuje v časopise, tudi v Gorenjski glas; je pa tudi predsednik uredniškega odbora časopisa Elgo-Elektro gospodarstva Slovenije. V domačem časopisu, zaposlen je namreč v Elektro Kranj, pa je sploh nekako novinar brez odločbe, kot pravi. V njegovem poslovnem kovčku se namreč poleg službenih papirjev namreč vedno najde tudi kakšen članek. Njegova rubrika v Anteni 064 pa je pravzaprav svojevrstna simbolika.

»Trdno sem prepričan, če ne bi bilo Sebenjanov, ki so se pred dobrima dvema letoma odločili na referendumu za samoprispevek za telefonijo in če ne bi bilo potem še Francija Terana, pa tudi kranjske Stanovanjske zadruge, danes na tem širokem območju štirih oziroma petih krajevnih skupnosti, ki predstavljajo kar dobro polovico celotne občine, ne bi mogli govoriti o telefoniji. Že ko je Franci Teran z izvajalcem oziroma projektantom hodil po krajevnih skupnostih zaradi meritev za telefonijo, smo v Seničnem ustanovili gradbeni odbor. Takrat smo se hoteli pridružiti Sebenjanom.«

Zasukalo pa se je potem tako rekoč čez noč drugače. O telefonu so začeli razmišljati tudi v sosednjih krajevnih skupnostih. Vsaka je dobila svoj gradbeni odbor in potem so imenovali skupnega, centralnega za štiri krajevne skupnosti, predsednik pa je postal Drago Papler.

»Nikdar ne bom pozabil, da smo morali potem v štirinajstih dneh zbrati 142 milijonov dinarjev. Takrat sem bil tudi prepričan, da bomo uspeli in čeprav smo potem še najmanj šestkrat šli od hiše do hiše in so nas v Podjetju za PTT promet Kranj na začetku kar nekam postrani gledali, nihče v odboru ni obupal. In tako smo potem tudi uspeli. Letos, pred mesecem, dvema so v krajevnih skupnostih že začeli zvoniti telefoni. Mislim, da je bilo letošnje skupno praznovanje krajevnih praznikov v tem delu trziške občine eno najlepših v zadnjih letih. 481 novih telefonskih naročnikov je tako rekoč čez noč (čeprav akcija še ni čisto končana) trziško občino na področju telefonske odprtosti na Gorenjskem iz zadnjega premaknilo na prvo mesto in celo nad slovensko povprečje.«

Skoraj 4 milijone dinarjev je moral vsakdo prispevati za telefonski priključek, s slabimi 20 odstotki pa se je v akcijo, ki so jo začeli Sebenjanci, vključila tudi širša skupnost. Drago je prepričan, da brez takšnega, delovnega, skupnega in posameznih gradbenih odborov te naloge ne bi speljali, saj so bili prav oni prvi začetniki velike akcije, ko financiranje ni šlo več po starem.

»Vsi skupaj, tudi v PTT, smo se učili in si nabirali izkušnje. Zdaj, ko smo pravzaprav začrtali smer tudi drugim, pokazali pot, kako se velja v prihodnje lotevati tovrstnih akcij, razumem številne pomisleke na začetku. No, nazadnje so nam vsi, predvsem pa v Podjetju za PTT, zares veliko pomagali.«

»Si res kot predsednik centralnega gradbenega odbora naredil s svojim avtomobilom brezplačno kar 4000 kilometrov v tej akciji?«

»Pa verjemi, da nisem bil edini. Nihče v gradbenem odboru ni štel ur in kilometrov. Delali smo zato, da bomo uspeli. Bilo je ničliko trenutkov, dnevov, noči, ko je bilo treba vse podrediti telefoniji... In ko takole razmišljam, kako je bilo, in je vse hudo že mimo, je pravzaprav smešno, kako so postarji večkrat rekli: Vi nimate samo vas Hudo, za vašo akcijo bi pravzaprav bolj ustrezalo ime Grozno. Zame pa je bilo zares grozno, ko sem na terenu pozabil zakleniti avto in mi je iz njega izginil poslovni kovček. Poleg celotne dokumentacije sem imel takrat v njem tudi precej prispevkov, ki sem jih obljubil v uredništvu. No, pa se je tudi ta potem našel. Bil je sicer uničen, vendar sem ga bil bolj vesel, kot ne vem česa, saj sem dobil nazaj vso dokumentacijo in članke, v kar sem vložil nekaj mesecev dela...«

Skupno praznovanje se je letos začelo v štirih krajevnih skupnostih s postopnim vključevanjem novih naročnikov...

Jezersko

Milan je pridelal tudi obroč

Milan Kocjan

postavilo v bok švicarskemu Davosu. Njegovo pričanje je bilo:

»Jezerskemu res manjka turizem, vendar za turizem je treba najprej še marsikaj narediti.« Njegov program, ko ga je pripovedoval in razlagal, je bil na trenutke skorajda podoben sanjarjenju, da ne rečem nekakšni zanesenjaški avanturi. »Najprej morajo ljudje imeti vodo, dovolj vode. Potem moramo vsi skupaj začutiti, da kraj, tudi zaradi nas samih, ne more biti smetišče. In nena zadnje je nad nami, kot Damoklejev meč, upanje in prepričanje, da je kultura in prostor zanjo tisto, kar še kako sodi v to, da bomo nazadnje vsi skupaj lahko začeli tam in tisto, kar nas danes drugi zgolj prepričujejo, pa včasih tudi očitajo, da premalo živimo za lepi jezerski gorski turizem.«

S pogojem, da bodo na Jezerškem zgradili vodovod, da bo v vse domačije pritekla voda izpod Kočne, da bodo kraj očistili, polepšali in predvsem, da bodo nekdanjemu Korotanu dal izgled in prostor, prostor tudi za kulturo, je Milan takrat sprejel zaupanje Jezerjanov. In od tistega trenutka naprej Milan z njegovo znano odločnostjo in na trenutke že kar trmasto poštenostjo ni poznal popustljivosti in odlašanja; še najmanj na trenutke pri sebi, družina pa ga kot takšnega pozna tudi že od prej.

Jezerjani so se potem, kot prerorjeni lotili gradnje vodovoda. Zdaj vodo že imajo. 20 tisoč prostovoljnih ur so naredili zanjo. Zares lepo in pošteno so se letos ob otvoritvi Milanu, svojemu predsedniku, tudi zahvalili. »Tisti trenutek, ko smo svečano odpirali vodovod in so me presenetili, sem bil pravzaprav brez besed. Ob vseh naporih, ki smo jih vložili, pa mi danes zelo veliko pomeni dvoje: Prek 80 let star možakar, domačin je rekel, da ni nikdar verjel, da bi voda izpod Kočne pritekla dol, 80-letna domačinka pa me je, ko sem jo srečal, pozdravila: Gospod predsednik, tako vodo si nam zrihtal, da smo ti vsi skupaj zares hvaležni! Jaz pa sem predvsem hvaležen vsem, saj smo vsi delali. Lepo je biti predsednik v takšni krajevni skupnosti, kjer so ljudje za to, da gredo stvari naprej.«

In stvari na Jezerškem gredo naprej. Smetje (smetišče) kot pravi Milan, tudi ni več takšno, kot je bilo še včeraj. Počistili in uredili so ga in z njim vred tudi prostor za material in različno opremo v krajevni skupnosti. Zdaj, ko je glavni del vodovodnega programa že končan, pa so Jezerjani spet sedli skupaj. Pred njimi je še ena, tista tretja naloga iz programa izpred let: dvorana v Korotanu.

»Smo pred tem, da se na enak način lotimo še tega zaloga. Mislim, da imamo toliko izkušenj, da bomo tudi temu izzivu, čeprav nas bo veljal kar petino vsega potrebnega denarja, kar pa ne bo malo, kos. Prihodnje leto naj bi se to dogajalo in ob letu bi želel, da bi sedli skupaj, da bi se pogovorili tudi o tisti bodoči neži, ki nam je bila tako ali drugače vsiljena in ki po uresničitvi še te naloge, ki nas čaka, na Jezerškem in med Jezerjani najbrž ne bo več mogla ostati, niti zrambi. Takrat bomo namreč veliko bližje tisti pripombi o možnostih za turizem na Jezerškem.«

»Je tvoja trditev povezana morda tudi z obročem, ki ga imaš na roki, ga pa pred leti nisem videl?«

»Menda pomaga proti revmi... Ja, tudi to sem pridelal... Pa kaj bi tisto; napiši raje, da znamo Jezerjani, če se nečesa lotimo, to tudi narediti. Znamo biti pa tudi hvaležni in to tudi smo, tako občinskemu izvršnemu svetu, vsem službam, s katerimi smo imeli opravka pri delu in seveda Gozdnemu gospodarstvu, Zavarovalnici Triglav, pa Živilom...«

Po gradnji vodovoda je zdaj na vrsti Korotan...

Poljane

In potem je tudi Miro dobil priznanje

Miro Bonča

ljek, na Štefana dan, pred popoldnansko mašo, ko sva se dobila v župnišču, ki je sestavni del cerkve, zgrajene po vojni.

»Pravzaprav sem bi kar brez besed, ko ste me poklicali. Vse skupaj je zame namreč eno samo veliko presenečenje in zadovoljstvo. Priznanje, ki so mi ga letos dali v krajevni skupnosti, je sploh edino, ki sem ga dobil po 27 letih službovanja v Poljanah, pred tem pa sem služboval pri sv. Lenartu. To je bil bogat in lep občutek sedanjega spoznanja, da se gradijo mostovi in urejajo stvari. Sicer pa priznanje, ki so mi ga podelili, pomeni priznanje vsem ljudem in vsem v krajevni skupnosti, ki smo vsa ta leta delali za to, da bi ohranili dragocenosti, umetnine in veliki vrednosti vseh teh spomenikov dali lepši videz.«

Šestdeset let je danes star Miro Bonča, župnik v Poljanah, doma iz Hotovelj. Že ko je služboval pri sv. Lenartu, je gradil cerkev. In ko je prišel v domači kraj, si je najprej in predvsem srčno želel, da bi naredil novo cerkev. Prejšnja, po vojni podrtja, je bila velika umetnina. Bila je ena petih cerkva, ki jih je v Sloveniji zgradil arhitekt Maček.

»Zgraditi novo župniško cerkev v Poljanah ni bilo lahko. Vendar pa veliko lažje, kot pred samo gradnjo sploh začeti. Mislim in upam, da mi bo uspelo napisati kroniko. Zob časa pa je že do takrat močno načel tudi podružnične cerkve. Ze same cerkve so velike umetnine, še več pa jih je v njih. In tako smo potem 1975. leta postopoma začeli obnavljati še ostale.«

Zdaj so na zunaj v glavnem že vse obnovljene. To so Bukov vrh, lepa baročna cerkev in sv. Volbenk, 400 let stara romarska cerkev z dvema zvonikoma. Novo fasado ima čez 600 let stara cerkev z gotsko zasnovano na Gabrški gori. Marijina božjepotna cerkev na Malenskem vrhu je dobila novo skodlasto streho na ladiji in na zvoniku. Znana je tudi po posebno lepem, enem najlepših zlatih oltarjev v občini. In potem je še cerkev sv. Jurija na Volči, ki ima tri zlate oltarje, dobila pa je novo fasado in kritino.

»V 120 letih župnije v Poljanah ste tretji župnik. Zagotovo imate že veliko izkušenj z obnovo cerkva. Kakšno delo je to?«

»Da si boste lažje predstavljali, naj povem, da je za obnovo kritine na treh cerkvah bilo potrebnih okrog 50 tisoč hrastovih skodel. Znano je, da so hrastove skodle zelo trpežne, ne smejo pa imeti grč. Ko smo jih obnavljali, smo našli med njimi tudi eno z letnico, ki je potrjevala, da je bila streha stara malo manj kot 250 let. Preden sem se lotil obnove, pa sem najprej veliko študiral te stare skodle. Sicer pa je prekriti eno streho pravo doživetje. Takole štirje ljudje bi morali delati od jutra do večera cel mesec. Mi smo porabili za eno streho 100 kilogramov žebelj, delalo pa je 20 ljudi cel teden, vsak dan. V tem desetletju in več je bilo opravljenih veliko delo, čeprav ga je še toliko in več ostalo. Zadovoljen pa sem, da pri tem zahtevnem delu nismo imeli nobene nesreče.«

Za urejeno zunanostjo pa je zdaj še veliko umetnin, za katere pa se Miro Bonča boji, da bo čas prehitel reševanje. Premalo je danes strokovnjakov, da bi se lotevali še notranjosti podružničnih cerkva. Premalo je Šubicev, kot sta oba iz Poljan, ki imata v vsaki cerkvi svoja dela. Vendar pa je Miro Bonča vseeno zelo zadovoljen: »Delo in spoznanje ter volja za ohranitev umetnin so nas zblížali. Delali smo vsi, verni in tisti, ki se ne štejejo za verne. In prav to spoznanje, da ima vsak človek lahko svoj pogled, ki ga je treba spoštovati, je vredno največ, saj nas zrašča v to našo skupnost.«

Andrej Žalar

Najprej so zgradili novo cerkev, potem pa so se postopoma lotili obnove podružničnih...

Stara fužina, šeme — »otepovci«

Last Narodopisni inštitut, foto: Vlastja Simončič

Kaj bo prinesla gospodarska reforma in ekonomska politika v prihodnjem letu

Po Novem letu vse drugače bo?

Nace Pavlin, direktor kadrovskega področja Iskre Kibernetike Kranj

Samoupravljanje ne bo okrnjeno, saj ga tudi zdaj ni bilo

Kranj, 27. decembra - "Tako pomembna zakonodaja, ki predstavlja gospodarsko reformo, nastaja izven gospodarstva. V bistvu niso vključeni niti delavci, ki so jih v tem nastajanju novega gospodarskega sistema kot samoupravljalce že kar odmislili, niti tista struktura, ki naj bi po novem sistemu podjetništva dobila odgovornejšo vlogo in ki ga bo morala tudi izvajati. Zelo radi bi dali svoje tehtne pripombe, prepričan sem, da bi z nekaterimi izboljšavami in spremembami predlogov zakonov dosegli veliko boljše učinke, seveda pa morda na račun kakšne pristojnosti, ki jo ima kdo izven gospodarstva."

"Stvari se spreminjajo iz dneva v dan, zdaj se, da je za sprejem najboljši zrel zakon o podjetjih, kaj sodite o njem?"

"Zakon o podjetjih je še najbolj sprejemljiv, predvsem zato, ker spreminja odnose in določa nosilce tako samoupravnih kot poslovnih funkcij, vse zadeve pa prepušča bodočim podjetjem, ki jih bodo glede na svoje specifične pogoje in trenutne razmere in glede na to, kako so imele notranje odnose urejene zdaj, lahko uredile."

"Kaj naj bi pomenil za Kibernetiko?"

"Predvsem racionalnejšo in optimalnejšo organiziranost. Zdaj imamo 11 tozdov in delovno skupnost skupnih služb, zaposlujejo preko 5.000 ljudi. Imamo sedem dokaj ločenih proizvodnih programov, ki naj bi bili v prihodnje organizirani

kot dokaj samostojne enote, programsko usmerjene, vendar močno povezane, morda pa bo kateri od tozdov izkoristil zakonske možnosti in se organiziral kot samostojno podjetje."

"Se vedno pa v okviru Iskre?"

"Se vedno, mislim, da smo tudi v okviru sozda že našli modus - sestavljeno podjetje, ki bo dovolj širok okvir za vse."

"Kot kadrovskega direktor se ukvarjate s samoupravno zakonodajo, kakšen prepričan ste o med samoupravne akte prinesel zakon o podjetjih?"

"Bistveno manj predpisov bomo imeli, če bi zdaj z vsemi samoupravnimi akti dosledno sledili zakonu o združenem delu, bi zdaj imeli 100 do 130 samoupravnih splošnih aktov po tozdih, po novem pa jih bomo verjetno lahko imeli le šest do osem. To bo pomenilo, da bodo ljudje te akte poznali, se po njih ravnali. Prepričan sem, da samoupravljanje ne bo nič okrnjeno, ker tistega samoupravljanja, ki smo ga deklarirali, tudi doslej ni bilo."

Franc Grašič, glavni direktor Peka Trzič

Ni prave volje, da bi krenili v tržno gospodarstvo

Trzič, 28. decembra - "Nekakšna ekonomska politika bo že sprejeta, zato, da bo, ne bo pa kakovostna, kasneje jo bodo verjetno spreminjali. Vse to je odraz razmer in dogodkov, ki vse bolj kažejo, da ni prave volje, ni prave želje, da bi krenili v gospodarsko reformo. Tudi majski ukrepi so bili naravnani v tržno gospodarstvo, kasnejše dogajanje pa kaže, da prave volje ni. Kaj nismo rekli, da je inflacija najhujše zlo in da se bo zmanjšala, kratkoma ni bilo tako, temveč nasprotno, tiskanje denarja je še vedno osnovni izvor inflacije, dohodek se še vedno močno preliva, od tam, kjer se ustvarja, tja, kjer ga manjka. Kaj niso obresti in dogajanje okrog dober primer."

"Ker se število zakonov, ki naj bi bili sprejeti še letos tako osipa, je to nemoč?"

"Mislim, da predvsem precenjenost, kaj se v tako kratkem času lahko naredi. Neodgovorne so bile izjave, da jih lahko sprejmemo 40. Premalo je zdaj celo časa, da bi sprejeli dober zakon podjetjih, če bi na začetku rekli, da bomo sprejeli samo tega in bi se nanj osredotočili, bi bilo bolje, kot pa da bo zdaj tisto, kar bo sprejeto, po svoje verjetno problematično. Čeprav za zadnjo verzijo, ki jo poznam, mislim, da je to četrta, lahko rečem, da je bila še kar sprejemljiva."

"Kaj imate kot direktor v mislih?"

"Opredeljuje, o čem se bomo samoupravno dogovarjali in kaj je pristojnost odgovornih ljudi v

"Predlogi novih zakonov so naravnani v tržno gospodarstvo?"

"Takšne bi radi čimprej imeli, toda bojim se, da bo po vsem, kar se zdaj dogaja, zadaj spet precej dogovorne ekonomije, ne pa trg kot pravo, objektivno merilo."

tovarni, ki se bodo morali vsako leto potrditi. Ker bodo imeli za to tudi več orodja v rokah, vidim nekaj možnosti, da še nekaj potegnemo iz te sredine, čeprav so že precej izčrpane. Druga stvar pa je usmeritev v tržno gospodarstvo, da bo trg sodnik, ki bo dobim dal nekaj več, slabim pa nekaj manj, da ne bomo več iskali botrov, temveč se bomo usmerili v strokovno delo. Tretja stvar, ki je s prvima dvema povezana, pa je notranja organiziranost."

"Kakšna bo Pekova?"

"Letos smo se že odločili za spremembo, ki je bila sprejeta, število tozdov smo zmanjšali z osem na tri. Ko so začeli govoriti o zakonu o podjetjih, smo osnovali posebno delovno komisijo, ki spremlja dogajanje, ko bo sprejet, bo napravila osnutek novega statuta Peka."

"Vaši tozdi izven tržiške občine bodo verjetno želeli ohraniti samostojnost, ker so pač navezani na svoje občine?"

"Po novem imamo tozd le v Ljubdregu, drugod so delovne enote. Budućnost v Ljubdregu je velika tovarna, ki ima 1.800 delavcev, največja je v občini, zato se zavedam, da bi bilo glede na financiranje skupne in splošne porabe vprašljivo, če bi postala le del drugega podjetja. Na zadnji seji centralnega delavskega sveta je padlo tudi to vprašanje, možnosti so odprte, lahko postane del Peka, lahko samostojno podjetje, v katerega pa je Peko vlagal. Prepričan sem, da bomo našli ustrezno rešitev, saj smo z Budućnostjo dobro sodelovali že prej, ko je bila samostojna in sodelujemo zdaj, ko je naš tozd."

Mirjam Jan-Blažič, direktorica tozd Livarna LTH Škofja Loka

Želimo vedeti, kaj dajemo v skupni žakelj

Škofja Loka, 27. decembra - "Vsak dan dobivamo nove informacije o tem, da vsi predlogi zakonov še niso usklajeni, zelo težko dajem ocene. Prav nejasnosti in nedorečenosti so nas pripeljale do razmišljanja, da je potrebno z nekaterimi stvarmi pohiteti in jih vsebinsko drugače postaviti, kot so bile tekom letošnjega leta, ko smo se v LTH-ju lotili reorganizacije. Marca smo namreč izglasovali ukinitve večine tozdov, prešli smo na dva, na eni strani hladilstvo, na drugi livarstvo in orodjarstvo."

"Je nova organiziranost že zaživel?"

"Ne, postopek je bil v teku, ko smo v bistvu začeli nov postopek."

"Ste lahko konkretniji, kaj botruje temu?"

"Zakon o združenem delu nam je dal samostojnost, ki jo v novem zakonu podjetjih ne vidimo, če smo šli pred petnajstimi leti v eno skrajnost, zdaj gremo v drugo. Tozdi vendar niso povsem naša pogrnjavščina, nekaj podobnega obstaja v zahodnih ekonomijah, korporacije vendar nastajajo po principu profitnih centrov, znotraj je decentralizacija in samostojnost precejšnja."

"Opozarjate torej na preveliko centralizacijo?"

"Tozd definitivno izgublja na veljavi, v tem

smislu, da ne bo več pravna oseba, v končnih določbah je sicer še vrsta stvari nedorečenih, zato tudi še ni povsem jasno, bodo tozdovski žiro računi po Novem letu ugasnili ali ne."

"Ponekod je to kar prav?"

"Tam, kjer so monolitni, kjer imajo proizvodne povezave skupni cilj, LTH pa je konglomerat, zelo težko se bomo čez poslovili od tega, kar nam daje mesto v sistemu, od kapitala. Zanj so seveda zainteresirani vsi, ker smo uspešnejši, toda manj številni, se seveda bojimo zanj."

"Koliko izdelkov naredi livarna za druge dele LTH-ja?"

"Manj kot 2 odstotka, orodjarna pa 20 odstotkov, kar 80 odstotkov pa letos za nas."

"Torej je razumljivo, da hitite v samostojnost, izglasovati jo nameravate še pred koncem leta?"

"Poudariti moram, da pravno formalno želimo izglasovati izločitev iz LTH-ja, s čimer bomo dobili podlago za dogovor, v kakšni obliki bomo še naprej skupaj, v strokovnem konceptu torej gradimo na LTH-ju, želimo pa vedeti, koliko dajemo v skupni žakelj in kaj bomo jemali ven. Želimo si zagotoviti razvoj in enakopravno odločanje v novem podjetju, ki ga vidimo kot sestavljeno, seveda pa to ni sozd, kakršnega smo bili vajeni in iz katerega je LTH že izstopil."

Vinko Perčič, direktor računovodskega knjigovodskega področja Sava Kranj

Menjava dresov ne pomaga, potrebna sta kondicija in znanje

Kranj, 28. decembra - "Vsako leto se moramo na novo učiti, kakor da bi spreminjali jezik. Jaz pravim, drese menjamo, zato se ne bomo bolje igrali, potrebna sta kondicija in znanje, da bolje igraš. Junija letos sem v Ljubljani poslušal predavanje denverskega univerzitetnega profesorja Cusisa, ki tam predava računovodstvo in knjigovodstvo. Rekel je, da v ZDA v jedru že petdeset let ni bilo generalnih sprememb, zadnja je bila leta 1935, leto prej je ameriški kongres ustanovil komisijo za enoten sistem knjigovodstva in finančnih poročil, ki je to izdelala, nakar je bil sprejet in še zdaj velja. Spreminja se le tehnika poročil, od pisnih v računalniške, laserske in ne vem še kakšne. Preprosto se nismo imeli kaj pogovarjati, njemu so bile stvari jasne."

"Pri nas pa jih spreminjamo vsako leto?"

"Zadnjih šest let generalno vsaki dve leti. Poročila so vsako leto drugačna, primerjav ni, kako naj potem preprosto in sproti informiramo neposredne proizvajalce."

"Dobili naj bi nov zakon o računovodstvu, kaj sodite o njem?"

"V predlogu so glede na osnutek zakona nekatere izboljšave, ki pa niso temeljne vsebinske

li konkreten predlog. Brez takšnih popravkov zakona bomo spet samo menjali drese in še naprej tekli po blatnem igrišču, kar nas ne bo rešilo."

"Govore tudi o spremembah kontnega plana?"

"Napovedujejo prehod s funkcionalnega na bilančni kontni plan in sicer na francoskega, računovodski strokovnjaki vedo povedati, da ni tako slab, vendar pa ga tudi Francozi že opuščajo in se odločajo za nemškega, ki ga že uporabljajo druge člani evropske gospodarske skupnosti. Mi naj bi torej spet hodili nekje zadaj. Saj ne kritiziram francoskega, toda, računovodski delavci se držimo za glave, to je spet samo dres, za nas pa je sprememba tolikšna, kot če bi od nekoga, ki zna italijansko zahtevali, naj začne govoriti hindujsko."

"Kakšne novosti prinaša zakon o finančnem poslovanju?"

"Zakon o računovodstvu predvideva ugotavljanje dohodka na osnovi fakturirane realizacije, toda, če se bodo predpisi s področja finančnega poslovanja poslabšali, saj predlog tega zakona predvideva ukinitve zavarovanja plačil, potem to pomeni, da je ta kombinacija mnogo slabša. Ugotavljali bomo sicer dohodek, hkrati pa lezljiv vse večjo nelikvidnost, od tega dohodka, ki ne bo plačan, pa bomo morali plačevati prispevke in davke, kar bo dodatni udarek k nelikvidnosti gospodarstva. Ko začno v naši državi govoriti o razbremenitvi gospodarstva, se najbolj bojim in na glas povem, da se zagotovo povečajo."

"Se bodo že spet?"

"Saj so se že, po Uradnem listu SRS števil. 43 bodo s I. prispevki višji. Povečuje se prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in sicer s 17,74 na 20,60, torej za tri točke, skupna stopnja pa se bo tako povečala s 41,56 na 43,90. Pri tem pa se ponavlja zgodba izpred leta, več denarja bodo dobile tudi vse druge dejavnosti, tudi tiste, ki zanj niti prosile niso. To je težko razumeti, toda poglejte, če imamo 100 dinarjev in je stopnja 43, potem je neto 57, če je bila stopnja 40, pa je bil neto 60, povečanje za tri poene pa moram izplačati na neto 60, to pa je 103."

M. Volčjak

Viljem Žener, glavni direktor Save Kranj

Letos je zmeda tolikšna, da smo plan naredili po svoje

Kranj, 28. decembra - "Pri prejšnjih sistemskih spremembah, ko je ustavnim amandmajem sledil zakon o združenem delu, smo hiteli in se že pred njim reorganizirali, kasneje pa smo morali stvari popravljati. Zdaj pa smo rekli, da ne bomo hiteli, da bomo pustili čas za čas."

"Kar bo verjetno omogočilo prehodno razdobje?"

"Če ima zakon o podjetjih kar 100 amandmajev, 50 pa je nekako usklajenih, to pomeni, da bodo spremembe kar precejšnje, vsaj to moramo počakati, bojim pa se, da jih bomo sprejemali tudi še potem, ko bo zakon že sprejet. Zakon o tujih vlaganjih pa jih ima menda še veliko več."

"Kako ocenjujete ekonomsko politiko za naslednje leto, kaj za vas pomeni, da jo sprejemajo na Silvestrovo?"

"To je že nekajletna praksa.

Zadnja leta smo vedno čakali na ekonomsko politiko, vedno pričakovali spremembe, morali dobiti še to in ono, preden smo se podrobneje lotili gospodarskega načrtovanja. Tako smo gospodarski načrt običajno sprejemali hkrati z zaključnim računom, v bistvu torej marca. Letos pa je zmeča že tolikšna, da smo ga naredili po svoje. Praktično ga prav zdaj zaključujemo, samoupravno sicer še ni sprejet, po strokovni plati pa skorajda."

"V Savi že vrsto let sodelujete s Semperitom, izkušnje imate tudi s tujimi vlaganji, kako ocenjujete zakon o tujih vlaganjih, jih bo spodbudil?"

"V gumarstvu samo svoje violine ni moč igrati, vsaj dolgoročno ne, zato malce pritajeno, bi rekel, kolikor imamo pač mož-

nosti, iščemo partnerje tudi za druga naša področja. Potrebno je najti čim več kontaktov, na vsaj malce trdnější način, kot so kupoprodajni odnosi, pomembno je, da si navezani na neki sistem. Mislim, da ima zakon malo več posluha že s tem, ker daje možnost večinskega deleža, s trem pa tudi večinskega odločanja, prej tega ni bilo. V našem primeru tovrstne avtopnevmatike je bila pogodba, kar zadeva odločanje, malce drugače sestavljena, saj je odločanje 50 odstotno pri deležu, ki ni 50 odstoten. V poslovnem odboru si odločanje delimo 'pol-pol', delež pa je 30 odstoten. Mislim, da bo ne glede na to, da naj večinsko odloča, kdor ima večinski kapital, interes le malce večji, bojim pa se, da zaradi splošnih razmer v Jugoslaviji ne bo ne vem kakšnega pritiska na ta kapital."

narave, še vedno ostaja odprta glavna dilema o ureditvi določb revalorizacije, če želimo ugotavljati realne poslovne rezultate gospodarskih subjektov in z obračunskim sistemom preprečiti dodaten pritisk na inflacijo, potem bo potrebno razrešiti. Računovodski delavci smo 1.1.1988 pozdravili revalorizacijo, vendar smo predlagali popravke, ki pa niso bili upoštevani, tudi v novem predlogu zakona niso."

"Kakšni popravki naj bi bili to?"

"Združenje finančnih in računovodskih delavcev Slovenije je preko jugoslovanskega združenja, zelo aktivni pa so bili tudi finančni in računovodski delavci Hrvaške in Srbije, pravzaprav zedinili smo se in dali protipredlog, konkretno izdelan, ne zgolj pripombe, da bi zakon vsebinsko ustrezno razreševal in pripomogel k realnemu prikazovanju poslovnih rezultatov. Zanimamo, da se je prvič zgodilo, da smo se finančni in računovodski delavci tako povezali in napravi-

Tiskarski škrat se včasih prikrade tudi med fotografije

Slikani... a neobjavljeni

Gotovo ste se že kdaj fotografirali? "Nič kaj prijetna zadeva," pravi marsikdo. Če gre za družinski album, csebeno izkaznico ali le za kratek spomin, potem fotografiranje niti ni preveč komplicirano. Drugače pa je, kadar se pred vas postavi fotoreporter, ki vas želi slikati za objavo v časopisu. Hitro se spomnite vseh znancev in prijateljev, ki bodo videli fotografijo in čeprav ste mladi in fotogenični, pomislite, kako neki boste izgledali na časopisnih straneh. Ko izide časopis, kar z malce treme obračate liste... in na koncu ugotovite, da vaša slika sploh ni objavljena. Ne veste ali bi se oddahnili ali zjezili. Pa vendar pomislite: "Kako je to mogoče?"

Lahko trdimo, da med našimi gospodarstveniki ni veliko predstavnic nežnejšega spola. Vendar pa se tudi na Gorenjskem nekaj žensk uspešno ubada z vse hujšimi gospodarskimi težavami. Ni pa jim bilo usojeno, da bi se poleg pogovora z njimi v našem časopisu pojavila tudi njihova slika. Zato danes objavljamo fotografije direktorice Gorenjskega tiska Kristine Kobalove, Vide Prinčič - Gorjanc iz kranjskega komiteja za gospodarstvo in predsednice prisilne uprave v BPT, Marije Lončar. Ob njihovih neobjavljenih fotografijah se nam je porodila misel, da je tiskarski škrat zavistnež moškega spola?

Pa še kako mogoče je, da članki, intervjuji in celo reportaže ostanejo brez slik, ki smo se jih namenili objaviti. Včasih, a zelo redko, se zgodi, da zataji fotoaparata, da se strga film, da posnetek ni dovolj dober za objavo. Največkrat pa tisti, ki pripravljamo časopisne prispevke, najsi bo novi-

narji, fotoreporterji ali uredniki, o tem, katera slika bo objavljena in katera ne, ne odločamo sami. Med fotografijami se pojavi tiskarski škrat, ki nekatero sliko med seboj pomeša, še več pa jih skrrije, da jih ne najde niti najbolj organizirana tehnična ekipa... Čeprav vse leto nismo mogli odkriti, v

čigavi službi je škrat, ki skriva naše neobjavljene fotografije, pa smo jih nekaj izmed njih našli in ob zaključku leta vsaj nekaterim slikanim, a neobjavljenim, lahko povrnemo škodo. Morda se bodo tokrat pravočasno izognili grabežljivim škratovim rokam...

Učiteljski stan je po eni strani lep, po drugi strani pa je delo z najmlajšimi tudi naporno. Da ga niti naš tiskarski škrat ne ceni, kot mu gre, je pokazal, ko je skrnil sliko kranjske učiteljice Milke Kotnikove.

Seveda tudi vse gospodarske panoge v naši državi nimajo enakega položaja. Čeprav mnogokrat govorimo in pišemo, da je turizem tudi na Gorenjskem pomemben vir zaslužka, je ta podpora največkrat le navidezna. To je ujezilo tudi tiskarskega škrate, ki je v ekskluzivnem pogovoru z nanovo izvojenim predsednikom slovenske Turistične zveze, Marjanom Rožičem, izmaknil njegovo sliko, poleg tega pa še prizor s sestanka z gorenjskimi predstavniki turističnih društev. Pa naj še kdo reče, da do turizma nimamo mačehovskega odnosa!

Tudi spoštovanja do najstarejših Gorenjcev niso vcepili našemu vsiljivcu. Tako je brez fotografije ostal tudi pogovor z Šimnovo Micko, ki se kljub visoki starosti še vedno dobro drži. Je morda krivo malo škrateve zavisti, ker zaradi požrešnosti ne bo dočkal visoke starosti?

Da tiskarski škrat ni prizanesljiv niti do naših najmlajših, je dokazal, ko je zadnji hip izmaknil tudi fotografijo "sladkega dne" iz škofjeloške Name.

Skrata med fotografijami iskala: V. Stanovnik

TEKSTILNA TOVARNA

ZVEZDA

KRANJ, Savska cesta 46

Želi delovnim ljudem in poslovnim prijateljem srečno novo leto 1989

DELAVSKA UNIVERZA
TOMO BREJC
V KranjuORGANIZACIJA ZA
IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Želi slušateljem, sodelavcem, delovnim in drugim organizacijam srečno in uspehov polno novo leto 1989

ŽITO Ljubljana

TOZD PEKARNA
KRANJ

Poskusite naš novi proizvod
GRAHAM PREPEČENEC

Vsem našim odjemalcem želimo
srečno 1989

Slavka Šarčević

IZ BELEŽNICE SOCIALNEGA DELAVCA 9

»In da veste, začel bom spet piti. Tudi zdravljenje bom prekinil, saj vse skupaj nima nobenega pomena.« je izdaval iz sebe. Oblike so ga solze nemoči in obupa.

Zavedala sem se, da moram Marku pomagati, a kako? O tem, da bi nadaljeval zdravljenje v skupini, ni hotel niti slišati. Ne in ne! To je bilo vse, kar mi je odgovorjal.

Kaj naj naredim? Predlagala sem mu, da bi prihajal k meni vsaj enkrat na teden, a če želi tudi večkrat, da so mu vrata vedno odprta. Mislila sem, da bom med tem časom navezala stik z njegovim skupino in ko se bodo odprli pri Marki Malo ublažili in bom navezala stik tudi z ženo, mi bo morda uspelo, da bo Marko nadaljeval z zdravljenjem. Marko je prihajal redno k meni. Z Majdo pa nisem mogla vzpostaviti stika. Marko je odklanjal ponovno vključitev v skupino.

Najina pot, najina socialna terapija se je začela in nadaljevala. Vztrajala sem, pa čeprav sem vedela, da to individualno delo ni v skladu s sodobni-

mi metodami zdravljenja alkoholizma, vztrajala sem, ker sem spoznala, da je za sedaj edini način, s katerim Marku lahko vsaj malo pomagam.

Z najino terapijo sva prebrodila razvezo njegove zakonske zveze. Tožbo za razvezo zakonske zveze je vložila žena. Razvezo je zahtevala zaradi moževega alkoholizma, pa čeprav je bil Marko trezen, trezen vendar obupan.

Z Markom sva vzpostavila nekakšen odnos bolnik-terapevt, ki sva ga vzdrževala dalj časa, in sicer vse do takrat, ko je bilo vse najhujše mimo in se je žena zopet »unesla«.

Da, žena se je umirila, ker ji zveza, ki jo je vzdrževala dalj časa, ni prinesla tistega, kar je pričakovala. Spoznala je, da bi si s to novo zvezo nakopala na glavo drugega alkoholika. In ko je primerjala med njim in Markom, je dobil — Marko.

Majda in Marko sta ostala skupaj in se tako kljub razvezi tako rekoč ni nič spremenilo. Za ženo sem mislila, da bo po razvezi dvignila perutnice strasti in poletela nad oblake. A ni. Svojo takratno in verjetno bodoče zveze je prikrivala še bolj kot

prej in se trudila, da bi dajala videz urejene žene in matere.

Marko je bil s takim stanjem zadovoljen. Moleče je čakal na nekaj, kar je mislil, da bo tudi dočkal — urejeno družinsko življenje. Ves se je predal otrokoma in tudi med njim in Majdo so se odnosi nekako uredili in umirili. Zgodilo se je celo to, da se je Marko ponovno vključil v zdravljenje, da je nato nadaljeval zdravljenje v klubu zdravljenih alkoholikov in da je Majda sodelovala kot svojec.

Z Markom sva se mimogrede srečevala. V njegovih očeh je vedno ležalo pričakovanje, a besede so izražale zahvalo meni, ker sem mu toliko pomagala. In nikoli ne bom pozabila tistih besed, ki jih je izrekel ob nekem srečanju z mano:

»Veste, imel sem vse možnosti za urejeno družino, za urejeno družinsko življenje, a nisem dobil žene, ki bi znala ceniti, ki bi znala ceniti dom, ki bi ji mož in otroci pomenili največ. Prišel sem do spoznanja, da je bil tisti moj »skok čez plot« zanjo le krinka, s katero je zakrivila svoje pravo lice.

Toda prepričan sem, da bo nekoč prišla do spoznanja in pričakovanje tistega dne je moje upanje, je moja sedanost, je moja prihodnost. Ne vem, če me boste razumeli, ko vam rečem, da imam ženo še vedno rad in sicer tako rad, da bi ji lahko vse odpustil. Mislim, da je to dovolj za najino življenje, za katero trdno upam, da ga bom nekega dne le dočkal.

Pozdravljen se je z mano z »oglasil se bom še kaj in je odšel svoji prihodnosti naproti, ki jo čaka in za katero je prepričan, da jo bo tudi dočkal.

Marko je postal močan in tudi jaz sem prepričana, da bo zmogel še preostale preizkušnje.

Milan je bil visokorasel blondinec, prijetnega videza, ki se ni zavedal, da je bil nekoč na vrhu družbene lestvice, po kateri je drsal neprestano pijan in pridrsal na dno in se še vedno — smehljaj. Smehljaj se je tudi tistega dne, ko mu je žena smehljajočemu se pokazala vrata, rekla »marš« in zaprla vrata za njim. In tistega dne je prišel k meni.

Ko je Milan potrkal na moja vrata in se visok in slok zrinil v sobo, bi tudi jaz najraje naredila in rekla tako, kot je naredila njegova žena, saj je bil pijan in se je pozibaval sem in tja.

Toda tega nisem smela storiti, delati sem morala po »metodah socialnega dela«. Jezila sem se v sebi in si mislila: »Le kdo si je izmislil te metode socialnega dela?« in neravno navdušena nad Milanovim obiskom sem mu z roko pokazala in ga povabila naj sede. Milan se je zvalil na stol.

To, da je Milan smrdel, kot bi ga potegnil iz čebra prežvečenega alkohola, me ni smelo motiti, ker je bil to sestavni del socialnega dela. Te hlače, ta smrad se mora vdihavati in se obnašati, kot da je to nekaj povsem normalnega.

In ker sva morala nekje začeti, sva začela s tem, da sem ga vprašala po podatkih, priimek in ime, naslov stalnega bivališča itd. Ko mi je vse povedal, je rekel:

»Čakajte, jaz sem prišel, da dobim kaj denarja, a ne, da vam pripovedujem, kje in kdaj sem rojen.« in se smehljaj.

(SE NADALJUJE)

TV SPORED

PETEK

30. decembra

9.50 Video strani
10.00 Mozaik
11.00 Igrelec: Portret Poldeta Bibiča
12.10 Svet na zaslonu
12.50 Propagandna oddaja
12.55 Oberstdorf: Smučarski poleti, prenos
15.15 Video strani
15.45 Mozaik
16.35 Poročila
16.45 Video strani
17.00 Spored za otroke in mlade vrnitev »Antilope«

II. program TV Ljubljana

17.00 Izbor iz satelitskih programov
18.00 Beograjski TV program
19.00 Domači ansambli
19.30 TV dnevnik
20.00 Iz koncertnih dvoran: Gala večer s Lucianom Pavarottijem, posnetek iz olimpijske dvorane v Münchnu

Izbor iz satelitskih programov

8.20 Poročila
8.25 Poleti, pesem, oddaja za otroke
8.55 TV v šoli
10.30 Poročila
10.30 TV v šoli
12.30 Poročila
12.35 Risanka
12.55 Oberstdorf: Smučarski poleti, prenos
15.20 Poročila
15.25 Prezili ste - pogledite
17.25 Poročila
17.30 Poleti pesem, oddaja za otroke
18.00 Znanost: Dosežki v genetiki
18.30 Risanka
19.00 TV koledar
19.10 Risanka
19.30 TV dnevnik
20.00 Kriminalistična zgodba, ameriška nadaljevanka
20.55 Kviz
22.00 TV dnevnik

22.20 Kulturni magazin
23.30 BIS, nočni program: Sokolov greben, ameriška nadaljevanka
1.25 Poročila

SOBOTA

31. decembra

7.55 Video strani
8.05 Otroška matineja
8.20 Lonček kuhaj: Mlečna kaša
8.25 N. Simončič: Čmrlj iz Kolorada
8.55 P. Stroyer: Pepe s trobento
9.25 Čiračara, angleška nanizanka
9.50 Slovenski ljudski plesi izbor tedenske programske tvornosti
11.20 Video strani
13.20 David Copperfield, zabavna serija, 1. del
14.10 Ključni mesta, češkoslovaški mladinski film
15.20 Pamet je boljša kot žamet
15.35 Studio je vaš
16.15 Poročila
17.25 Video strani
18.30 Nedožneži na tujem, ameriški mladinski film
18.00 Zgodbe iz življenja rastlin
18.25 Novoletno odštevanje
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 Knjiga
19.13 TV okno
19.22 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Naš utrip
20.15 Propagandna oddaja
20.10 Garfield, risanka
20.25 Žrebanje 3 x 3
20.50 Zdravilo za strah, musical
21.50 Moped show
22.20 Zlata kasetta
0.20 London - Ljubljana
1.15 Elita ubijalcev, ameriški film

II. program TV Ljubljana

15.30 Spored JRT 2
18.45 Bes angelov II., ameriška nadaljevanka
19.30 TV dnevnik
20.10 Lili, ameriški film
21.20 Dober večer - Vesele gledališke
22.00 Zvezdni prah, zabavno glasbena oddaja TV Beograd
22.50 Najboljši ropot
23.30 Novoletni videomeh
00.30 J. Strauss: Netopir, opereta
2.40 Največji ljubimec na svetu, ameriški film

I. program TV Zagreb

8.30 Otroška matineja
10.00 Jugoslavija, dober dan
10.30 Poročila
10.35 BIS, ponovitev nočnega programa
12.05 Rezerviran čas
15.35 Sedem TV dni
16.20 Več kot igra, ponovitev TV nadaljevanke

17.15 Poročila
17.25 TV koledar
18.15 Teleobjektiv, dokumentarna oddaja
19.15 Risanka
19.30 TV dnevnik
20.00 Novoletni EPP
21.00 Silvestrski spored
21.05 Novoletna zgodba
22.05 Slike iz življenja estradnih udrarnikov
23.20 Noč zvezd
0.05 Novoletni karneval, 1. del
0.30 Zvezni prah
1.20 Novoletni karneval, 2. del
1.40 Nočni program
3.30 Flashedance, ameriški film

NEDELJA

1. januarja

8.15 Video strani
8.25 Otroška matineja
9.20 Vrnitev Antilope, ponovitev
9.45 Cvetje v jeseni, slovenski film
11.40 Žrebanje - Novoletni 3 x 3
12.10 Propagandna oddaja
12.15 Dunaj: Novoletni koncert, prenos
13.30 Propagandna oddaja
13.40 Garmisch-Partenkirchen: Smučarski skoki za svetovni pokal, prenos
15.55 Video strani
16.10 David Copperfield, zabavna serija, 2. del
17.00 TV dnevnik
17.15 Ex libris: Gledališče lutk
18.20 Zgodbe iz življenja rastlin: Seme in plod, francoska poljudnoznanstvena serija
18.45 Risanka
18.55 Video strani
19.00 Vreme
19.01 TV mernik
19.16 TV okno
19.24 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.35 M. Buh - A. Tomašič: Čisto pravi gusar, TV nadaljevanka
21.20 Propagandna oddaja
21.25 Smučajmo vsi
21.40 Zdravo
22.30 Poročila
22.35 Novoletna video godba
0.35 Poker Alice, ameriški film
2.10 Video strani

II. program TV Ljubljana

13.15 Iz novoletnih sporedov TV Ljubljana
13.15 London - Ljubljana
14.10 Novoletni Videomeh
15.10 Novoletna kontaktna oddaja
18.05 Studio je vaš: Ne pohodi ga
18.35 R. Joseph: Bes angelov II., ameriška nadaljevanka
19.30 TV dnevnik
19.55 Propagandna oddaja
20.05 V vrtnicu, ameriški film
23.00 Eksperimentalni satelitski program

TV Zagreb I. program

8.15 Poročila
8.20 Brezrepi Pele, švedski risani film
9.30 Novoletna čestitka »Kolibri«

9.35 Novoletni spored za otroke
V 80 minutah okoli Jugoslavije
11.00 O Dunajskem novoletnem koncertu, dokumentarni film
12.05 Postojnska jama, EP reportaža
12.15 Dunaj: Novoletni koncert, prenos
13.30 Garmisch-Partenkirchen: Smučarski skoki za svetovni pokal, prenos
15.55 Poročila
16.00 Superman III, ameriški film
18.00 Kako so snemali supermena, dokumentarna serija
18.45 Risanka
19.10 TV sreča
19.30 TV dnevnik
20.00 Djekna še ni umrla, kdaj bo, pa ne vemo
21.00 Zabava vas skupina »Magazine«
22.40 TV dnevnik
23.00 Noč in dan
22.05 Rose, ameriški film
0.15 Čestitke iz tujine
0.45 Pony express, ameriški film
2.25 Poročila

PONEDELJEK

2. januarja

9.50 Video strani
9.10 Smučajmo vsi, ponovitev
9.25 Živ žav
10.15 Hans Christian Andersen, ameriški mladinski film
12.05 David Copperfield, zabavna serija, 3. del
12.55 Lojtrica domačih 1988
15.00 Prve ljubezni: Maja - Pohorje, kratki igri film
15.45 Ko se bliža konec, ameriški film
17.30 Propagandna oddaja
17.35 TV dnevnik
17.50 Zgodbe iz življenja rastlin: Socvetja, francoska poljudnoznanstvena serija
18.15 Spored za otroke in mlade
18.15 Radovedni Taček: Avto
18.35 Ljubo doma, kdor ga ima, oddaja TV Zagreb
19.05 Risanka
19.15 TV okno
19.24 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.10 Ciklon Tracy, avstralska nadaljevanka
20.55 Carmen, francosko-italijanski film
23.25 Bobby Deerfield, ameriški film
1.25 Eksperimentalni satelitski program
2.55 Vidno strani

II. program TV Ljubljana

11.30 Silvestrski program JRT - ponovitev
18.05 »TV vinoplove, oddaja TV Zagreb
18.35 R. Joseph: Bes angelov., ameriška nadaljevanka
19.30 TV dnevnik
20.00 Disko folk
21.15 Poročila
21.20 Pop rock komuna
22.05 Monserrat Caballe poje operne arije
22.45 Zdravilo za strah, musical

23.45 Rock portret: Skupina »U 2«
0.15 Eksperimentalni satelitski program
1.50 Dalmatinske klope
1.45 Poročila
TV Zagreb I. program
8.10 Poročila
8.15 Tatjana in Davor, oddaja za otroke
8.50 Skrivnost snežne kraljice, sovjetski mladinski film
10.00 Novoletni glasbeni tobogan
11.00 Flashdance, ameriški film, ponovitev
12.30 Zaželi si zvezdo, zabavnoglasbena oddaja
13.15 Poročila
13.25 Poklic kot usoda: Julijo Iglesias
14.00 Velika nagrada, ameriški mladinski film
16.00 Stevilke in črke, kviz
16.20 Narodna glasba
17.00 Sport v letu 1988
18.30 Lahko noč, Beograd, posnetek novoletnega koncerta na Ušcu
19.10 Risanka
19.30 TV dnevnik
20.00 V vrtnicu, ameriški film
23.25 TV dnevnik
23.55 Klub 10, zabavnoglasbena oddaja
3.05 Poročila

TOREK

3. januarja

9.10 Video strani
9.20 Snežaki, češkoslovaška oddaja za otroke
9.50 Propagandna oddaja
9.55 Maribor: Svetovni pokal v alpskem smučanju Zlata lisica - veleslalom (ž), prenos 1. teka
11.30 Domači ansambel: Ansambel Marena
12.00 David Copperfield, zabavna serija, 4. del
12.50 Propagandna oddaja
12.55 Maribor: Svetovni pokal v alpskem smučanju Zlata lisica - veleslalom (ž), prenos 2. teka
13.30 Silvestrski program
17.20 Video strani
17.30 EPP
17.35 TV dnevnik
17.50 Zgodbe iz življenja rastlin
18.15 Spored za otroke in mlade
18.00 Zgodbe iz življenja rastlin
19.05 Risanka
19.13 TV okno
19.20 Dobro je vedeti
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
20.05 F. M. Dostojevski: Stričkove sanje, predstava drama SNG Ljubljana
22.10 Mali koncert
22.35 Video strani

II. program TV Ljubljana

14.00 Filmsko popoldne
15.30 Kamniti lisjak, ameriški film
17.10 Da, Giorgio, ameriški film
18.45 R. Joseph: Bes angelov II., 19.30 TV dnevnik
20.05 Koncert Big Banda RTV Ljubljana
20.45 Žrebanje lota
21.00 Poročila
21.05 Zabava vas Ivo Robić
21.55 Dobrodružje, zabavna oddaja

22.25 Rock portret: Paul Mc Cartney
TV Zagreb I. program
8.15 Poročila
8.20 »Ščelkunščike«, balet za otroke
9.20 Skrivnost snežne kraljice, sovjetski mladinski film, 2. del
10.30 Cirkus - Kolibri show, oddaja za otroke
11.00 Ziggy Stardust, ponovitev ameriškega filma
12.30 Narodna glasba
13.15 Poročila
13.20 Skrivnost na Otoku čudes, ameriški mladinski film
15.05 Zabavnoglasbena oddaja
16.05 Stevilke in črke, kviz
16.25 Risanka
16.35 Pionirski dnevnik: Desanka in otroci
16.55 Nered in zgodnja bolečina, nemški film
18.15 Poročila
18.25 Cabaletta, oddaja resne glasbe
19.15 Risanka
19.30 TV dnevnik
20.00 Žrebanje lota
20.05 TV poster: Sladjana
20.35 francosko-italijanski film
23.05 TV dnevnik
23.25 Th. Mann: Felix Krull, nemška nad.
0.25 Bagatela Mix
1.25 Poročila

SREDA

4. januarja

9.40 Video strani
9.55 Maribor: Svetovni pokal v alpskem smučanju Zlata lisica - slalom (ž), prenos 1. teka
12.30 EPP
12.25 Maribor: Svetovni pokal v alpskem smučanju Zlata lisica - slalom (ž), prenos II. teka
12.50 EPP
12.55 Innsbruck: Smučarski skoki, prenos
15.00 Video strani
16.15 Video strani
16.25 EPP
16.30 TV dnevnik
16.45 Najboljši ropot
17.25 EPP
17.30 Svetovni pokal v alpskem smučanju slalom (ž), posnetek iz Maribora
18.15 Video strani
18.20 Spored za otroke in mlade
19.05 Risanka
19.15 TV okno
19.20 Dobro je vedeti
19.24 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.55 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.10 Kitajski sindrom, ameriški film
22.05 TV dnevnik
22.25 Svet poroča
23.25 Video strani

II. program TV Ljubljana

17.00 Izbor iz satelitskih programov
18.30 Regionalni program
19.00 Moja krajevna skupnost: KS Piran
19.30 TV dnevnik
20.05 Kraigherjevi nagradenci
20.35 P. I. Čajkovski: Labodje jezero, balet
22.20 Eksperimentalni satelitski program

TV Zagreb I. program
8.20 Poročila
8.35 Cirkus Kolibri, oddaja za otroke
9.00 TV v šoli
10.30 Poročila
10.35 TV v šoli
12.30 Poročila
12.55 Innsbruck: Smučarski skoki, prenos
15.00 Risanka
15.30 Svetovni pokal v alpskem smučanju slalom (ž), posnetek iz Maribora
17.15 TV dnevnik
17.35 Pripovedovalec, oddaja za otroke
18.05 Stevilke in črke, kviz
18.25 Risanka
18.30 Otok Prvič, dokumentarna oddaja
19.15 Vreme
19.30 TV dnevnik
20.00 Telekino
Zakaj imamo radi detektivski film?
Karibska skrivnost, ameriški film
22.35 TV dnevnik
22.25 Noč in dan

ČETRTEK

5. januarja

10.00 Video strani
10.10 Mozaik: šolska TV
11.10 Kraigherjevi nagradenci
11.40 Video strani
16.10 Video strani
16.45 Mozaik
18.15 Video strani
18.20 Spored za otroke in mlade
10.05 Risanka
19.15 TV okno
19.20 Dobro je vedeti
19.24 Propagandna oddaja
19.30 TV dnevnik
19.44 Vreme
19.59 Propagandna oddaja
20.10 Propagandna oddaja
21.15 J. B. Priestley: Zbledeli blišč, angleška nadaljevanka
21.55 TV dnevnik
22.05 Retrospektiva jugoslovskega filma
23.35 Video strani

II. program TV Ljubljana

17.00 Izbor iz satelitskih programov
18.00 Beograjski TV program
10.00 Čas, ki živi
19.30 TV tednik
20.00 Mali koncert
20.10 Mostovi
20.40 Oči kritike
21.10 Pico na Kosovu
TV Zagreb I. program
8.15 Poročila
9.00 TV v šoli
10.30 Poročila
10.35 TV v šoli
12.30 Poročila
14.30 Živeti skupaj
15.10 Poročila
15.15 Noč in dan, pogledite
17.15 TV dnevnik
17.35 Sozvezdje belih murv, oddaja za otroke
18.05 Stevilke in črke, kviz
18.25 Risanka
18.30 J. Austen: Prepričevanje, angleška nadaljevanka
19.15 Risanka
19.30 TV dnevnik
20.00 Politični magazin
21.00 Kviz

RADIO

PETEK, 30. decembra:

Prvi program
4.30-8.00 Jutranji program - glasba - 5.50 Rekreacija - 6.50 Dobro jutro, otroci - 8.05 Radijska šola za nižjo stopnjo - 11.05 Rezervirano za... - 12.00 Poročila - na današnji dan - 12.30 Kmetijski nasveti - 12.40 Iz glasbene tradicije jugoslovskih narodov in narodnosti - 14.05 Jeziki jugoslovskih narodov in narodnosti - 15.30 Dogodki in odmevi - 15.55 Zabavna glasba - 16.00 Vrtijak želja in EP - 17.00 Studio ob 17.00 in glasba - 18.00 Minute z ansambлом Fantje z vseh vetrov - 18.15 Gremo v kino - 19.00 Radijski dnevnik - 19.35 Lahko noch, otroci - 19.45 Poletje in godemo - 20.00 Mladi mostovi -

20.30-23.00 Slovenci po svetu - 23.05 Literarni nokturno - Srbo-ljub Mitlić: Vedeževanje iz kart - 23.15 Oddaja o morju in pomorščaki in glasba - 00.05-4.30 Nočni program - glasba

SOBOTA, 31. decembra:

Prvi program
4.30-8.00 Jutranji program, glasba - 5.00 Poročila - 5.50 Rekreacija - 6.50 Dobro jutro, otroci - 8.05 Pionirski tehnik - 9.05 Pogovor s poslušalci - 10.05 Sobotna matineja - Vili Vodopivec: slovenski humoristi ob novem letu - 11.05 Naši umetniki pred mikrofonom - 11.20 Minute za staro glasbo - 12.30 Kmetijski nasveti - 14.00 Poročila - 14.05 Glasbena panorama - 15.00 Radio dana, radio jutri - 15.10-15.25 Popolninski mozaik - 15.30 Dogodki in odmevi - 15.55 Zabavna glasba - 16.00 Prednovoletno popoldne z vami - 19.00 Radijski dnevnik - 19.15 Obvestila in zabavna glasba -

ba - 19.25 Lahko noč, otroci - 19.30-00.00 Silvestrski večer - 00.00-06.00 Nočni program, silvestrski program

NEDELJA, 1. januarja:

Prvi program
6.00-8.00 Jutranji program, glasba - 8.00 Poročila - 8.05 Radijska igra za otroke - Janez Jermec: Pravilica o pravilici - 9.05 Se pomnite, tovariši - 10.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - 12.12 Prenos Novoletnega koncerta z Dunaja - Dunajski filharmoniki in dirigent Carlos Kleiber izvajajo skladbe Johanna in Josefa Straussa - 13.30 Poročila, osmrtnice, obvestila in zabavna glasba - 17.05 Nedeljska reportaža - Inventura v nedeljo popoldne - 17.30 Popevke se vrstijo - 18.00 Humoreska tega tedna - Marin Držić: Lazar spod klanca - 19.00 Radijski dnevnik - 19.35 Lahko noch, otroci - 20.00-22.00 V nedeljo zvečer - 22.20 Glasba za

PONEDELJEK, 2. januarja:

Prvi program
5.00-8.00 Jutranji program, glasba - 6.00 Poročila - 7.00 Jutranja kronika - 8.05 Otroška novoletna oddaja - 9.05 Glasbena matineja - 10.05 Posebna oddaja - Novoletne poslanice zamejskih Slovencev - 11.05 Promenačni koncert - 12.00 Poročila - na današnji dan - 12.10 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - 14.05 Posebna oddaja - šport v letu 1988 - 15.15 Radio danes, radio jutri - 15.30 Poročila - 15.45 Od melodije do melodije - 17.00 Poročila - 17.05 Posebna literarna oddaja - R. Queneau: Vaje v slogu - 18.00 Minute z ansambлом Slavka Avsenika 18.25 Zvočni signali - 19.35 Lahko noch, otroci -

TOREK, 3. januarja:

Prvi program
5.00-8.00 Jutranji program, glasba - 8.05 Otroški kotichek - 10.05

Posebna oddaja - Svet v letu 1988

11.05 Danes smo izbrali - 12.10 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - 17.05 Posebna oddaja - 18.05 Naši v mednarodnih oddajah Nordring show - 19.35 Lahko noch, otroci - 19.45 Minute z ansambлом Milana Ferleža - 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi - 21.05 Radijska igra - Saša Vuga: Silvestrovo črepič -

SREDA, 4. januarja:

Prvi program
5.00-8.00 Jutranji program, glasba - 8.05 Otroški kotichek - 9.05 Glasbena matineja - 10.00 Popoldanski dnevnik: informacije, gospodarstvo, glasba - 11.05 S poti po domovini - 12.10 Pojemo in godemo - 15.55 Zabavna glasba - 17.00 Studio ob 17 - in glasba - 18.05 Minute za jazz - 18.30 Na ljudsko temo - 19.00 Radijski dnevnik - 19.35 Lahko noch, otroci - 20.00 Koncert za besedo... Zima - 23.15 Literarni nokturno -

Radio triglav jesenice

Petek, 30. decembra:

16.00 - Pričetek programa, 16.05 - Pregled kulturnih in športnih dogodkov ob koncu tedna, 16.30 - Domače novice, 16.45 - Obvestila, 17.00 - Kamen spotlike: Stanovanjsko gospodarstvo na Jesenicah, Se enkrat, kako do zdravi, Čestitke poslušalcev in EP, 18.20 - Povabljeni ste, 18.55 - Zaključek programa
Sobota, 31. decembra:
16.00 do 20.00 - Z glasbo in željami v Novo leto
Sreda, 4. januarja:
16.00 - Obvestila, 16.30 - Do-

mače novice, 16.45 - Obvestila, 17.00 - Aktualno, 18.00 - Čestitke poslušalcev in EP, 18.35 - Novosti iz narodnozabavne glasbe, 18.55 - Pregled dogodkov jutrišnjega dne in zaključek programa.

Četrtek, 5. januarja:

16.00 - Obvestila, 16.30 - Domače novice, 16.45 - Obvestila, 17.00 - Tema dneva: (Ne)BELA komunala zima, 17.45 - Obvestila, 18.00 - Čestitke poslušalcev in EP, 18.25 - Danes so rekli... 18.35 - Vedno zelene melodije, 18.55 - Pregled dogodkov jutrišnjega dne in zaključek programa.

KINO

KRANJ CENTER

30. decembra: amer. fant. komedija ČUDEŽ V 8. ULICI ob 16., 18. in 20. uri, 31. decembra: amer. fant. komedija ČUDEŽ V 8. ULICI ob 16. in 18. uri, 1. januarja: amer. risanka ZLATI ČEVELJCI ob 10. uri, VSTOP PROSTI, premiera amer. filma HOJA PO OGNJU ob 15., 17. in 19. uri, premiera amer. akcij. filma DINOZAVROV MLADIČ ob 21. uri, 2. januarja: amer. pust. film HOJA PO OGNJU ob 15., 17. in 19. uri, premiera amer. komed. ARIZONA JUNIOR ob 21. uri, 3. januarja: amer. pust. film HOJA PO OGNJU ob 15. uri, amer. komedija ARIZONA JUNIOR ob 17. in 19. uri, premiera amer. thriller ZRELO IV. ob 21. uri, 4. januarja: amer. komedija ARIZONA JUNIOR ob 16., 18. in 20. uri, 5. januarja: amer. komedija ARIZONA JUNIOR ob 16. in 18. uri, FILMSKI ČETRTEK: japon. angl. vojna drama SREČEN BOŽIČ, GO-SPOD LAWRENCE ob 20. uri

DOBER TEK ob 20. uri, otrokom do 15. leta starosti ne dovolimo ogleda filma, 2. januarja: amer. akcij. film DINOZAVROV MLADIČ ob 14., 16. in 18. uri, amer. trda erotika DOBER TEK ob 20. uri, otrokom do 15. leta starosti ne dovolimo ogleda filma, 3. januarja: amer. akcij. film DINOZAVROV MLADIČ ob 14., 16. in 18. uri, amer. fant. srhljivka MUHA ob 20. uri, film ni primeren za občutljive gledalce, 4. januarja: amer. pust. film SUPER DEKLE ob 16., 18. in 20. uri, 5. januarja: hongkon. akcij. film MAFIJA PROTI NINJI ob 16., 18. in 20. uri

ŽELEZAR: amer. akcij. film ŽENSKJE - KOMANDOSI ob 16. in 18. uri, premiera amer. akcij. filma PROGRAMIRANA ZA UBIJANJE ob 20. uri, 31. decembra: amer. akcij. film ŽENSKJE - KOMANDOSI ob 16. in 18. uri, 1. januarja: amer. risanka ČUDEŽNI GOZD ob 16. uri, VSTOP PROSTI, amer. akcij. film PROGRAMIRANA ZA UBIJANJE ob 18. in 20. uri, 2. januarja: amer. akcij. film PROGRAMIRANA ZA UBIJANJE ob 16. in 18. uri, premiera amer. mlad. akcij. filma DEKLE IZ KITAJSKE ČETRTI ob 20. uri, 3. januarja: amer. mlad. akcij. film DEKLE IZ KITAJSKE ČETRTI ob 16. in 18. uri, amer. trda erotika DOBER TEK ob 20. uri, otrokom do 15. leta starosti ne dovolimo ogleda filma, 4. januarja: amer. fant. srhljivka MUHA ob 16., 18. in 20. uri, 5. januarja: amer. akcij. film DI-

NÓZAVROV MLADIČ ob 16., 18. in 20. uri

KAMNIK DOM

30. decembra: ital. erot. komed. MONTE CARLO - RAJ ZA BOGATE ob 18. in 20. uri, 31. decembra: amer. krim. film SILA MOČI ob 18. uri, 1. januarja: amer. fant. komedija ČUDEŽ V 8. ULICI ob 17. in 19. uri, premiera amer. thriller filma ZRELO IV. ob 21. uri, 2. januarja: amer. fant. komedija ČUDEŽ V 8. ULICI ob 17. in 19. uri, premiera amer. akcij. filma ŽENSKJE - KOMANDOSI ob 21. uri, 3. januarja: amer. akcij. film ŽENSKJE - KOMANDOSI ob 17. in 19. uri, 4. januarja: Ni kinopredstav, 5. januarja: amer. mlad. akcij. film DEKLE IZ KITAJSKE ČETRTI ob 18. in 20. uri

TRŽIČ

30. decembra: amer. fant. srhljivka MUHA ob 17. in 19. uri, film ni primeren za občutljive gledalce, 31. decembra: amer. avstral. pust. film KROKODIL DUNDEE 2 ob 17. uri, 1. januarja: amer. risanka ZLATI ČEVELJCI ob 15. uri, VSTOP PROSTI, amer. avstral. pust. film KROKODIL DUNDEE 2 ob 17. in 19. uri, premiera amer. komedije ARIZONA JUNIOR ob 21. uri, 2. januarja: amer. avstral. pust. film KROKODIL DUNDEE II ob 17. in 19. uri, premiera amer. thriller filma ZRELO IV. ob 21. uri, 3. januarja: amer. fant. komedija ČUDEŽ V 8. ULICI ob 17. in 19. uri, 4. januarja: Ni kinopred-

stav, 5. januarja: amer. fant. komed. ČUDEŽ V 8. ULICI ob 17. uri, amer. trda erotika DOBER TEK ob 19. uri, otrokom ne dovolimo ogleda filma

KRANJSKA GORA

30. decembra: amer. pust. film HOJA PO OGNJU ob 17. in 20. uri

ČEŠNJICA

30. decembra: amer. akcij. film DINOZAVROV MLADIČ ob 20. uri

KOMENDA

30. decembra: amer. thriller film ZRELO IV. ob 19. uri, 31. decembra: amer. pust. film HOJA PO OGNJU ob 17. uri

LAZE

30. decembra: amer. avstral. pust. film KROKODIL DUNDEE 2 ob 20. uri

CERKLJE

30. decembra: amer. krim. film SILA MOČI ob 20. uri

DUPLICA

1. januarja: hongkon. akcij. film MAFIJA PROTI N

Dvojčki, trojčki, četverčki...

Kolikor skrbi, toliko radosti

Črnogledi demografi nam, Slovencem, obetajo narodovo pogubo, kajti na alpskih prisojeh se iz leta v leto rodi manj otrok. Od leta 1980, ko je na Slovenskem privedlo na svet 30.000 otrok, se jih vsako leto rodi za tisoč manj. Tako smo lani čakali rojstvo blizu 26.000 otrok. Slovencev nas, zahvaljujoč nizki rodnosti, ni več prav veliko, le še 8,4 odstotka jugoslovanskega prebivalstva. Slovenske matere žal vse redkeje legajo na porodne postelje, za tiste junakinje, ki so rojevale po deset in večkrat, slišimo le še iz pripovedovanja prejšnjih rodov. Grozd otrok nanizajo danes le še redki pogumni starši ali pa tisti, ki jim zahvaljujoč igri narave ugledajo beli dan dvojčki, trojčki, četverčki...

Nekoč je veljala teorija, da se na vsakih 85 rojstev primeri porod z dvojčki, na vsakih 7.225 so trojčki, na 614.125 četverčki in tako dalje. Danes to ne drži več povsem, taka rojstva so se spričo sodobnih metod zdravljenja neplodnosti in drugih vplivov pomnožila. V kranjski porodnišnici, kjer je letos privedlo na svet okoli dva tisoč dojenčkov, so devetnajstkrat pomagali na svet dvojčkom, živorojene trojčke pa zadnjičkrat pomnijo pred dvema letoma. Tedaj so se, tri mesece pred kranjskimi, rodili tudi trojčki v jeseniški bolnišnici. Četverčkov, ki so se pred dobrimi tremi leti v kranjski porodnišnici rodili zakoncema Logar iz Škofje Loke, pa ne pomnijo ne prej ne pozneje.

Kropivnikove trojčice: Kot bi udaril na veliki zvon

Ko si je Angela Kropivnik po dveh sinovih in hčeri zaželela še enega dekleta v hiši, se je mož, mlinar s Pšate, pošalil: Kaj eno, še dve ali tri. Šala gor ali dol, res so 1. junija 1949 v domači hiši ob pomoči cerkljanske babice Marije Kovač, ki je dogodek vestno zabeležila v Babiški zbornik, druga za drugo prišle na svet Francka, Magdalena in Ana. Tri smo dobili, se je razlegalo po okolici, kot bi udaril na veliki zvon. Mati Angela ni prav verjela, da se bodo slabotni dojenčki obdržali pri življenju. Trikrat je prišel župnik v hišo, češ naj jih dajo krstit, preden umro. Pa tudi kasneje so jim še večkrat držali svečo, a Muščeve dekleta so, kakor iz kljubovalnosti, srečno zrasle in daleč naokrog ni bilo deklečev, ki bi imeli več življenja v sebi. Mati Angela, ki je danes v 73. letu, se spominja prvih najhujših let:

»Ob obvezni oddaji so nam pustili eno samo kravo, trojčice pa so vsak dan potrebovale mleko. Oblastniki se niso dali omajati, pri hiši je ostala ena sama krava, jaz pa sem se znašla, kot sem vedela in znala. Po vsej vasi in okolici smo zbirali mleko za našo otročad. Polne roke dela sem imela z njimi, ko sem zadnjo previla, je bila prva spet mokra. Vsako bolezen so po-

Muščeve trojčke pri treh letih...

Nu ne bridke, tudi kopico srečnih trenutkov pomni Muščeve mati s pušeljcem svojih deklet. Kako jih je povsem enako oblačila, da ni bilo joka v hiši. Kako je spletala njihove do pasu segajoče lase in kako je jokala, ko so si jih pri petnajstih naskrivaj postrigle. Kako ubrano so pele, kakšna sloga jih je družila! Koliko smeja pomni, ko so starejši dve zaradi podobnosti zamenjevali med seboj, celo Franckin ženini se je bil zmotil na dan poroke. Danes se dekleta, ki so jih morali še v šoli na silo razdružiti, ker vse tri pač niso mogle sedeti v eni klopi, najdejo le še ob družinskih praznikih. Francka, ki je šla prva, že 18-letna zdoma, je poročena nad Horjulom, Magdalena v Senčurju, pol ure mlajša Anica pa na Brniku. Zadnji, za katero mati pravi, da je najmočnejša, najbolj jezična, zaradi česar jo je bilo lažje razlikovati od ostalih dveh, se na odraščanje v troje porajajo sami vedri spomini:

...in pri osmih, ko jih je slikal Franc Perdan.

»Včasih nas je bilo domala sram, da smo trojčice, saj so nas nenehno zbadali, danes pa sem na to močno ponosna. Tedaj sem nas s pestmi branila zbadljivk in vlačena za kite in marsikateri fant je jokal, potem ko je okusil moje jezo. Ta velika Kropivnica so mi dejali, ker sem bila od trojke najmočnejša. Bala sem se za sestre, nenehno smo tičale skupaj, se držale za roke, celo spale skupaj prav do možitve. Bosonoge smo hodile v šolo, tako si je nežna Magdalena velikokrat potolkla noge, pa sem jo nosila na ramenih. Močna sem bila in za delo pripravna, pri učenju pa sta me onidve prehiteli. Zelo smo skup držale, kadar pa smo si bile v laseh, nam je narazen pomagala mamina palica. Tedaj sta sestre potegnili skup, češ, kaj boš ti, ki si pol ure mlajša!

Angela Kropivnik

brale, v 24 urah so jo imele vse tri. Ko so imele tri leta, sem ovdovela. Težko sem živela sama s šestimi otroki, denarja ni bilo, delavca tudi nobenega, za vse sem bila sama. Bosopete so hodele v šolo, take jih je pred 30 leti slikal Glasov reporter in ta izrezek iz časopisa še zdaj hranim.»

Stara Fužina, Obhod otepopcev

Last Gorenjski muzej Kranj, foto: D. Holyński

Anica Rehberger

Na naš račun je bilo tudi pozneje veliko heca. Vse tri smo delale v Tekstilindusu (kasneje vse v Iskri): vsaka na svojem šihitu, a vse na istem stroju. Ko je nekoč Francka zjutraj zapala na šiht, je Magdalena potegnila nočno izmeno v dopoldne, pa ni nihče opazil. Pozneje smo se z mojstrom zaradi dogodka veliko presmejali. Ko so pri starejših dveh vasovali, sem spala pri materi in na njeno željo odganjala snubce. Naša veselost in petje sta jih veliko privabila k hiši, neko nedeljo smo jih naštele 32. Vse so počele skupaj, pele, plesale, igrale na vaških odrih. Zelo smo bile navezane in težko smo šle narazen. Tistikrat je bilo pri hiši, kot bi jih pol pomrlo. In ko se danes vsi srečujemo, je veselo kot na ohceti.»

Logarjevi četverčki: Pri nas je vse pomnoženo s štiri

Čprav za rep love čas blagostanja, se tudi danes hkrati rojenim otrokom ne godi ravno kraljevsko. Znameniti loški četverčki Rok, Nina, Jan in Tadej, ki danes štejejo tri leta in pol, so na srečo ujeli podaljšani porodniški dopust in z materjo prebili srečni dve leti. Nato so morali v vrtec, kjer sta starša sprva le z otroškimi dokladami plačevala njihovo oskrbnino, danes pa bi morale biti za kaj takega doklade še enkrat višje. Ko ne bi ob rojstvu številni botri (najbolj se je izkazala mamina firma ABC Loka in domača Nama, ki se jih spomni ob vsakem rojstnem denu) darovali malčkom, bi ostali za marsikaj prikrajšani. Ko se mlada mati danes spominja srečnega rojstva (pravi, da niti za hip ni pomislila, da otroci ne bi preživeli), prvih dni, ko je trepetala za neobgljene štručke v inkubatorju, pa prvega leta v plencah, ki jih je pralni stroj komaj zmogel spriti oprati, si lahko le oddahne. Toliko dela kot prvo leto ji četverica najbrž v življenju ne bo nikoli več pripravila. Prvih sedem mesecev sta Mateja in Marko Logar vsako noč bedela in hranila nenasitna usteca. Včasih sta ob tem početu izčrpana zakinkala, zjutraj pa tavela zapana kot večiči. Vsak dan trikrat se je obračal pralni stroj, 400 plenec pa v dežju in mrazu pogosto ni bilo kje sušiti. Trije litri mleka na dan so jih komajda nasitili. Le dve roki in eno naročje je bilo premalo, da bi bili malčki deležni tolikšnega razvajanja, kot ga imajo njihovi vrstniki, čeprav je imela mamica za pomoč varuhinjo. Že polletne je privadila, da so si sami držali stekleničko in po sili razmer bolj zgodaj kot otroci njihove starosti postali samostojni. Telesni razvoj pri otroških malce kasni, ugotavljata starša, saj so bili ob rojstvu slabotni, komaj poldrugi kilogram težki, shodili so pozno,

prva Nina pri 14. mesecih, zadnji pri 18. Nina in Tadej sta še zdaj ponoči v plencah. Vse ostalo pa tudi pri četverčkih teče tako kot drugje. Ze zdaj so malčki nerazdružljivi. Ko je bil Rok nedavno tega v bolnišnici, so ga ostali močno pogrešali, on pa, sicer živahen majhen razgrajač, pa je tamkaj ves tih in odsoten ždel v kotu.

Logarjevima skrbi zaradi številne družine ne zmanjka. Niso namreč mačje solze nahrantiti šestčlansko družino z dvema plačama, da kratkohlačniki ob tem ne bi bili za kaj prikrajšani.

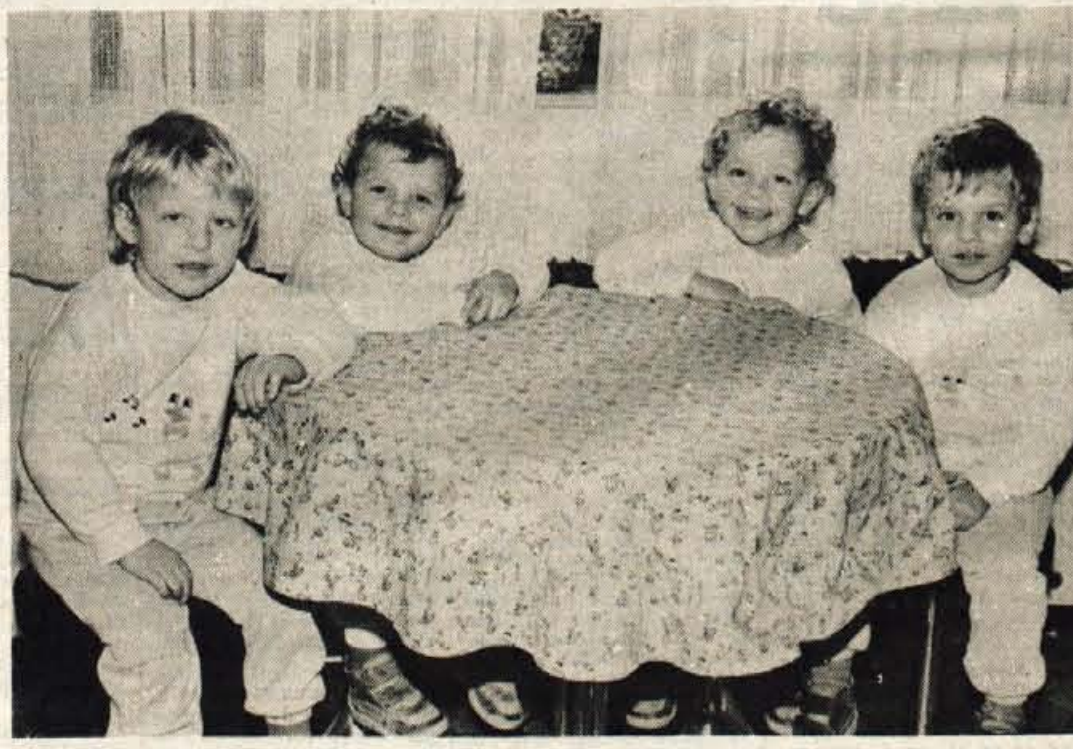
»Pri hrani nismo izbirčni,« pravi mamica. »Navadili smo se varčno obračati vsak dinar: sama šivam sebi in otrokom, tako da kupimo le perilo. Pri večjih nakupih (ko denimo vsi hkrati potrebujejo čevlje) iščemo cenejšo robo. Čeprav smo varčni, skušava dati otrokom čimveč tistega, kar imajo njihovi vrstniki. Igrač imajo polno košaro, vsak svoje. Pri nas pač vse množimo s štiri. Tudi kolesa že imajo - ob njihovem rojstvu sva jih kupila z Astrinimi darilnimi boni. Za rojstni dan, 17. maja, vselej spečem štiri torte. Malce so naši otroci vendarle prikrajšani, ne le materialno. Premalo so pokrkjani, starševsko pozornost morava kar sedita enakomerno porazdeljevati med vse štiri.«

...in sekstet.

V običajnih okoliščinah Logarjeva najbrž ne bi imela štirih otrok, danes pa si ne moreta misliti, da bi manjkala en sam. Kot vse drugo, je pri Logarjevih tudi starševska sreča pomnožena s štiri. Otrok je samo zdravje (materji zaradi njih ni bilo treba veliko na bolniško), razigranost, veselje, bistrost... Na zunaj si malčki niso zelo podobni, tudi značaje, temperament in darove imajo različne, čeprav jim je navzven in navznoter videti, da so iz istega gnezda. Tadej je dober risar, rad tudi poje. Jan, nežna dekleška duša, je od četverice najbolj odprte glave in dojemljiv. Rok in Nina sta si najbolj podobna, glasna sta in oba sila prebrisana. Zaradi skupnih značajskih potez se tudi rajše družita. Sicer pa za vso četverico velja, da je složna in prijateljska, ob čemer starše včasih zaskrbi, da ne bi pretensno navezani med seboj kasneje trpeli, ko se bodo njihove poti neizbežno ločile. Do tedaj pa bodo kratkohlačniki še veliko doživeli, od tiste prave in enajste šole do skrivnostnega obdobja pubertete, ob iskreni popotnici staršev, da bi bili zdravi, pošteni, delavni, srečni. Vse seveda pomnoženi s štiri.

D. Z. Žlebir

Logarjev kvartet...

Foto: F. Perdan in G. Šinik

Tončka Jesenko, mežnarjeva iz Bukovega vrha

Kmetica s slikarskim čopičem

Bukov vrh, 24. decembra - Bledo sobotno dopoldne. Meglena sivina lebdi nad lepo, običajno nasmejanjo poljansko pokrajino. Celo sv. Volbenk nad Logom se drži nekam kisló. Kot bi se ne veselil bližajočega se svetega večera. Prečkam Soro, ki se leno vleče proti Škofji Loki, pri prvi domačiji na Visokem namesto proti Tavčarjevemu dvorcu zavijem levo po ozki dolini navkreber. Štiri kilometre, mi je oni dan po telefonu dejala mežnarjeva gospodinja iz Bukovega vrha, Tončka Jesenko, h kateri sem namenjena. Pot, na čase rahlo poleđenela, je makadamska, a dobro vzdrževana. Če je zveza z dolino v redu, potem ni težko živeti v hribih, premišljam, ko peljem mimo drevereda vitkih mladih smrek. Končno je gozd za mano. Se dva ovinka prek golega hrta in pred očmi se dvigne velika mežnarjeva domačija.

Zensko najdem v kuhinji, ko se ravno pripravlja stepati testo za božično potico.

»Brez nje ne gre,« reče, »čeprav otroci ne marajo prida zanjo. Niso sladkosnedi. Raje imajo bobo ali ocvirkovico, še malo toplo. Bernarda niti kave ali čaja ne sladka. Ko sem bila z njo noseča, se spomnim, nisem prenesla sladkorja.«

Koliko otrok pa imate, sem radovedna.

»Tri. Sinova in hčer. Vsi so že veliki, zaposleni v dolini. Z možem delava kmetijo.«

Kmečki kruh je v hribih trdo prigraran. Imate veliko živine?

»Sedemindvajset. Sin vsako jutro, ko gre v službo, pelje mleko v zbiralnico na Log. Včasih so bile pri hiši po štiri ženske, da so vse podelale. Zdaj sem sama za molžo, prašiče, njivo in gospodinjstvo. Njive je malo, toliko, da je za dom. Se ne obnese. Vse je treba z rokami obdelati, s traktorjem se niti orati ne da, ker je tako strmo.«

Ste se že zmenili, kateri od otrok bo prevzel za vama?

»Ta mal'. Starejši je že poročen in gradi svojo hišo.«

Se ne bojite, da bi mlajšega »kaj« zadržalo v dolini?

»Fantje radi ostanejo doma. Narobe je le, če se pravi čas ne oženijo. Niže doli po kmetijah je veliko že priletnih samcev.«

Ni nobena hotela na kmetiji ali pa so bili fantje preveč sramežljivi?

»Ko je bil čas za ženitev, so predolgo izbirali in odlašali. Tako se generacija odpelje...«

Od kdaj imate telefon?

»Septembra je bilo dve leti. Včasih pride katera od sosed telefonirat k nam in takrat malo poklepeta. Drugače se komaj vidimo. Vas je razpotegnjena. Skoraj tri ure hoda je z enega na drug konec. Vsi vaščani se niti ne poznajo. Del vasi ima faro v Poljanah, drugi del v Črnem vrhu, pošta pa prihaja kar s treh koncev: z Loga oziroma iz Poljan, iz Škofje Loke in iz Polhovega Gradca.«

V cerkvi sv. Sobote je slika sv. Notburge, delo Janeza Šubica, sem prebrala v knjigi Franceta Planina Škofja Loka s Poljansko in Selško dolino. So v cerkvi tudi maše?

»Trikrat na leto.«

Na zemljevidu je Bukov vrh označen z 832 metri.

»Jabolka ne dozoriijo. Celo najbolj zgodnje sorte so komaj dobre za »strudl«. Tudi para-

dižnik sredi septembra kar zelenega obrgam in ga imamo potem do božiča. Je pa tu gori ugodno za hruške in češnje.«

Da češnje res rodijo, me prepriča Tončkin mož Maks, ki nalije silce domačega češnjevca. Pove, da se z vrha lepo vidi na brniško letališče in bukovško cerkev, da okoli hiše rad zavija veter in da so pred šestimi leti dobili pitno vodo iz vodovoda. Sam je skopal 1600 metrov. Tri leta! Gotovo je rekorder na Gorenjskem.

Dr. Ivan Sedej ugotavlja v svoji knjigi Ljudska umetnost na Slovenskem, da je ljudska umetnost protipol visoki umetnosti, da pa njune meje niso ostro postavljene.

Jaz pa preprosto in nestrokovno razmišljam, da umetnik in umetnost sta ali pa ju ni. Razlike so le v tem, da se neki prirojeni talent ob študiju izpili, drug pa je samorastnik, ki ne obvlada (dobro) slikarskih tehnik in smeri in predvsem zato ostaja na ravni »ljudskega«.

Tončka Jesenko je taka »ljudska« umetnica, nešolana slikarka, ki dela za »ljudstvo«. Kdaj, kako ste začeli?

»Pravzaprav med vojno, ko

smo ostali brez šole in se nas je osmero otrok doma »igralo« šole. Takrat sem začela risati s svinčnikom. Všeč mi je postajalo, a kaj, ko ni bilo niti časa niti denarja za kaj več. Kasneje, ko sem bila že poročena in sva z možem po stricu prevzela kmetijo na Bukovem vrhu, se je v hiši večkrat ustavljal Ive Šubic. Spraševala sem ga, kako se mešajo barve, kako se napne platno. Zelo je bil prijazen, podučil me je, mi prinašal knjig o slikarstvu in slikarjih.«

Pravite, da v družini ni nihče slikal. Potemtakem se je vaš talent spodel v zibelki poljanskih hribov, kot pri toliko drugih znanih slikarjih s tega konca. Na kuhinjski omarici vidim, da imate oljne barve. Slikate kar v kuhinji?

»Včasih sem, zdaj pa raje v hiši, kjer je več miru. Sploh pa zadnje čase zelo redko primem za čopič. Zgarana sem,

roke se mi tresejo, slabo že vidim...«

Pokaže mi nedokončano podobno Poljan. Nebo je jasno, griči porasli z zelenimi gozdovi, pred njimi pa hiše, cerkev in ceste zarisane s svinčnikom. Kljub temu se spozna roka umetnice, slutiti, da bo slika, ko bo končana, uspela. Kritiki ji najbrž ne bodo peli slave, ne bo zašla v velike galerije, ljudje v nekem domu v Poljanah pa jo bodo občudovali in jo imeli radi. Ni tudi to veliko?

»Najraje slikam pokrajino tod okoli. Za tihožitja me ljudje sicer prosijo, a sem jih »prepuštila« hčerki Bernardi. Poslikala sem veliko krajev, od Žirov do Škofje Loke, od Črnega vrha do Krma in Ljubljanskega barja. Ljudje, posebej če so od doma, hočejo gledati rojstni kraj vsaj na sliki.«

Tončka Jesenko nanaša olja

na platno ali lesenit. Njene slike so veren odsev resničnosti. Ive Šubic še zahaja, svetuje, tudi dr. Janez Bogataj, znani etnolog in častilec ljudske umetnosti, pride vsaj enkrat na leto. Tončko Jesenko je »spravil« na Kodakov reklamni film o ljudski umetnosti na Slovenskem. Pred dvema letoma, ko je sin Izidor obiskal fotografsko razstavo v Koelnu, je presenečen obstal: saj to je naša mama!

In kako gleda na ženino umetniško početje mož?

Razumevajoče. Če je zunaj lepo vreme in delo kliče, Tončka pač ne slika. Ko pa zapade sneg, celo sam prime kuhaličo v roke in gospodinji, da ona lahko ustvarja.

»Uživam, ko slikam tisto, kar sama izvolim. Težje je slikati po naročilu, še težje pa eno in isto stvar trikrat ali večkrat.«

Snega se ne boji. Z njim bo prišlo več miru, počitka. Kolikor ga je sploh mogoče ob vsem kmečkem delu, gospodinjstvu za šestoro odraslih ljudi in varovanju živahne vnučke, ki se že navdušuje nad barvami.

V Tončki Jesenko je polno želja; rada bi slikala, rada bi pletla, klekljala, brala, rada bi še toliko drugega. Žal je premalo časa, utrujene oči se solzijo, roke tresejo...

Kje boste pričakali novo leto?

»Otroci gredo od doma, z možem bova sama na topli peči, gledala bova televizijo, lepo nama bo.«

H. Jelovčan

Matjaž Erznožnik med Devinom in Lesotom

Do mednarodne mature brez prisilnega pouka in učenja

Kranj, 28. decembra - Kranjčan Matjaž Erznožnik ima kljub mladim letom za seboj že precej pisane življenjske poti. Ko je v drugem letniku družboslovno-jezikovne šole v Škofji Loki zvedel za razpis iz šole mednarodne mature v Devinu, ki vsako leto povabi tudi po dva odlična učenca iz Slovenije, se je brez obotavljanja ponudil. Šola je mamila njegov radovedni, iščoč duh, ker je mednarodna, ker so v njej ljudje z vseh koncev sveta. Zdaj, po dobrih dveh letih, ko ima v žepu mednarodno maturo in dobro pozna vsebino in način dela šole, se ne kesa.

Katera je bistvena značilnost šole mednarodne mature, v čem se razlikuje od naših srednjih šol?

»Nikoli te ne sili, da se moraš učiti. Sam veš, da bo treba čez dve leti na izpitih znati. In ker se znanja dveh let ne da naučiti zadnji mesec, moraš pač delati sproti. Lahko zamižiš včasih, za kratek čas, nikakor pa ne za dolgo.«

Šola torej zahteva tudi zrelega, ne samo odličnega učenca?

»Gotovo.«

Eden od pogojev za sprejem je odlična ocena iz angleščine, pa vendar je v začetku jezik najbrž oviral sporazumevanje. Kako ste se znašli?

»Vsak učenec, ki pride v Devin in angleščina ni njegov materin jezik, mora skozi dvotedenski uvodni tečaj angleščine, da nato lahko sledi pouku. Sicer je pa tako: ker si primoran govoriti angleško, jezik hitro obvladaš.«

Ste prijatelje izbirali med sonarodnjaki?

»Ne. Sklepanje prijateljstev je največ odvisno od prvega tedna; od tega, s kom si skupaj v sobi, koga največkrat srečaš, s kom greš prvič na plavanje. Slovenci smo se srečevali predvsem pri pouku slovenščine in ko smo prirejali slovenske večere.«

Kako je šola organizirana, kakšen urnik ima?

»V bistvu je velika družina, v kateri približno dvesto učencev in trideset učiteljev leto dni preživi skupaj. Takrat je pouk trajal od osmih zjutraj do 12.10 in po kosilu še eno uro. Način je zelo podoben univerzitetnemu. Učitelj poda osnovo, uvod v študij, točke, po katerih potem sam išče odgovore v knjigah (pri nas razumemo znanje kot ponovitev učiteljevega predavanja). Po pouku je bilo zato treba kar precej časa presedeti v šolski knjižnici.«

Kaj pa prosti čas, kako ste ga preživljali?

»Organizirane so razne estetske in športne aktivnosti. Vsak učenec naj bi izbral vsaj po eno iz obeh vrst. Sam sem se odločil za fotografijo, košarko, nogomet, tek in smučanje. Možnosti je zelo veliko in v tem tudi vidim prednost pred našo srednjo šolo.«

Omenili ste zaključni izpit po dveh letih šolanja. Je to res edino preverjanje znanja?

Res. Učenci včasih sami želijo ali pa jim predlaga učitelj, da bi preverili znanje s testom. Vendar pa to ni obvezno, rezultat se ne šteje, ocena nikamor ne zapiše.«

Tudi napredni slovenski srednješolci vse glasneje poudarjajo željo, da postanejo državljanji Evrope. Zahtevajo bolj ustvarjalno, svo-

obodno šolo, znanje, ki bo objektivno preverljivo. Dve šoli poskusno že uvajata program mednarodne mature. Kaj pravite na to?

»Da je zelo dobro, da se Slovenija poveže z Evropo. Šest predmetov, kolikor jih ima mednarodna matura, se morda za koga sliši malo. Vendar pa je vsak predmet zelo podrobno, strokovno obdelan. Ura pouka v Devinu je ura zares intenzivnega dela. Učitelji ne zamujajo tako kot pri nas, učenci so točni ali pa jih ni. Kakovost dela se da odlično primerjati tudi s številom učencev v skupini oziroma razredu tam in tukaj. V Devinu je bila največja gneča pri matematiki, ki je obvezna. V moji skupini nas je bilo pri matematiki osemnajst. Pri italijanščini nas je bilo šest, sedem, pri slovenščini štiri, so pa tudi skupine s po dvema, tremi učenci. Potegnimo vzporednico z našimi natpanimi razredi, kjer najdemo celo po štirideset učencev, primerjajmo pogoje za delo! Hočem reči, da je mednarodna matura kljub neprisljnosti resna šola, ki ne nauči nič manj, če že ne več, kot naša elitna srednja šola. Zaključni izpit je iz vseh šestih predmetov.«

Greste z mednarodno maturo lahko na katerokoli našo fakulteto?

»Mene zanima novinarstvo, zato drugje nisem spraševal. Na FSPN sem se normalno vpisal, brez diferencialnih izpitov.«

Zanima me še pouk slovenščine.

»Ker je Devin na dvojezičnem območju, le 22 kilometrov od Trsta, je šola ponudila slovenski jezik kot predmet. Vsak učenec, iz kate-

reki celine in države, se namreč lahko uči materinega jezika; medtem ko so, recimo, Pakistanci ali Danci dobili svojega učitelja le enkrat na mesec, je bil naš jezik redno na urniku. Program je podoben kot v naši srednji šoli, vendar se je učiteljica, ki jo zelo cenim, znebila prenatranosti.«

Kakšen je povprečni uspeh na zaključnem izpitu?

»V Devinu je elitna šola mednarodne mature, ki ima sedež v Švici, številne podružnice pa raztresene za različnih koncih sveta. Zato v Devinu pade vsako leto le okrog pet odstotkov učencev.«

Iz Devina vas je pot zanesla na jug Afrike, v Lesoto. Kako to?

»V Lesotu so s programom mednarodne diplome šole dobro začeli. Ravnatelj je prošil za svetovalca, ki bi pomagal pri izvenšolskih aktivnostih. Prijavil sem se in sprejeli so me. Do junija bom v Lesotu, potem me čaka vojska.«

Zdaj ste doma. Bodo počitnice dolge?

»Božični dopust traja od 16. decembra do 9. januarja. Po naše bi mu rekli zimske počitnice. Upal sem, da bova s prijateljem, Angležem, lahko smučala, a s snegom slabo kaže.«

H. Jelovčan

Stara Fužina, otepovci in koline

Last Gorenjski muzej Kranj, foto: D. Holynski

Žarko Petan, režiser, pisatelj in še humorist povrhu

HUMOR JE ZAME SILA RESNA STVAR

Saj ne more biti res, pa je. Pogovarjati se s kakšnim od slovenskih humoristov se marsikomu zdi najbolj zabavna stvar na svetu. Pa potem ob koncu pogovora ugotoviš, da je pisatelj, ki je obenem tudi humorist, sicer res sila prijeten človek, ki se zna celo nasmehnuti. Toda, da bi povedal kakšno aktualno šalo, usekal čez politiko kakšno anekdoto, tako najmanj za tri mesece ali pa povedal vic, od katerega se zardeva - ne sploh ne. Ti slovenski humoristi so že takšni, da bi se pogovarjali samo kaj resnega, pa o delu o svojem in nasploh, pa o resni književnosti, pa o svojih knjigah, ki naj bi kmalu izšle itd. Da se človek kar sprašuje, ali je to tisti pravi, tisti, katerega humoresko na dušek prebereš, se zraven hahljaš in pritrjuješ, da tako, prave jim je napovedal, le tako naprej, še drugič kaj takega.

Žarko Petan ni kaj dosti da leč od takšnega opisa. Sicer pa, zakaj neki bi ljudi morali tlačiti v nekakšne vzorce, ki bi jih zlahka prepoznavali. Sploh pa je Petan tako mnogostranski, da bi bilo treba dolgo premišljevat, če mu je takšen naziv sploh treba dati. Nekdo, ki piše drame, resno literaturo, otroške zabavne igrice, pa ob tem režira v Mestnem gledališču ljubljanskem, pa za spremembo še v tržaškem, in ki mu ob vsem tem na ljubljanskem odru igrajo tako resno zadevo, kot je tema o dahacuskih procesih... ne, nima pomena meriti tako mnogostranskega človeka z nekakšnimi vatli in iskati zanj pravišen predal. Žarko Petan je pač Žarko Petan, slovenski književnik. Da pa zraven počne še tisoč in eno stvar pa je pač pripisati njegovi nemirni ustvarjalnosti.

BASEN - zgodba, v kateri nastopajo živali, ki delijo modre nauke neukim ljudem.

Pa ne samo temu. Prav to književnik je pravzaprav postal dokaj pozno. Prej ga je zanimalo vse kaj drugega, njega diplomirane ekonomista. Pa je menil, da bo kaj zanimivega tudi na pravu. Od tam pa ga je potegnilo še na igralsko akademijo, kjer je diplomiral iz režije.

In kje je tu Obtoženi volk, bi vprašali otroci?

»V komediji pač. In to v komediji za otroke. Obtoženi volk je res moja najuspešnejša igrca za otroke, ki je obredla že vrsto evropskih odrov, da ne govorim o domačih. Da pa se malce pohvalim, otroških igrice sem napisal tam med trideset ali štirideset. Vsega skupaj je okoli sto iger in to uprizorjenih, prosim. Sploh ne štejem tistih, ki jih imam napisane in so še v predalu. Govorim o radijskih, gledaliških igrach, nekaj je tudi televizijskih.«

Kje pa je tu humor?

»Žal nisem tak, da bi vse, kar

se mi zapiše na papir, že bilo smešno in bi sodilo v komedijo, humoresko ali kar je še podobnih zvrsti. Je pa res, da imam kar precejšen del igrice, v katerih se je treba smejati. Pa bi kdo mislil, da je najlažje nasmejati otroke. Kje pa. Tudi odrasle ne. Verjeli ali ne, najtežja stvar na

ELEGIJA - ali mila pesem ali otožna pesem ali žalostnica ali jamranje, ki je na Slovenskem zelo razširjeno.

svetu je napisati komedijo, in dvakrat težko je napisati dobro komedijo. Zato bi se sploh ne strinjal s tistimi, ki menijo, da je humor manjvredna literarna zvrst, ki nastaja kar tako mimogrede. Pa ne drži. Mislim, da je to najtežja zvrst. Dajem mu prednost tudi pred pesmimi - tudi to namreč pišem.«

Knjig, ki ste jih izdali tako doma kot tudi na drugih jezikovnih področjih - pišete namreč tudi v hrvaškem oziroma v srbskohrvatskem jeziku, je kar za lepo biblioteko. V kratkem se jim bo pridružila tudi nova - Enciklopedija humorja, ki izide pri Prešernovi družbi.

Če se človek toliko let ukvarja tudi s humorističnim pisanjem, se tega kar nabere. Pet let na primer pišem že vsak teden humoreske za Pavliho. Pri založbi so mi ponudili, da izide nekakšen izbor najuspešnejših, pa sem se domislil, da bi lahko dodal še kaj drugega. Pa je nastala cela knjiga humorističnih zvrsti, lepo opremljenih z geslom, ki ga humoristično razložim, kot se za enciklopedijo spodobi in zraven sodi še po primer ali dva.«

Ali ne postane tečno, če poleg vsega drugega dela, ki ga opravljate - v gledališču in ob drugih literarnih vrsteh - morate pisati teden za tednom še humoreske?

»Sploh ne. Pišem namreč veliko in zelo hitro. Zadnjič me je

urednik Pavlihe previdno vprašal, ali lahko računa na novoletno humoresko kaj prej - zaradi tiskarne namreč. Pa sem ga potolažil, da je v mapi vsaj do februarja zaloga humoresk, pa še doma jih je za kakšen mesec.

Ali se vam ob takšni produkciji ne zgodi, da kakšna stvar ni

EPITAF - najcenejši nagrobnik narejen iz žlahtnih besed.

Prešeren je bil dober pesnik, ampak slab meteorolog, ker je napovedal, da se bodo Kranjcem vremena zjasnile.

★ ★ ★

Vprašali so me, zakaj pišem. Odgovoril sem: »Zato, ker se s peresom ne da streljati.«

★ ★ ★

Daj mi ključ od tvojega srca, hočem ven!

★ ★ ★

Ne mislijo nate, torej si!

★ ★ ★

Poznam tudi takšne marksiste, ki so Marxa obrili, marksizmu pa prillepili brado.

★ ★ ★

Usta so dveri, ki se zapirajo od znotraj.

★ ★ ★

Napake nezmotljivih so vedno usodne.

★ ★ ★

V rokah imamo oblast - kaj pa v glavi?

★ ★ ★

Prazne glave slejkoprej splavajo na površje.

★ ★ ★

Omejeni imajo neomejene možnosti.

★ ★ ★

Parole močnejše odmevajo v praznih glavah.

★ ★ ★

Pendrek je v državni službi.

★ ★ ★

Kjer je svobode malo, jo varuje policaj.

★ ★ ★

Čim slabši časi, tem daljši politični govori.

★ ★ ★

Najbolj zaležejo nizki udarci z visokih položajev.

★ ★ ★

V vinu je resnica, ampak šele na dnu kozarca.

★ ★ ★

V znanju je moč, v neznanju pa premoč.

★ ★ ★

Človek se uči, dokler ima mlado učiteljico.

★ ★ ★

Slovenec Slovencu Slovenka.

★ ★ ★

Težko je danes biti Slovenec, zlasti na Slovenskem.

★ ★ ★

Umri še danes, kajti že jutri bo pogreb dražji.

★ ★ ★

Vse socialistične pravljice se začenjajo z »nekoč bo...«

★ ★ ★

Devaluacija poštevanke: 2 x 2 = 0,4

★ ★ ★

In kaj bo rekla zgodovina? - Na pomoč!

★ ★ ★

Birokracija je socialistična aristokracija.

★ ★ ★

Najprej ti razbijejo zobe, potem ti še rečejo, da moraš držati jezik za zobmi.

★ ★ ★

Kaj boš, ko boš velik? Ko bom velik, bom mali človek.

★ ★ ★

Ne delam nič, ampak to delam dobro in pošteno.

★ ★ ★

Cerkev se je ločila od države in obdržala otroke.

★ ★ ★

V socialističnem gospodarstvu so celo krize podržavili.

★ ★ ★

Jugoslovanski orkester: deset dirigentov na enega godbenika.

★ ★ ★

Toliko časa bom pisal, dokler me ne bodo odpisali.

več aktualna, da humoresko čas enostavno prehití?

»Ampak, prosim lepo, kaj pa se na tem svetu sploh spreminja? Že trideset let pišem o istih stvareh, že trideset let se v tej deželi nič kaj bistvenega ne spreminja. Povabili so me na primer v radijski-novoletni program, pa sem prebiral med svojimi starejšimi knjigami aforizmov iz petdesetih, šestdesetih in sedemdesetih let. Kako sem si oddahnil - aforizmi, ki sem napisal v petdesetih letih, so aktualni, kot bi jih napisal danes.«

Alli je humor dovoljen v vseh časih v enakih odmerkih?

»No, nekaj tveganja je vedno zraven. Saj kaj posebnega se ne zgodi. Če piše humor, ki ni vseh oblasti, potem si v takih družbah, kot je naša, nekako izven vseh kategorij. Podobno se dogaja tudi z drugimi umetniki. Na primer - ne moreš dobiti nagrade, ker se te dobe le s privolitvijo od zgoraj. Našel bi lahko celo vrsto naših slovenskih umetnikov, ki so bili in so še na takem nevidnem spisku, ki ga ni in ga ne bo, posledice pa se čuti-jo.«

Humor, pravite, je potemtakem resna zadeva...

»Se strinjam: skoraj ga ne bi smeli dati v roke humoristom!«

In humoristi so tudi resni ljudje?

»Američani, ki se resno ukvarjajo tudi s takimi zadevami, so ugotovili, da se s humorjem bavijo le resni ljudje. Tudi jaz sem resen človek. Sploh ne znam pripovedovati vicev, ne berem svojih aforizmov prijateljem ali v družbi, včasih ženi preberem katerega. Niti enega humorista ne poznam pri nas, ki bi ga mogel uvrstiti med zabavne ljudi, take, ki sijejo v družbi, jo zabavajo. Celo nasprotno, zdi se, da so vsi humoristi celo malce zagrenjeni...«

Pa vendar, ko sedete za mizo, se vam zapiše vedno kaj humorističnega?

»To je pač stvar gledanja na svet. Pri humorju gre za način mišljenja - vsako stvar je treba postaviti na glavo. Kar se dogaja okoli mene, kar slišim, vidim, sprejemam na svoj način. Vidim

Morda je to zato, ker preprosto skoraj bolje govorim in pišem v hrvaškem jeziku. Sem sicer rojen ljubljčan, živel in šolal pa sem se v Zagrebu in Senju in šele po osvoboditvi sem se vrnil v Slovenijo. Zato mi je lahko recimo kaj svojega prevesti v hrvaški jezik, slovenska slovnica pa mi še danes dela preglavice.«

Kako pa potem sploh lahko napišete na primer dramo?

»Teško. Da bi bila stvar še težja, sem v vseh teh letih počasi pozabil tudi hrvaški jezik. Medtem sem recimo nekaj režiral tudi v Beogradu, se navzel srbskohrvatskega jezika in zdaj sem v dilemi, ko postavljam vejice, ne vem ali se reče pozorište ali kazalište... Prevajanje je res muka. Pa si pomagam s slovarjem,

HUMORESKA - vesela zgodbica, za katero prejme pisec žalosten honorar.

kaj morem. Nekateri mi morda zavidajo, da znam dva jezika, dovolj za prevajanje, pa žal ni tako.

Morda je vsega kriv moj profesor, pisatelj Anton Ingolič. Takoj po vojni sem namreč v Ljubljani naredil tri razrede srednje šole v pol leta. Še zdaj, ko se srečava na cesti, me tako rekoč kolega po peresu, okra, da sem bil njegov najslabši učenec. Imel je na kupe odličnih učencev, ki so imenitno pisali naloge iz slovenskega jezika, jaz pa sem maturitetno nalogo pri njem pisal skoraj za šus. Ampak vrgel me ni, ker sem imel negativno že iz matematike in ruščine. Toda, o groza, edini od vseh njegovih imenitnih učencev se ukvarjam z literaturo. Pa se je moral moj dragi profesor sprijazniti še z nečim. Že tako je bil obupal nad mano, potem pa se je zgodilo, da sva istega leta, mislim, da 1967., sedela v isti vrsti kot Prešernova nagradjenca. On je dobil Veliko nagrado, jaz pa nagrado Prešernovega sklada. Vsi njegovi talenti so propadli, jaz pa nagrado. Kakšen slab vzgled sem! Šolarji tega ne smejo prebrati.«

Ljudje radi berejo humor, toda slovenski književniki ga ne pišejo ravno veliko.

»Knjig res ni veliko, čeprav po drugi strani pisatelj, ki se s tem ukvarja, ni ravno malo. Glejte, ravno je izšla Partljičeva knjiga humorja Kulturne humoreske, prosim. Sploh se mi zdi Partljič imeniten, najboljši morda v svojih dramah, posebej cenim dramo Moj ata, socialistični kulak. Drugod po svetu je knjig o humorju in humorističnih knjig na kupe, tudi enciklopedij o humorju. Pri nas je pred leti izšla antologija slovenskega humorja. Ne bi verjeli, ampak v knjigi, Enolončnica ima naslov, se slovenskih humoristov kar tare. Zato sploh nisem skeptik, kar se humorja na slovenskem tiče.«

POLEMIKA - glasen pogovor dveh ali več oseb, ki se strinjajo med seboj samo v tem, da se ne strinjajo; v polemikah praviloma zmaga glašnejši.

pač neko drugo plat zadeve. Ne vem, ali je to deformacija, če je, je pač humoristična deformacija. Kaj pa bi drugega bilo! Če se človek toliko let ukvarja s humorjem, ga tudi to lahko doleti...«

Ne pišete le v slovenskem jeziku, nekatere knjige so najprej izšle v drugih republikah, potem šele v Sloveniji.

Jereka, »notepovci« - »mat«

Last Narodopisni inštitut, foto: Vlastja Simončič

RUDI SELIGO

Podaljšana legenda

Ivan Cankar je v ertici »O človeškem napuhu« povedal tole šentflorjansko le-gendo:

»Jezus je hodil po svetu, prišel je tudi k nam. Kraji so bili tako bogati, da se je sam začudil; kakor da jih je bil čisto ponevedo-ma ustvaril. Šel je, šel po cesarski cesti; njegovo srce je bilo tako zvrha pol-

no ljubezni, da je gledalo in iskalo, kam bi dalo svoj blagor.

Na kantonu kraj cesarske ceste je sedel človek in bridko jokal.

Jezus je stopil k njemu in ga milo vprašal:

»Kaj ti je mož, da tako bridko jokaš?«

Človek je zmajal z glavo, ni pogledal, nič odgo-voril.

Jezus pa se je nagnil k njemu in je rekel nada-lje:

»Povej, kaj je, da ti morem pomagati!«

Človek je rekel v svoje mokre dlani:

»Meni ni pomoči ne na zemlji ne v nebesih!«

Jezus se je zgrozil in je rekel:

»Jaz sem Jezus, tvoj bog! Kdo si?«

Zaihtel je človek in je odgovoril:

»Slovenec sem!«

Takrat se je Jezus sam bridko razjokal in je šel dalje po svoji poti.

Cankar je prehitro odšel, da bi še mogel popra-viti konec svete zgodbe in slediti njenemu na-daljevanju — kajti dejstvo je, da se Jezus tedaj ni zjokal nad Slovincem, marveč se je zelo smejal in mu velel: »Ne jokaj otrok božji, dane so ti reke, ptiči v grmih, holmi in cerkvice na gričih, venec Alp na mrzli strani nebesa in si-nje morje spodaj, ti pa javkaš in se cmeriš.«

Odvrgnil mu je trpežni človek ob kantonu: »Vse to je res. Skozi mokroto svojih oči vidim nebeško lepoto v robovih vršacev in slišim kodranje in butanje morja v svetovnih viharjih — a sem otrpel in nem, ker sem kriv in moram pričati zoper sebe.«

Takrat se je Jezus odločil, niti se ni preveč razsrdil in je bolj po želji Slovence poslal nadenj padle angele z biči, ki so mu ustrojili pleča in v globini duše zbudili temno rdečo puntarsko kri. Tako razmnoženi Slovenec se je zdaj vzpel in oznanil, da je odmevalo po ravnini sveta od vzhoda do zahoda: »Z vseobsegajočo akcijo in aktivizacijo vseh svojih energij bom preobliko-val svoj značaj! Ustvaril bom nov lik aktivnega slovenstva!«

In ga tudi je. Vsaj za hip. Pod ustrojenim hrbtom mu je zrasla duša, da je skoraj hribe premikala in da so se padli angeli umaknili v temo in da Jezusu Kristusu ni bilo več treba na ce-sarsko cesto.

Bivši razplakani človek ob bivšem kantonu pa je zdaj postal ošaben in prevzeten in je razgla-sil: »Bili smo ozvezdje, ki je spalo. Kot trnuljči-ca obdani v naravni lepoti naših vršacev... ki se zdaj blešči kot simbol našega ponosa. Ko sonce vstaja izza njih grebenov, vstaja iz naših src... Majni in stisnjeni med nasilne velikane bomo branili svetlo misel duhovnega občestva vsega človeštva. In ta majhnost, ta neomade-ževanost z nasiljem do drugih — naša zgodovi-na je čista kot solza — nas je izbrala in poklica-la, da pokažemo človeštvu pot do najsvetlejših zvezde Rimske ceste!«

Skozi to vrhovno ograjo prvi sogovornik, Jezus po imenu, ni mogel več k bridkemu človeku. A je bila ta ograja prav tako zazidana, da je spo-daj puščala luknje, skozi katere so zlezli oni padli angeli z biči, da so se mu krohotali: »Prav je tako, da ne plakaš več, da nisi več trpežen. Povzpel si se med malike ene vere in ene resni-ce. Postal si gospod. Prav je, še kako dobro je to, da si bil suveren tudi do svojih udov, ki so mislili drugače, in jih pokopal v hudih luknjah in globokih gozdovih, da še grobovi niso ostali za njimi. Zajahal si vranca, našega hlapca, ki pozna le eno pot — v pokončno in svetlo pri-hodnost!« Tako so se krohotali zavrženi in ga niso več zapustili.

Slovenec pa ne bi bil to, kar je, ko se ne bi bil spomnil svoje cmerave drže ob prvem srečanju s svojim bogom in je vse pomešal. Z nogami in škornji je šel spat v ono ozvezdje, da bi še na-prej gojil misel o svoji izbranosti, z rokami in glavo pa je začel malomarno razmetavati pridobljeno, v boju izbojevano. Barantal je za svo-je srce, bratom in bratrancem prepuščal, kar ni prepustljivo, da je končno spet prišel do svoje-ga, s solzami oblitega kantona in tam zatarnal nad kruto usodo.

Zdaj je Jezus spoznal, da je prišla ura, ko mora spet stopiti k trpečemu. Govoril, mu je: »Vedel sem, da si, kar si, in da pripadaš najlepšemu narodu na svetu. Vedel sem, da boš slej ko prej spet pričal zoper sebe. A tudi tvoj bog ni mogel predvideti, da boš zapravil vse, samo da bi se mogel vrniti sem h kantonu in k tej svoji joka-vi resnici. Klečeplazno se braniš in se obtožu-ješ, ko bi moral zahtevati. V nočni mōri snuješ svojo pokončno držo, namesto da bi jo polagal v luč dneva. Imel si svojo vojsko, da bi se z njo branil, ko bi bilo treba, pa si jo malo-marno razpustil. Ustanovil si čredo poljubnih legatov, da bi ti pisali zakone, da sam ne bi imel nobene odgovornosti pred stvarstvom in da bi bila odgovornost s sveta za zmeraj zbrisa-na... Pred bratsko ljubeznijo se braniš tako, da si pustiš zapirati svoje sinove in otroke svojih žen... Res, nisem te poznal, nisem ti verjel. Ni-ga na svetu, ki bi ti bil enak. Ni ga na svetu, ki bi ti zameril, da boš izumrl, ko si tako želiš. Te-bi res ni pomoči ne na zemlji ne v nebesih.«

Šele zdaj je naš Jezus Kristus pokleknil k Slo-vencu in se z njim in nad njim bridko zjokal.

Odprte strani 21

Urednikova beseda

Današnje noveletne Odprte strani smo odprli razmišljanjem o letu, ki prihaja. Odzvali so se nam prof. Miha Naglič iz Zirov, ljubljanski naškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar, urednik Mladine Franci Zavrl, naš nekdanji glavni urednik Igor Slavec in pisatelj Igor Torkar. Namesto uvodnika objavljamo Podaljšano legendo Rudija Selige, po-govarjali pa smo se tudi z novinarjem, politikom in pisateljem Francem Setincem. Naslednje Odprte strani bodo izšle v petek, 13. januarja. Odpiramo jih mnenjem o plu-ralizmu in strankah.

Leopoldina Bogataj

MIHA NAGLIČ

Tuta et praesentia quam futura et periculosa homines malunt.

(Tacitus, Annales 1, 2)

Ljudje imajo raje tisto, kar je in je zanesljivo, kot tisto, kar bi sicer moglo biti, a je negotovo in nevarno. Tako Tacit. »Bolje vrabec v roki kot golob na strehi,« pravi ljudski pregovor. Sam bi kljub temu rad, da novo leto 1989 ne bi bilo zgolj še bolj to, kar že je in da zli duhovi preteklosti v njem ne bi več strašili — da bi torej prineslo kaj bistveno novega in dobrega. Čeprav neznanega in nevarnega. V času, ko sedanost postaja negotova in se nam že vrabci izmikajo iz rok.

Ljudje si od prihodnosti navadno obeta-mo troje: ohranitev tistega, kar že je; vr-nitev k staremu; prihod novega. Prvi — in teh je večina — bi bili zadovoljni, če bi ostalo vsaj tako, kot je. »Da le ne bi bilo še slabše,« pravijo. Kaže nam sicer slabo, vendar nekatera znamenja obetajo, da se nekaj premika. »Počakajmo, pa bomo vi-deli.« Drugi — k sreči jih ni veliko — kli-čejo duhove preteklosti. V tej družbi so nekaj izgubili; golob jim je ušel, z vrab-cem pa niso zadovoljni. Zato se hočejo re-vansirati in si odvzeto spet prisvojiti. Tretji — tudi teh ni veliko, a vendar ved-no več — pričakujemo »prihod« novega. Ali pa ga s svojo držo in dejavnostjo tako ali drugače omogočamo. Novo je sicer že tu, v nedrih starega, vendar še ni donoše-no. Zato ga kaže varovati in mu omogoči-ti, da pride na svet brez prevelikih krčev in bolgčin.

Naj ponazorim doslej zapisano še z eno primerom. Zadnje nedeljo, o Božiču, sem bil v neki gostilni-priča naslednjemu pri-zoru: Vstopi star partizan — predstavnik »prvih« — se dobre volje usede k mizi so-

rodnih, a drugače vernih duš in v zname-nje sprave intonira »Sveto noč«. Komaj pride do »blažene noči«, že zavpije nanj predstavnik »drugih«: »Saj zdaj pa res ni več daleč čas, ko jo boš moral spet prepe-vati!«

Prepričan sem, da to ni tisto, za kar gre. Res je sicer, da je bila »Sveta noč« dolgo v nemilosti, a zdaj je drugače in poje jo lahko kdorkoli, kjerkoli in kadarkoli. Hu-do narobe pa bi bilo, če bi njeno prepeva-nje postalo obvezno za vse. — Mar Slo-venci res ne moremo iz svoje tradicional-ne dušebrižnosti?!

V novem letu 1989 se bomo med drugim spomnili francoske revolucije, ki se je za-čela v letu 1789 in avgusta objavila slovi-to »Deklaracijo o pravicah človeka in dr-žavljana«. Deklaracijo, ki je razglasila tu-di svobodo misli in veroizpovedi, teoreti-čno podlago za kasnejša praktična politi-čna dejanja, ki so v večini razvitega sveta ločila cerkev od države. Pri tem ne mi-slim samo na cerkev kot tako, temveč sprašujem o dejanski uveljavljenosti na-čela, po katerem se v neki družbi ne za-poveduje več, kaj moraš misliti in v kaj verovati. Pri nas je cerkev sicer ločena od države; kakšno je bilo še donedavna zapovedano prepričanje tistih, ki so hote-li v tej državi kaj pomeniti, pa tudi vemo. Nekoč so nam v dušo gledali črni, nato rdeči dušebrižniki. Če so slednji končno popustili, to še ne pomeni, da so odprli vrata kakšnim drugim. Gre vendar za to, da se svetovni nazor in vera dosledno iz-ločita iz političnega v zasebno življenje. Vsak naj prepeva, kar sam hoče — kolikor pri tem ne nadleguje drugih!

Ko je Engels v letu 1891 ocenjeval pro-gram nemških socialnih demokratov, se je zavzel tudi za popolno »ločitev cerkve od države. Vse verske skupnosti brez izjeme obravnava država kot zasebna

zdrženja. Iz javnih sredstev ne dobivajo nobene podpore več in ne smejo imeti no-benega vpliva na javne šole. (Saj jim ven-dar ni mogoče prepovedati, da ustana-vljajo lastne šole iz lastnih sredstev in v njih učijo svoje bedarije!)« (MEID V, Lj. 1975, str. 604) Zdaj — 100 let kasneje — bi lahko kak zlobnež kaj takega zapisal za njegov »nauk« oziroma za tisto, kar so iz njega naredili v deželah »realnega« so-cializma.

Mi pa se — 200 let po francoski revoluciji — smemo in moramo vprašati, kako je pri nas z uveljavljenostjo njenih temelj-nih političnih načel, katerih dedič je tudi vsak sodobni socializem. Je ljudstvo uve-ljavilo svojo suverenost? Smo izvedli do-sledno ločitev politične oblasti na zaka-nodajno, izvršilno in pravosodno? Smo lo-čili »cerkev« od države? Cerkev že, partije in njenih »odrešilnih« ambicij pa še ne. Čas bi že bil, da se skupščine, izvršni sve-ti in sodišča odločijo zapovedanim ideo-loškim načelom in se poslej ravnajo po svoji presoji in vesti in po spoznanjih družboslovnih znanosti. Čas je za desa-kralizacijo, uposvetenje politike. — To je tisto novo in nevarno — v perspektivi, ki ostaja socialistična.

Seveda bomo morali za to tudi kaj storiti in ne le — po stari slovenski navadi — od strani opazovati, kaj bo. Prve in odločilne korake pa morata napraviti partija in dr-žava sami — če nam res želita dobro.

Kar sem zapisal, pričakujem kot drža-vljan. Kot človek pa bi rad, da bi mi novo leto prineslo kaj novega v zasebnem ozi-ru. A kaj, ko človek tudi tu slej ko prej zadene na državo in partijo. Sreče človeku ne more podariti ne prva ne, druga, ustvariti si jo mora sam. Tako je razmiš-ljal stari Kardelj. In če je res tako, potem naj nam je vsaj ne grenita!

V Žireh, 26. 12. 1988

Češnjica, »otepovec«, novoletna maska — raufenkirar

Last Narodopisni inštitut, foto: Vlastja Simončič

Komentiramo

Pogledam nazaj, vidim naprej...

Od starih ljudi sem se naučil, da je prihodnost moč napovedovati le iz preteklosti.

Katere družbene poteze so označevale lanske jesen? Naj jih na hitro preletim; šlo je za kopico kontroverznih pojavov...

Najbolj izrazito so se te poteze kazale v medijih. Izmed že natančno proučenih tisoč lokalnih resnic...

V Politiki zgodbi se je pojavil tudi navaden, mali človek z ulice. Na splošno družbeno norost je reagiral popolnoma konsistentno...

Ostalo mu je, da gre na miting. Kaj je lahko človek, izpostavljen takim pritiskom, sploh naredil?

Največji problem navadnega človeka je v tem, da dobiva odgovore na vprašanja, ki jih ni nikoli zastavil...

Za to, da bi manever uspel, da bi se minimalna družbena pravila igre nadomestila z demagoškimi obratci...

Logika ekstremnih situacij, nemožnosti izbiranja in podrejanja je nadalje dopolnjuje s pretriranimi pričakovanji...

Jabolko ne pade daleč od drevesa. Rekel sem že, da so predstave malega človeka o politiki...

Lahko se priključi družbeni norosti. Vključi se v delovanje sistema in od velikih se pričakuje velike rezultate...

Razumljivo je, da si človek v taki situaciji poišče in oblikuje neko lastno strategijo preživetja, najsi gre za srbske vaške straže...

Kar je pri vsem najpomembnejše, pa ni spektar mask, ki si jih ljudje vsakodnevno nadevajo, temveč njihovo lahkotno menjavanje...

FRANCI ZAVRL

dr. ALOJZIJ ŠUŠTAR

Kaj pričakujem od leta 1989?

Velika je skušnjava, da bi človek odgovoril: nič dobrega. Morda je to celo več kot skušnjava...

In vendar se taka »tolažba« človeku upira. Pregledoboko je v njem ukoreninjeno pričakovanje...

Naj bodo izgledi za prihodnost dejansko in na podlagi preračunavanja različnih možnosti taki ali drugačni...

Če je pričakovanje za vsakega

IGOR SLAVEC

Na vrata trka tudi mlada generacija

- Kaj pričakujem? — Nič dobrega.
Kaj želim? — Da prevlada pamet, da zmaga razum.
In upanje? — Upam, da ne bo prišlo do najhujšega.

Meša Selimović je nekoč zapisal naslednje svari: »Nezadovoljstvo je kot zver: nemočno je, ko se rodi, strašno, ko zraste...»

Na vrata pa trka tudi mlada generacija! Pravijo, da so nevarni, da hočejo oblast? Da, oblast! Naj jo prevzamejo, saj bi z njo prevzeli tudi odgovornost...

človeka ena od duhovnih prvin njegovega življenja, ima za kristjana to še svojo posebno teološko podlago. Kristjan je bistveno človek prihodnosti.

A tako pričakovanje pomeni vedno resno zahtevo, da človek zastavi ne samo svoje moči, sposobnosti, delo, čas, denar...

zavzetim sodelovanjem izpolnjuje božje naročilo in da bo o tem moral dati Bogu obračun in prejel plačilo.

Tretja posebnost krščanskega pričakovanja pa je gotovost, da se bo njegovo pričakovanje izpolnilo. Ta gotovost izvira iz vere in zaupanja v Boga...

Vrnimo se iz tega nadoblačnega teološkega razmišljanja spet na zemljo. Kaj pričakujem od leta 1989 v tem slovenskem svetu?

Najprej to, da bi bilo manj besed in več dejanj. Inflacija besed ni nič manjša, če ne celo hujska nesreča kakor finančna inflacija.

Od novega leta pričakujem, da bomo izvajali posledice iz spoznanja, da tako ne gre več, da je treba začeti drugače...

Najbrž vsi pričakujemo od novega

ga leta, čeprav s strahom in srcu, več svobode, enakosti in bratstva, ko se bomo spominjali 200-letnice francoske revolucije...

Kaj pričakujem kot kristjan od leta 1989? Nenehna prizadevanja za prenavo in poglobljanje krščanskega življenja in evangelija in v občestvu Cerkve.

Od koga pravzaprav vse to pričakujem? Najprej od sebe. Najprej moram zastaviti sebe in vedno najprej postavljati zahteve drugim.

Kot kristjan pa v veri in zaupanju pričakujem tudi pomoč od Boga, ker bo tudi leto 1989 v božjih rokah.

Srečno, zdravo in dobro novo leto 1989!

vrhov od gibanj in razmišljanj, pobud in hotenj ljudstva. Zato in samo zato obstaja nepoznavanje in nerazumevanje pravega bistva vsega nezadovoljstva pri nas.

Kdaj in kje se je slovenski narod toliko pregrešil, da ima tako sedanjost in dvomljivo prihodnost? Pa tako iskreno smo mislili, in tudi pridno delali.

Drugo leto in še naslednja leta, bodo na vrsti razne volitve. Če hočemo temu narodu dobro, potem se mora nehati »ringelšpil rotacija kadrov« predvsem tistih, ki so zmorni za vse, le za pravo koristno delo ne.

Prepričan sem, da je v Sloveniji in Jugoslaviji množica sposobnih, usposobljenih, delovnih in delu predanih ljudi, ki bi hoteli in znali pognati zablokirani gospodarski in politični voz naprej na pot vsesplošnega in vsestranskega napredka...

Stara Fužina, »otepovci« v kuhinji Last Narodopisni inštitut, foto: Vlastja Simončič

FRANC SETINC

MARIJA VOLČJAK

Vedno sem mislil, da je na vrhu sonce. Videl ga nisem.

Ljubljana, 15 decembra - Pogovarjala bi se lahko o marsičem. Lahko bi se samo o politiki, ki jo je Franc Šetinc pred kratkim razburkal s svojim odstopom. Lahko bi se o novinarstvu, tem vražjem poklicu, ki si ga je tako vroče želel in časnikar tudi postal. Lahko bi se o knjigah, ki jih je napisal, o njegovem literarnem jeziku, ki teče in se pretaka kot voda. Lahko bi se samo o mladosti, ukradeni v preganjanju. Lahko bi se navsezadnje tudi samo o lovu. Vsakič bi zlahka napolnila časopisno stran.

"V kolikšni meri se je po odstopu z visokega položaja spremenil vaš delovni dan?"
"Zdaj lahko več pišem, pišem veliko. Več časa imam za vnukce, kakor ga za svoja dva fantiča nikoli nisem imel."
"Občutek imam, da vam družina veliko pomeni?"
"Veliko, čeprav smo v pogledih na družbo, na svet pluralistična družina."

"Sinova sta šla po vaši poti, oba sta novinarja?"
"Nista nameravala, naneslo je tako, Zlatko je odgovorni urednik Nedeljca, Mile je pri Delu urednik Sobotne priloge. Vendar, starejši je diplomirani psiholog, mlajši je študiral politologijo in bil usmerjen v mednarodno dejavnost."

"Iz vaše knjige 'Okoli sveta do samega sebe' mi je ostalo v spominu, kako sta sinova kot otroka na potovanju pisala dnevnik, kar se mi je zdela posrečena starševska poteza?"
"Res je bilo tako. Še zdaj ju včasih zaposlim, ker želim spoznati njuno mnenje, starejši še sodeluje, mlajši pa ne več."
"Torej ste ju le napotili med novinarje?"
"Oba sta zgodaj začela pisati, doma je bil pisalni stroj, kar tudi vpliva, saj otrok prej ali slej sede za pisalni stroj in poskuša pisati. Tudi vnukinja zdaj že piše, zadnjič me je vprašala, koliko časa bi potrebovala, da bi napisala knjigo. Rekel sem ji, da ima dvesto strani. Pa se ji je zdelo preveč, to pa jaz še ne bi mogla napisati, je rekla."

"Je bilo res?" me vpraša Manca, enajstletna vnukinja, ko prebrava moje knjige 'Ukradeno mladost', 'Na krilih sanj', 'Izgnanci in druge. Rada bi, da bi potegnili črto med domišljijo in resničnostjo.'
"Da, res, le da še mnogo huje," ji odgovorim.
"Napiši knjigo o svoji mladosti" mi predlaga.
"Kakšen naslov bi ji dal?" jo smeje vprašam.
"Ko bo sonce zopet sijalo," ne okleva z odgovorom.

"Mislim, da vsak novinar začne z željo, da bi nekoč napisal knjigo?" "Pri meni je bila vseskozi prisotna. Že na začetku, hkrati pa sem imel velike težave s slovnico, štiri leta sem zamudil."
"Pregnali so vas?"
"Leta 1941 v Šlezijo, dvanajst let sem bil star, šestnajst, ko sem se vrnil. Zbežal sem iz gimnazije, neprijetno mi je bilo med mlajšimi. Ker so me snubili za aktivizem, sem krenil po tej poti, srednjo šolo in fakulteto sem naredil med delom."
"Zdaj sem pa v zadregi, hotela sem vas vprašati, kateri gimnazijski profesor je vplival na vaš lepi, tekoči literarni jezik?"
"Veliko sem bral, veliko pisal, vava dela mojstra. Ingolič mi je nekoč rekel, zdaj obvladaš obrt, navsezadnje je to obrt."
"Poslušaj za jezik ni zgolj obrt?"
"Zagrebski univerzitetni profesor Cesar mi je rekel, da mu je všeč moj jezik, fuge, je rekel, ta igra z vrbo, prav neverjetno, koliko besed si uporabil zanjo. Vzel jo je iz knjige 'Na krilih sanj', tam opisujem vrbe ob Savi, vrbičevje, vrbenčiči..."
"V svojih knjigah se vračate predvsem v svojo mladost, zaradi preganjanja ukradeno mladost, sanjate, kakšna ni bila. Od kod ste doma?"

"Iz Mihalovca pri Dobovi ob Sotli, blizu Save."
"Torej ste Štajerc?"
"Se Štajerc."

Nikoli mi ni šlo v glavo, zakaj smo hišo tolikokrat preuredili. Oče jo je pogosto pregrajeval, ji spreminjal velikost in podobo, vselej pa je ohranila prvobitne temelje. Dolgo je moral prositi, da mu je brat od velike kmetije odškrmil košček zemlje, da si je na njej postavil skromen dom. Oženil se je z dekletom iz Velikega Obreža, kjer se je učil za čevljarja. Rodilo se mu je pet otrok, ostala sva samo še dva: sestra in jaz.

"Kako je bilo v tistih časih, na robu Slovenije, po ukradeni mladosti, moč postati novinar?"
"Pisal sem, vztrajno dopisoval, nekateri so mi kaj objavili, drugi ne. Prvi članek sem leta 1946 poslal Ljudski pravici, pisal sem o razmerah v Dobovi, bil sem nezadovoljen s prvimi aktivisti. Članke mi niso vrnil, pisali pa so mi, da ga ne bo do objavili. Pisal sem tudi črtice in novele, prvo mi je Miško Kranjec objavil v nedeljski številki Ljudske pravice, mislim, da leta 1952, pisal mi je, naj pošljem še ostale, da bi jih rad videl. Pa jih nisem, vse sem skuril, danes mi je žal, enkrat sem imel napisanih že tristo strani, socializma, toda vseeno, zanimivo bi jih bilo imeti, ne zaradi objave."

"Kot spomin na aktivizem?"
"Seveda."

Ko so me leta 1951 izvolili za okrajnega mladinskega sekretarja, so rekli: "Dober mladinec je, le to napako ima, da se je prezgodaj oženil..." Ko sem začel hoditi po mladinskih sestankih, mi je predsednik navdano rekel: "Po sestanku ostani še na plesu! Da ne boš spet zbežal..." Čutil sem odgovornost, a vleklo me je domov, žal mi je bilo vsake ure, za katero bi se oškodoval pri družini. To so bili časi, ko sem moral v službo s prvim jutranjim vlakom, nazaj pa, kakor je naneslo. Včasih me ves teden ni bilo domov.

"Mladinski funkcionar ste bili najprej v Krškem, nato v Trbovljah, kjer ste bili hkrati tržni inšpektor, nato pa stalni dopisnik Slovenskega poročevalca?"
"Leta 1957 sem kot tržni inšpektor prišel v navskriž z okrajniki, želel sem se osamosvojiti, pisal sem Slovenskemu poročevalcu, če me sprejmejo in na moje veliko presenečenje so me, najprej sem bil dopisnik iz Trbovelj, nato iz Novega mesta."
"Lotevali ste se delikatnih tem?"
"Tako imenovanih tabu tem, seveda na lokalni ravni. Napadel sem samovoljo v senovškem rudniku, kritiziral sem sevniškega župana, ki je skušal zbor proizvajalcev vzeti kar v zakup, razgalil sem boštanjško podjetje za izvoz žab kot zlato jamo za osebne koristi, hkrati pa težak kamen na občinskih financah, v trboveljski cementarni pa družinsko samoupravljanje, ki je direktorju omogočalo samovoljo in samopašnost."

"Kmalu ste dobili prvo Tomšičevo nagrado, potem še drugo, tretjo in četrto, napravili ste velik skok, od dopisnika kar naravnost do odgovornega urednika Dela, kasneje ste bili urednik slovenske izdaje Komuniste. Hkrati pa ste bili vseskozi politik, od aktivista na vasi in mladinskega funkcionarja do predsednika republiške konference SZDL Slovenije in nato člana predsedstva centralnega komiteja ZKJ. Vaš vzpon je bil v bistvu dvojen, kakor fuga, s katero je Cesar označil vaš literarni jezik. Je po vašem mnenju politično in novinarsko delo združljivo?"
"Blizu si je, veliko je politikov, ki so bili novinarji, tudi drugod po svetu, tudi na zahodu, zlasti med socialdemokrati in laburisti."
"Radi jih zbadamo, da so postali politiki, ker so bili slabi novinarji?"
"Ni vselej tako. Pa pogledimo drugam, denimo, sedanji predsednik poljske vlade Rakovskij je bil znan novinar in urednik, na zahodu pa se tako ali tako to srečno povezuje, ko stranka izgubi na volitvah, njeni politiki spet postanejo novinarji."

Domov, domov, domov! me priganja notranji glas, kadar sem v tujini. Ko pa sem doma, mi je žal, da je vse tako hitro minilo in da nisem bolje izkoristil bivanja na tujem. Zakaj se na cesti med Ulan Batrom in Darhanom v Mongoliji nisem ustavil, ko sem kak kilometer stran zagledal ovce in pastirja na konju, ki je veselo pokal z dolgim bičem? Zakaj se življenje kdaj ne ustavi, da bi tisto, kar je lepo, dlje časa užival?"

"Nekaj drugega pa je literaturna?"
"Pri njej pa povezav ne sme biti. Ko pišem knjigo, nisem politik. Kot politik sem sestavni del programa, ki ga ne oblikujem sam, omejen sem z odgovornostjo do drugih, kot pisatelj pa sem odgovoren samo sam sebi."
"Pri naših politikih je zdaj v modi pisanje spominov, je to opravičevanje, ker niso oziroma niste naredili vsega?"
"Pisanje spominov je nasploh priljubljeno, ne le pri politikih, tudi pri novinarjih, igralcih in drugih, preprosto gredo v promet. No, pri meni je še en razlog, moji spomini so v bistvu nadaljevanje 'Aktivista', z njim sem končal v Trbovljah, s trboveljskim štrajkom. Že takrat sem rekel, da bom pisal naprej, razlika pa je v tem, da sem zdaj napisal spomine, 'Aktivist' pa je roman."
"Ste se za drugačne prijem odločili, ker so časi drugačni in ni več potrebno romansirati spominov?"
"Morda sem takrat naredil napako, na silo sem hotel napisati roman, kritiki so mi to zamerili, spraševali so se, je to roman ali avtobiografija, je o aktivistu sploh moč napisati roman. Upošteval sem kritiko in zdaj napisal spomine. Da naj jih zdaj zaokrožim, so me nagovorili založniki."
"Vaša knjiga spominov z naslovom 'Vzpon in sestop' bo izšla januarja pri Cankarjevi založbi, napisali ste jo po odstopu, ki je razburkal politiko in javnost, nikakor nimam namena pogrevati govorice in obrekovanj, ki so ga spremljale, saj mislim, da je molk v tem primeru zlato, sicer pa, že naslov pove, da ne pišete le o zadnji, usodni poti na Kosovo?"
"Naslov je predlagal Janez Stanič, urednik Cankarjeve založbe, sam sem imel drugačne naslove, mislil sem jo nasloviti 'V drugi ligi', kar pomeni, da v prvi nisem bil. Stanič

mi je rekel, da je vsebinsko dober, ni pa privlačen. Imel sem tudi naslov 'Zgoraj je vedno sonce?'
"Kaj pa ta pomeni?"
"Da sem bil kot aktivist obremenjen z iluzijami, okrog sebe, na lokalni ravni sem videl dosti nepravilnosti, vedno pa sem upal, da je više, nad meglo, sonce."
"Ste to sonce kdaj videli?"
"Ne, nisem ga videl."

Slovenija je velika majhna dežela. Koliko različnosti je v naših pokrajinah! Dolenjska ima mehko, nekam otožno lepoto. Skoraj bi rekel - nadih skromnosti. Gorenjska je kot zala dečva, ki radodarno razkazuje svojo lepoto. Primorska je kot pršut, ki je ujel sonce in burjo. Štajerska je znana po hribih, belem vinu, sadovnjakih in žuborečih potokih. Prekmurje slovi po dobrih ljudeh, ki jih je Miško Kranjec tako živo opisal...

"Knjigo bi lahko naslovili tudi 'Vzpon in odstop', vendar ste raje uporabili aktualnejšo besedo sestop?"
"Ker politiki še nisem zapel zadnji nokturno, s politiko se nameravam še ukvarjati."
"V bistvu ste povedali, kakšen sestop ima v mislim partija?"
"S sestopom se ne namerava odreči kakršnemkoli vplivu na oblast, noče pa imeti več zakulisne vloge, ki prinaša megleno odgovornost. To torej ne pomeni, da ustvarja prazen prostor, nekakšno lovišče, v katerem bi se borili kot v džungli, pomeni pa, da partija noče biti več edini dejavnik vpliva na oblast."
"Ali ustanavljanje različnih zvez, kmečke, demokratične, socialdemokratske, najavljene pa so nove, pomeni uvajanje večstrankarskega sistema ali pa jih partija dopušča le, da bi poznala avtentične interese ljudi?"

Foto: Gorazd Šinik

Prvi je na kraj dogodka prihitel tedanji sekretar Miha Marinko. Ko je stopil iz avta, mu je trboveljski partijski šef Viktor Kovač ponudil roko. Obvisela je v zraku. Marinko je bil preveč razburjen in razočaran. Takrat sem bil dopisnik Slovenskega poročevalca iz revirjev, takoj sem napisal članek o trboveljskem štrajku, prvem po vojni v Jugoslaviji. Urednika Rudi Janhuba in Sergej Vošnjak sta mi sporočila, da je poročilo dobro in da ga bosta objavila. Uro kasneje me je Vošnjak spet klical, še vedno je bil za objavo članka, toda prosil me je, naj vprašam Marinka za mnenje, ker po ljubljani govore o prepovedi vsake vesti o štrajku. Do Marinkovega odgovora sem lahko prišel samo posredno. "Nič pisati," je rekel.
Zvečer sem šel na zborovanje. Pričetek je bil grozljiv. Zaradi nespornazuma je Marinko obljubljal rudarjem za trideset odstotkov višje plače, direktor rudnika Ribič pa jim je že prej obljubil petdeset odstotkov. Začelo se je vpitje, zmerjanje in Marinko sploh ni prišel do besede.
Ko sem se vračal domov, so bile ulice prazne. Srečal sem le pijanca, ki se mi je zarežal v obraz in zapel tisto "Če sara, sara..."

"Pišete tudi o 'prelomu' s Stanetom Kavčičem. Kaj ste bili tedaj?"
"Odgovorni urednik slovenske izdaje Komuniste, o cestni aferi smo imeli dva uvodnika, zveznega in slovenskega."
"V slovenski samo slovenskega?"
"Ne, oba, že to je bilo dovolj problematično, zvezni je bil seveda bolj kritičen, jaz pa sem seveda branil interese Slovenije. Moral sem se zagovarjati."

Potujemo okoli sveta, a sami sebe slabo poznamo. Pred skoraj tridesetimi leti sem kot novinar v Titogradu spoznal črnogorskega pesnika Pletiča. Prirčno me je objel in rekel: "Rad imam Slovenijo, posebej pa slovenski jezik..."
Ko me je vprašal, kakšno razliko vidim med slovensčino in srbohrvaščino, sem odgovoril: "Zdi se mi, da ima srbohrvaščina več barve..."
"Motite se," me je prekinil. "Vzemiva besedi morje in more. Mar ne vidite, da v slovenski besedi morje celo valovi. Ko izgovorim besedo morje, se mi zdi, da slišim božanski šepet morja..."

"Knjiga se konča z današnjim dnevom, pričakujete kakšen odmev z juga, v mislih imam seveda negativnega?"
"Gotovo bo, pišem tudi o sumničnejih glede separatizma republiške armade, korakanje v svojo smer, o zeleni knjigi, o očitkih, da je Kavčič šel, Slovenija pa nadaljujejo njegovo politiko in je vse skupaj pesel v oči."
"Torej pišete tudi o zakuli sju?"
"Tudi, vendar ne na način, koga je ubral Markovič, kjer človek dobi vtis, da je politika ena sama umazanija, ker tu ne mislim tako."
"Kaj mislite o alternativnem in raziskovalnem novinarstvu?"
"Povezano je z vračanjem v preteklost, ker je bilo dosti za molčanega. Vselej smo se tolažili, da so časi takšni, da stvar še ni zrela, ko zdaj gledam na zaj, mislim, da je bil dostikrat izgovor, da nismo naredili koraka, ki bi ga morali."

Po černobilski nesreči včasih v senci bujnega drevja ob Krki začutim, kako pod mano drhti, kako se vse premika. Tedaj zaslišim šepet Grumove pesmi: "Zdi se mi, da me kliče jok, pa ne vem, od kod..."

IGOR TORKAR:

Novoletni horoskop za Slovence

Ko skušal vjeti črtve sem v satirični precep, odšel v Silvestrovo sem noč na krokarski potep, že v boju z drugim litrom bil sem blizu zmage v meglici vinski videl sem Slovence — nage! Zdaj za zabavo, brez učiteljskih skomin vam jih razstavljam za spomin in opomin in jih posajam na zatožno klop po vrsti, kot HOROSKOP jim kaže pot od krsta h krsti:

Slovenec rojen v znamenju KOZOROGA

Čeprav je spehan sivobradec, kot mladec strumno še stopica, Izda ga čudna rdečica, ko mladim kozam se nasmiha, pomeketava jim za dva. Če kakšna mu odmeketa, možak sopiha in poti se, v obraz dobi brezbarvne lise, ko komaj skoči čez ograjo... Ko stajo kože zapusti, ponosno sebi govori, da je še mlad in trdorog. Za njim pa koza se smeji: O, smešni, stari Kozorog, ti sodiš le še v kozji rog!

Slovenec rojen v znamenju VODNARJA

Brez sleherne premene ostanejo oči vodene, ko mu besede, vodeno blede iz ust kapljajo. Prstene ustne trepetajo, ko čez vodena lica, kot blede rdečica smehljaji mu polzé. Njegovo je srce velika kaplja vode in mraz te v prste zbode, če roko stisne ti možak, ki skoz življenje vodi mu korak vodena strast, vodena čast, voden razum, voden pogum, ki strah mu je krmar. Možakar, skratka, je Vodnar!

Slovenec rojen v znamenju RIBE

Ves je krompirjast, blede možic, večno previden, gre kot pedic, glas mu šepče, hripav in plah, iskre v zenicah spral mu je strah, strah, ki iz žil mu kri je izpil in limonade vanje nalil, strah, ta nesmrtni, zlobni kipar, ga je preklesal v piškavo stvar. Zdaj na življenja vodi se ziba, kakor v potoku crknjena Riba.

Slovenec rojen v znamenju OVNA

Za ovna reči bi se dalo, da pameti premore malo za tisto čelovo kostjo, ki slepo trka, trka z njo, ker močna je in čelna. In ker ta trda kost je čelna so čustva ovna pač na-čelna. Načelno ume se razvneti, načelno vsak problem obsveti, načelno kaže pot do raja. Če z njim ne strinjaš se do kraja, trdiš, da straži raj ograja, da ceste v raj so prezavite, uči te z umom papagaja in bere hude ti levite. Če rečeš mu, da višjih kdo, drugače je razložil to, ti hitro le smehljaj daruje in da si kruhek zavaruje, nobene več ne reče, od tebe naglo steče, ta klavrni klavn, ta skopljeni Ovn!

Slovenec rojen v znamenju BIKA

Telesno je znan velikan, razum pa bolj slab mu je dan, zato le s telesom modruje in bistre ljudi zasmehuje. Ker Apis njegov je praded, se hoče k božanstvom prištet, po božje pa nič ne izgleda, iz glave duhovna mu beda z očesom izbuljenim gleda. Mogočni, tršati ga tilnik izdaja, da star je nasilnik, s pravico močnejšega vlada, nasprotnike smrtno prebada, o lika mu malo je mar, zaganja se v sleherno stvar, pot k cilju le z rogom razmika, nanj ženske najraje natika, kar sodi pač k moškosti Bika. PS. V primeri s španskim bikom naš socialistični propada — rdečih rut več ne napada!

Slovenec rojen v znamenju DVOJČKOV

Mož s prepognjeno postavo ziba Janusovo glavo. Spredaj angel, zadaj vrag, spredaj v kuti, zadaj nag, spredaj sveti zakramenti, zadaj trojni alimenti, spredaj Marksov Kapital, zadaj lastni kapital, spredaj knjižica rdeča, zadaj pa za mašo sveča, skratka, spred in zad laži, to je Dvojček naših dni!

Slovenec rojen v znamenju RAKA

Študira članke, ves potán smehlja se, ko referate iz sentenc ustvarja, prepisanih iz glave gospodarja, ki vrže kdaj pa kdaj mu pol klobase. Možakar, skratka, je predane rase. Ko vziđe nove direktive zarja, tovarišem in sebi prigovarja, da žrtve prinesó nam boljše čase, ki v njih bo svinjska buča — sladka dinja. Nevernežu prekolne vso družino, o njem kriči, da je meščanska svinja. Napake skriva kakor polži slino, saj mu hinavčenje že v kri prehaja, ko slika raj bodočega nam raja. Ta aktivist ima lastnosti Raka, saj še — ko gre naprej — nazaj koraka!

Slovenec rojen v znamenju LEVA

Ker je podoben levu ta možak, a lev čaščen predsednik je živali in je kot tak seveda brez napak, mu bomo glavno vlogo dali le v kratki basni, kar ni napadalno, a za satirika seveda je bolj varno. Oblastni, častihlepni lev se je zježil in je nerodno ovco podučil: Na rep si mi stopila, pazi, čez mojo levjo pot ne lazi! — To je pomota, prosim vas, gospod, a niste videli, čez vašo pot sem stekla, kjer ni repa — spredaj! Nikar se mi ne sprenevedaj, neumnica, jaz ne priznam pomot, ne veš, da je moj močni rep pousod!? Tako resnico ovce prerjovel je tudi v naših dneh oblastni Lev!

Slovenka rojena v znamenju DEVICE

Uspešno gnečo aktivistov več, rdeča prepričljivo je od — šminke, ne gre nikamor brez napredne krinke, uči da se v olive že spreminja leča. V debatah vsemogočih je goreča, jo najnovejši duh (dišav) preveva, in slednji dan razredni boj pogreva, a zanj sposoja stričeva si pleča. To, skratka, je levičarka salonska, vsa njena modrovanja so bonbonska, ki jih po vetru direktiv obrača. Kdor bistro gleda, jo takoj zavrača: Laž tvoja je idejna strast, gos-pica, ti kot levičarka si še Devica.

Slovenec rojen v znamenju TEHTNICE

Možak vse tehta na skrivaj, zdaj ruski, zdaj kitajski čaj.

In tehta kot zlata opilke beseda šefa in snazilke, da gor ne dol se ne zameri. Moč dólárjev in mark odmeri in steha rubelj, dinar, liro, da niha prav z idejno vero in tehta dež in težo vetra, da niti za pol milimetra zataval ne bi s ceste direktiv in s tem kariere zlati vrč razbil. Možakar, skratka, iz človeka se razvija v protovzorec Tehtnice.

Slovenec rojen v znamenju ŠKORPIJONA

Podoben je neznatni smeti, samo pod kamni zna živeti, ima obraz pohojene ježice, mu iz oči štrle vatiřane bodice. Nožice so mu šibke, a gibke roke so kot klešče, ki zna jih vešče skriti. Preriti po potrebi v pozebi in na soncu se ume v pravo smer. Od spredaj res ni zver, s prijaznostjo se diči simpatični kujon, a z zadkom smrtno piči, ker mož je Škorpion!

Slovenec rojen v znamenju STRELCA

Prišel s svobodo je nekoč v Ljubljano, a zdaj takole se jezi zagnano: Ne bom v trisobnem stanovanju gnil! In če takoj ne bom petsobnega dobil, življenje jurisbirokratom bom grenil! Jaz hočem brez skrbi uživati naš svet! Trdim, premislite tovariši, pardon, da gre mi čast in izvenserijski penzion, k penzionu pa še postpenzijska služba, če res napredna je ta naša družba! Čeprav rad jem, še nisem len in zavajen, če se zježim bo jurisbirokrat tepen, zakaj sem se pa tolkel, orka grob zelen! Ta mož ob vsem še moškosti je vrel, med ženskami iskan in hvaljen — Strelec!

Slovenci!
Vsi videli smo se na HOROSKOP razstavi, pokore pa zato ne bomo odmolili, veselo bomo rajc vina se napili, ki žalost, slabo vest in vse skrbi obglavi.
Slovenci!
Nasmejmo sebi se in k vragu lok s puščico in proč razum, ki bere nam levi-te!
Zapojmo raje novoletno si zdravico! V kozarce vina si nalijte in vsi, ki se za kaj borite izpijte eks za mir, za kruh, resnico in pravico!

Igor Torkar

Slovenska deželica, kakršne ne prepoznamo več

Čas se je ujel v razglednice

Vsaka hiša ima vsaj nekaj teh prijaznih, drobcenih sporočil. Shranili smo vsaj tiste, ki so nam najdražje, ki nas spominjajo lepih dni, mladosti, morda celo mladosti starega očeta ali stare matere, ki ju že davno pokriva gomila. Tu je za vedno ostala lepo izpisana razglednica s pozdravi od nekod, ki je včasih pomenila tako veliko, posebej če se je začela z "velečenjena gospica" ali "velespoštovani gospod" in ta in ta. Še danes v teh čudovitih zavojih velikih črk, vseh teh okraskih diši po zatajevanih ljubeznih, po silnih hrepenenjih, tista drugačna, bolj stvarna, bolj poslovni ljudje, ona, bolj robata po veselih družbah. Vsaka govori svoj jezik, vsaka odslikava svoj trenutek. Pisava, vsebina, to je stvar zadnje strani, včasih, kadar zmanjka prostora, tudi uide na prednjo, toda pravo lice je razglednica sama. Ta govori svoj jezik, kulturni jezik svojega časa, svojega prostora. Stare razglednice nam kažejo čase, ki so bili zelo različni od današnjih. Stare razglednice so danes stare osemdeset, devetdeset, sto let. Vmes sta čez svet divjali dve vojni, ena hujša od druge, dežele so menjale vladarje, način življenja, tehnični napredek je silil skozi vse šive stare obleke, ki se je vse bolj prezala. A, kakor je z ene strani prihajal napredek, tako je po drugi tiho, počasi odhajala romantika. Ujela se je le v slikarjevo oko, v fotografovo lečo, in kakor sta jo videla ona dva, je za vedno ostala na razglednici, na tej naši dobri stari prijateljici.

Strast, da ponoriš

Vsako nedeljo dopoldan se v hotelu Ilirija v Šiški zbera poseben gostje s posebnim namenom: kupiti, zamenjati starine. Razglednice, star denar, znamke, stara odlikovanja, značke, staro posodje, zlahko steklenino.

Kogar zajame strast skorajda ne bo zamudil nobene nedelje. Kaj pa, če bo kdo ravno danes prinesel kaj prav posebnega? Morda prav tisto, česar se nimam, pa tako zelo iščem in si želim... Zato so tu vsako nedeljo, vsi že stari znanci. Italijani, Avstrijci, ponudniki iz južnih republik, pa seveda naši. Kokaljev Rado iz Kranja, ki ga bolj poznamo kot odličnega citraša in zbiratelja starih instrumentov in raznih drugih starin, prav tako veliko nedeljskih dopoldnevov prebije v hotelu Ilirija. Predvsem zaradi razglednic. Dvajset let jih že zbira, mi je povedal oni dan.

To je bil Sangrad pri Cerkljah

zgoranjem koncu mesta: gostilno pri Kroni, vodovodni stolp in cerkev na Rupi, sicer povsod sama praznina, samo polje.

Kje so kostanji, ki so včasih stali na mestu, kjer je danes Globus? Kako zelen je moral biti včasih Kranj! Kaj so storili z nekdanjim Narodnim domom, sedanjim kinom Storžič? To je bila

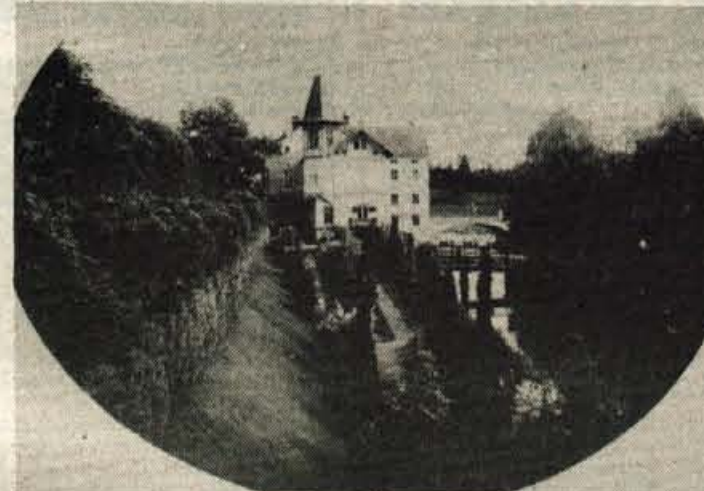
Zobarski sveder so poganjali na noge

Še veste, kje je bil Beks? Tam, kjer se danes zavije levo proti Gorenjski in desno mimo banke po cesti JLA. Stara hiša je bila to, v njej je bila gostilna, tu so prepregali konje, na koncu hiše, prav v špiči pa je bila še pred prvo svetovno vojno kapelica z razpelom in tam, kjer je danes Pokojninski dom s Petričevim butikom, so rasle visoke živice meje. To je bilo že dajno predmestje Kranja, vmes so bile še njive in vrtovi.

Tudi v notranjost hiš je pogledal takratni fotograf. Ujel je stavce stare Roosove tiskarne. Na steni je namesto vladarja visela slika bradatega Gutenberga z napisom: Bog živi umetnost. Na steni za stavci pa plakati vabijo na lovski ples, na Miklavžev večer, na blagoslovitev delavskega doma in na delavsko veselico. In spet druga slika z zobozdravstvenega tečaja v Kranju: zobarski sveder se je takrat poganjalo še na noge, na kolesa, podobna kolesu singerice...

Turizem so že tedaj znali ponujati

Tudi okolice Kranja na Radovljah razglednicah ne bi več prepoznali. Mar se še kdo spominja, da je bil kakšen Sangrad v neposredni bližini Cerkelj. Pa je bil tu gradič, ki je danes ves v razvalinah. Leta 1902 je iz Kranja romala v Trst razglednica Sangrada z vabilom, naj obiše-

Majdičev log je bil pravi lepoteč

uzbergerjeva elektrarna. In kakšno lepoteča sta bila oba kranjska mostova, oba še iz časa Franca Jožefa, trdno grajeni most čez Savo iz leta 1910 in višji most čez Kokro. Kdo ve, kateri fotograf je ujel v objektiv prelepi park v Majdičevem logu, pa sankace v Lenardičevem klancu; ženske so imele z rutami privezane klobuke na glavo. Kakor cenjen je bil Prešeren: toliko vencev, kot je bilo na grobu ob prelomu stoletja, nismo videli nikoli po vojni.

jo letovišče Sangrad na progi med Trbižem in Ljubljano, kjer traja sezona od maja do oktobra, ima poletno oskrbo pod zdravniškim nadzorstvom, alpsko okolico brez prahu, 465 m nadmorske višine, nudijo vse udobje in je sploh odličan kraj za potrebe vseh vrst. Dnevno je treba dati le 6 kron za zdravo, izdatno hrano z vinom, stanovanjem, lučjo, tu je dober zrak, pesek, sonce, na voljo so banjske kopeli, električna razsvetljava, dvakrat na teden zdravniške

Rado Kokalj v bogastvu zbranih razglednic

konzultacije... Danes je Sangrad razvalina, še 1946 leta pa so bile tu sobane v rdečem žametu.

Prav tako je podjetje ponujal vilo v Kokri pri Kranju: bajni razgled na Kamniške planine, izhodišče za krasne izlete na Jezersko, primerno za rekonvalescente, živčno bolne, potrebne počitka, za zdravljenje kroničnih katarjev dihal, slabokrvnosti.

In tu je tudi čudovita razglednica Jezerskega, mojstrska litografija iz leta 1897, z Grintovcem, Kazino, Kočno in Storžičem. Sladkorček! Take razglednice, pravi Rado, danes ne bi mogli več narediti. Kakšna čistost risbe, barv. Pa razglednice Tržiča, Loma, Jelendola z motivi iz soban barona Borna. Lomljanske strehe so še vse v skodlah, le na cerkvi je pločevina. Mar še kdo ve, da se skupnina hiš v rebri tik pod ljubeljsko carinarico in cerkvi pravi St. Lenart? Danes imamo to vse za Ljubelj. Prelaz i ljubelj je bil višje, že takrat prava posebnost.

soka in povsem na samem stoji, nikjer nobenih drugih hiš... Pa

Najlepši razgled je ponujal Kunstelj v Radovljici

razglednica starega loskega kopalnišča na Sori. Ves pravljčen, lesen, s krhkimi ograjicami stoji sredi drevja. Razglednica je bila odposlana leta 1901. Kako pono-

šlo že okrog 3000 in verjetno nič manj od Brezj. Za vsako priložnost so jo tiskali. Ta, ki ima za motiv Brezje, Bled in gorenjske hribe v ozadju, je bila izdana v spomin vseslovenskega mladeniškega shoda na Brezjah in Bledu 4. in 5. julija 1904. Tudi pesmica je natisnjena na njej: "Vstanimo, bratje, konec je počitka,

Mladenči, kvišku vsi takoj. Pogum v srce, orožje v roko pravo. Slovenija nas kliče v boj!"

Veliko je razglednic z domovinsko noto. Po založnikih razglednic in po krajih, od koder so prihajale, je bilo razbrati, koliko so bili Slovenci. Glasovanja na občinskih, deželnih in državnih volitvah vsakih deset let so bila najbolj vidni znaki narodnostne opredelitve. Tako so se v šestdesetih letih prejšnjega stoletja opredelili Kranj slovensko, Škofja Loka nemško, Kamnik slovensko, Radovljica in Tržič nemško. Najbolj odprto se je to kazalo prav na razglednicah, nemško ali slovensko tiskanih, včasih pa kar v obeh jezikih. Tudi z razglednicami se je bil boj za Slovenijo in slovenski jezik, preko njih so narodnjaki pošiljali narodu svoja sporočila in pobude.

Veseli smo lahko, da so razglednice ob prelomu stoletja dobile takšen razmah. Saj si jo je dala natisniti skoraj vsaka vas,

Novi savski most v Kranju leta 1910.

"Strast je to, da znoriš in ni ti rešitve. Za lepo in zanimivo staro razglednico boš naredil kolikor hočeš potov, plačal, da le hočejo prodati. Najhuje je, če nočejo. Takrat se strast še bolj razvname, prosiš, moleduješ, malo pojenjaš, pa spet na novo poskušaj... Čisto pa nikoli ne odjenjaš. Še vedno upaš..."

Danes ima Rado Kokalj doma zakladnico okrog 6000 razglednic, po pokrajinah in pomenu porazdeljene v 18 albumov: posebej kranjske, potem gorenjske, Ljubljano, Ljubljano - okolico, Dolenjsko, Štajersko, poseben album je namenil rodnim Moravčam in domžalskemu koncu, posebej ima spravljene razglednice planin in planinskih koč, posebej Gasparijeve čestitke, posebej umetniške razglednice.

Najlepše, kar so kdaj ustvarili tiskarji

Najlepše so nekakšne dopisnice s panoramo Kranja zgoraj, planinskim šopkom v sredi, v levem kotu pa sta posebej naslikana Šmarjetna gora (Cofišče) in Jošt s svojim značilnim dvojnimi zvonikom. So mar kdaj Šmarjetni gori rekli Cofišče? Kdo ve? Okrog osemdeset let je stara razglednica in veliko nam sporoča. Bi še kdo vedel, če bi te dopisnice ne bilo, da je tisto soboto, dne 24. svečana, Telovadno društvo "Gorenjski Sokol" v Kranju vabil na svojo četrto maškerado Pri Joštarskem mežnarju.

Kakšen tisk, kakšne žive barve, Litografija, najlepša, kar so jo kdaj ustvarili tiskarji. Danes tega ne naredi več, razmišlja Rado.

Stari Kranj, mesto na skali, kjer se hiše tišče skupaj, zgornji konec pa so sama polja. Zlato polje valovi od pšenice. Le tri zgradbe je leta 1918 videti v

Človek se tudi zgrozi

Razglednice tudi najbolj zgovorno pokažejo, kako je čas posegel v kakšen kraj. Ogromno je novega, tu so nova naselja, tovarne. Vse to je ustvarila človeška roka. Vredno občudovanja. Po eni strani. Po drugi pa... Če bi položil po letnicah nastajanja razglednice vasi, mest drugo ob drugo, bi se zgrozil, kaj smo naredili z ravnico. Kaj bi danes dali za tako Zlato polje pri Kranju, kot je bilo nekoč, ko so se po njem vile le stezice in si na cesto prišel šele pod vodovodnim stolpom in se je mesto začelo šele nizko pod gimnazijo... Tako pa so le spomin na lepe stare čase, ki jih nikoli več ne bo nazaj.

D. Dolenc

Tako je bilo leta 1901 kopalnišče na Sori

Tu so stali visoki mejni stebri, tu so razložili hlodovino, če je bilo pretežno za vprego, od tu so se Tržičani in Podljubeljčani sankali v dolino. Malokdo morda še pomni leseno uto pod velikimi kostanji gostilne Avsenik v Begunjah, ko so iz sodov stregli kar na dvorišču. Ena najbolj zanimivih razglednic pa je brez dvoma stara restavracija R. Kunstlja, ki ponuja najlepši razgled v Radovljici. Lesena je, vi-

sni bi bili lahko Škofjeločani, če bi tako kopalnišče imeli danes.

Narodnjaki so na razglednicah bili prej boj

Razglednice Brezj so bile poleg Bleda menda najbolj številčne. Za Bled pravijo, da jih je iz-

Stara Fužina, »tepopci«: ples šem pred Hodnikovo hišo

Last Narodopisni inštitut, foto: Vlastja Simončič

Leto 1988 je bilo leto povečanega samozavedanja zemljanov o miru in svoji prihodnosti

Svet je hrepenel po napredku, mi pa smo se kregali o revščini

Karkoli nam bodo že dejali ob slovesu starega leta naši voditelji, v opravičilo ali pa v tolažbo, nas večina ne želi, da bi se leto 1988 po jugoslovanskem vzgledu ponovilo ali ponavljalo. Ob številnih dogodkih nam sicer ni bilo dolgčas, nekateri so očitno uživali, večini Jugoslovancev pa do takšnih užitkov, ko država tone v vedno globljo krizo in se neuspešni poskusi zasuka podirajo drug za drugim, ko se od starega leta poslavljam skregani kot le malokdaj v obstajanju Jugoslavije, v svetu pa si nabiramo vedno več črnih pik, ni. Otroško neboljani, slečeni in slabo hranjeni večinoma lahko samo opazujemo svet, ki je leta 1988 spoznaval, da nabrušeni noži in dvignjene cevi niso prihodnost sveta, ampak predvsem mir in na zaupanje in ne več toliko na strahu grajeno sodelovanje. Zato ni nič presenetljivega, če je ameriška revija Time izbrala za središčni problem tega leta Zemljo in človeško skrb za njen obstoj in razvoj!

Na naslovnica prvih letošnjih števil časnikov smo prebrali ohrabrujoče zaprisege za leto 1988: konec je logike preživetja, naša deviza je napredek in razvoj, zagledan v svet, vrtnice na staro ne bo več. Pa smo se krepko uštelili, še najbolj pri inflaciji, ki smo ji prerokovali največ 95 odstotno rast, dosegla pa je trikrat tolikšno. Vse stvari, ki so se letos pri nas dogajale, smo jemali preveč enostavno, veliko govorili in pisali brez sadov v praksi, ogromno sejal, vsako najmanjšo stvar pa smo spretno znali obrniti v špeir, ne da bi sploh poslušali drug drugega poslušati, priznati različnosti in s temi različnostmi živeli. Leto 1988 je tudi največje idealiste moralo prepričati, da je Jugoslavija kvečjemu lahko enotna v različnosti, da v Jugoslaviji ni mogoče kopito, ki bi veljalo za vse, da skupaj pogosto ne znamo živeti in da ima vsak v tej državi pravico reči, kaj misli, kaj mu ustreza in kaj ne, ne pa prisegati samo na eno in edino sveto resnico. Ko se mi šele učimo deset božjih zapovedi skupnega življenja, pa nam razvoj sveta uhaja in vedno manj je šans, da bi bilo za nas na vlak napredka tudi kaj prostora.

Ustavne krize ni bilo

Bila pa je na obzoru in zanjo bi bili obdolženi Slovenci. Večji del Jugoslavije je predlog dopolnil zvezne ustave, ki jih je predlagalo predsedstvo države, sprejel skoraj z aplavzom, ker nas po sodbi mnogih že spremenjena ustava lahko reši vseh krizev in težav. Sloventja pa se je najd-

lje upirala in sitnarila. Večina naših pripomb je bila dobesedno ali vsaj smiselno sprejetih, slovenska politika je menila, da referendum v Sloveniji ni treba in ga tudi ni bilo, in naša skupščina je dala soglasje k spremenjenju ustavi. Očitki, da smo tokrat

Jasna Sekarič, dobitnica dveh olimpijskih kolajin. Sploh so bile zimske in letne igre za Jugoslovane uspešne.

zapravili del svoje suverenosti in da smo prepoceni prodali svojo kožo pri demokratizaciji družbe in političnega sistema ter pri človekovih pravicah in državljanjskih svoboščinah, so še vedno živi, tudi v zahtevi, da moramo čim prej napisati novo, sodobno, kratko in ideoloških spon osvobojeno ustavo. Pri ustavi je na trenutke že popustila trdna vez med slovensko politiko in javnostjo, ki po ocenah javnega mnenja sicer še nikdar ni bila tako trdna kot letos.

Pomisliki ob volitvah

Vsaj v Sloveniji smo letos veliko volili. Najprej smo za člana slovenskega predsedstva izvolili Janeza Stanovnika in dr. Janka Pleterskega, brkatega Stanovnika, ekonomista svetovnega ugleda, pa nato za predsednika predsedstva Slovenije. Že na te volitve je bilo predvsem s strani mladih veliko pripomb in pomislekov na regularnost, ker druga kandidatka Mojca Drčar - Murko ni bila izvoljena. Kandidaturo za predsednika predsedstva je pred tem umaknil Andrej Marinc. Jeseni smo volili drugič. Kandidat za člana predsedstva Slovenije so se osipali drug za drugim in nazadnje je večino dobil priznani profesor, finančni strokovnjak in dekan Ekonomske fakultete v Ljubljani dr. Ivan Ribnikar, gorenjske gore list. Tokrat so bili pomisleki in protesti mladih glede načina volitev in glasovanja nasploh še hujski. Igor Bavčar, kandidat mladih za člana predsedstva Slovenije, ki je na kandidacijski konferenca vodil, finale na republiški kandidacijski konferenci pa izgubil, je kljub temu postal nova osebnost na slovenskem političnem odru. Tudi sedanj sistem volitev ne zdrži več. Predvsem mladi terjajo splošne, neposredne in tajne volitve in tako bi morali že voliti spomlad novega člana zveznega predsedstva, ker Stane Dolanc odhaja s

Nesrečni Janez Stanovnik. Kjerkoli je odprl usta, so mu očitali, da ni govoril prav.

te funkcije. Če volitve ne bodo demokratične in neposredne, bo slovenska mladinska organizacija volitve bojkotirala. Sploh so mladi odločeni, da začno ustvarjati družbo po svoji meri, saj ji takšna, kot je sedaj, ne zagotavlja prihodnosti. To je pomembno sporočilo leta 1988 ob pozivu mladih Jugoslovancev k razumu. Kar je bilo pred leti še bogokletno in bi te marsikje linčali ali vsaj privezali k sramotilnemu kolu, se je letos uresničilo: tradicionalni Titovi štafeti mladosti smo dali slovo.

Mitingi, stavke, odstopi, sestopi...

Strajki so bili značilnost leta 1988. Skoraj ni minil dan brez

Vinko Hafner in Slobodan Milošević, osrednji osebnosti 17. seje CK ZKJ

stavke. Spomnimo se Maribora, Ljubljane, Beograda, pa zadnje dni leta tudi Kranja. Neučinkovita ekonomska politika je davila gospodarstvo, začel se je divji ples obresti, vedno več ljudi je začelo živeti v revščini, brez šans za prihodnost in preživetje. Socialni nemiri so majali temelje države, marsikje pa so bili delavski protesti spretno izkoriščeni tudi v politične namene. Na odgovornost se je klicalo vsepovprek, terjalo glave tega in onega politika, pozivalo tudi k

ško vohunstvo, nekatere države razmišljajo o vizumih za Jugoslovane. V tem oziru se z letom 1988 ne kaže pretirano hvaliti, saj smo bili letos še vedno sedma najbolj zadolžena država sveta. Reprogramiran dolg z vlada in bankami 16 držav je samo podaljševanje agonije, če v domači hiši ne bomo naredili re-dal!

Miga imamo in Neum

Kaj bi mi brez afer in aferic. Zato najraje poskrbijo v Bosni in Hercegovini. Lani smo imeli Agrokomerc. Letos so se Fikret Abdić in pajdaši preselili na sodišče, vendar proces še teče. Umrl je eden od tvorcev te afere, revolucionar in funkcionar Hamdija Pozderac. Zadel ga je kap. V BiH pa se sedaj ubadajo z vilami v Neumu. Menja je kar okrog 70 odličnikov te republike v tem kraju zgradilo svoje domove in to po smešno nizkih cenah. Dolgo je bilo sploh vprašanje, ali se bo tem ljudem sploh kaj zgodilo, ker naj bi bile vse umazane zastarane. Sedaj kaže, da bodo nekateri le odgovarjali. Prvi jo je skupil Todor Kurtović, ki so ga pred dnevi vrgli iz

Leto katastrof

Razen suše, ki je pestila tudi nas, je letos strmoglavilo zaradi okvar ali diverzij veliko letal. Južnokorejsko letalo je padlo nad Burmo. Umrl je 115 ljudi. Jatovo letalo je omahnilo na Cipru: 15 mrtvih. Med mitingom italijanskih akrobatov se zgodi v ZRN nesreča. Nad 50 ljudi umre, sicer pa je bilo v zadnjih osmih letih v ZRN že blizu 180 nesreč vojaških letal in helikopterjev. ZDA so sestrelile iransko letalo z 298 potniki, med katerimi je bilo šest Jugoslovancev, decembra pa je nad Veliko Britanijo omahnilo ameriško letalo družbe PANAM. Umre 273 potnikov in 30 prebivalcev vasi, na katero je letalo padlo. V jabolniško jezero pade avtobus in utone 30 ljudi. In zadnja tragedija. V Armeniji, kjer je zaradi nacionalnih napetosti položaj težak, je rušilni potres. Mrtvih je 55.000 ljudi. Letalo je omahnilo tudi v Indiji. Umrl je 160 ljudi.

orožju in nasilni zrušitvi oblasti. Marsikoga v Jugoslaviji je tega vala postalo strah. Po mitingih, stavkah in pozivih k odstopih je prednjačila Srbija in si začela lastiti pravico, da to počne, tudi pod geslom borbe za Kosovo in zoper nasilno izseljevanje Srbov in Črnogorcev s Kosova, tudi izven svojih meja. Kot domine je padlo vodstvo Vojvodine, zrahljano je državno in politično vodstvo Kosova, plaz pa se je ustavljal ob črnogorskem ne. Slovenci smo odklonili solidarnostni miting Srbov v Ljubljani, vendar pa dejali, da je Kosovo tudi naša skrb, da na Kosovem ne trpe samo Srbi in Črnogorci, ampak tudi Albanci in pripadniki drugih narodov in narodnosti v pokrajini, da nacionalizmi, tudi albanski, v pokrajini obstajajo, da pa je največji problem gospodarska zaostalost in revščina. Marsikaj grdega je bilo zaradi stališča do Kosova rečenega na račun Slovencev in slovenskih politikov. Franc Šetinc je tudi zaradi Kosova odstopil. Smole pa je bil deležen lažnih podtikanj, zaradi česar bo tožil časopis Politiko.

Ob vsem tem pa smo najmanj dvakrat zahtevali odstop zvezne vlade, pa je ta še vedno tu, tudi zaradi tega, ker bi lahko bila druga še slabša in ker pri nas nimamo vlade, ampak izvršni svet, ki pa mora biti poslušen partiji in državnemu vodstvu. Njen sklop so v začetku leta terjali Slovenci, potem so ga Srbi, sedaj pa smo očitno spet mi na potezi. Oblast in partija sta nastopala in sestopala. Vrstile so se konference po republikah in pokrajinah vključno z zgodovinsko 17. sejo in Hafnerjevimi pristop opozorila srbskim komunistom in Miloševiću. Stvari se teko več ali manj po starem, vendar je Jugoslavija v letu 1988 očitno stopila na prelomnico, ko se bo morala odločiti, ali po starem v nazadovanje, ali po novi, demokratičnejši poti, z novimi, s preteklostjo in gredi neobremenjenimi ljudmi v prihodnost. Totalno skregana lahko samo stopica na mestu.

Dvakrat so jugoslovanski politični državni vrhovi trošili svojo dragoceno energijo v ocenjevanje, kaj je smel in kaj ni smel reči Janez Stanovnik v ZDA in za nemški časopis, čeprav je povedal resnico. Ko smo iskali dlako v jajcu, pa se je svet zarotil zoper nas. Avstranci so zaprli naš konzulat, v ZDA so razbohnali afero z dolarji in umazanimi posli konzula Bijedića in Ljubljanske banke v New Yorku, ob tem pa namigujejo še na voja-

partije, na tapeti pa je še nekaj imen. Premoženja pa jim menda nihče ne bo vzel. Afero v Michiganu in New Yorku smo že omenili.

Ob tem pa smo ponosni, da smo odkrili spomenik zmagovalcem sremeske fronte pri Sidu in da smo po Indiji in Siriji tretja država razen Sovjetske zveze, ki ima v svoji oborožitvi Mig 29. Vrline tega letala so nesporne. Lahko leti 2400 kilometrov na uro in to 18 kilometrov visoko, izjemna pa je tudi njegova oborožitev.

Z Evropskimi sofinancerji smo se dogovorili, da bo avtomo-

nedavna smrtni sovražniki so si segli v roke in bojimo se, da utegnemo biti prihodnje leto leto razočaranja, če se bodo sogovorniki mirnega sporazumevanja razšli. Gorbačov, tudi letos osrednja politična osebnost, se je dvakrat sešel z Reaganom in njegovim naslednikom Bushem in sam predlagal zmanjševanje oborožitve. Začel je z umikom čet iz Afganistana. Mir prihaja v Angolo in na jug Afrike, ker tudi Kuba (verjetno pod sovjetskim vplivom) pristaja na umik svojih čet. Mirnejši sta Srednja in Južna Amerika, o spravi se pogovarjajo Vietnamci in Kampučijci, Indijci in Kitajci, Sovjeti in

Novi ameriški predsednik Bush

Japonci. Končala se je osemletna vojna med Iranom in Irakom. Združene države Amerike pa so se voljne sestati z Arafatom, čeprav mu še pred mesecem niso hotele izdati vizuma za prihod v ZDA in je bilo tudi zaradi tega zasedanje generalne skupščine OZN preneseno v Ženevo. O trajnem miru in sožitju govori Evropa, ki želi biti leta 1992 združena. Zaprti vzhodni blok se odpira, na vlade prihajajo tudi pod vplivom Gorbačova manj ortodoksnih in veliko bolj naprednih ter demokratičnih politik. Puške še vedno pokajo, vendar veliko manj, kot so leta nazaj.

Pa mi. Le počasi se zavedamo, da smo najprej evropska država in so zato naši voditelji letos prvič več obiskov namenili Evropi, tudi zaradi finančne pomoči in poravnave naših dolgov. Bili smo uspešni organizatorji prvega srečanja zunanjih ministrov balkanskih držav, kar je nedvomno tudi zasluga našega novega zunanjega ministra Budimirja Lončarja. Počastili so nas, da ostajamo še naprej pomembni v neuvrčenem gibanju, saj

Ponižanje sredi Ljubljane

Skoraj vse leto so nas spremljale obtožbe, da je Slovenija zoper Jugoslovansko ljudsko armado, da so vojaki pri nas v nevarnosti, da smo nestrpni in da želimo imeti svojo vojsko. Napadi na JLA naj bi bili glavna značilnost Slovencev in slovenske politike in tudi zaradi tega so bile na beograjskem mitingu izrečene iz ust generala in prvoborca Mihajla Švabića težke besede, da Slovenci lahko gremo kamorkoli, če nam tu ni všeč. Mi smo odgovorili, da smo sami prišli v Jugoslavijo, da bi bolje in svobodno živeli, da pa bomo odšli, ko se nam bo zdelo življenje nevdružno. Še dokaj sveža obtožba, da smo zoper JLA, je bila izrečena iz ust zveznega sekretarja za ljudsko obrambo, ki je dejal, da je tudi nasprotovanje sprejemu zveznega proračuna grob napad na JLA. Slovenija pa, kot je znano, terja manjši zvezni proračun in meni, da se mora tudi JLA prilagajati splošnemu gospodarskemu položaju.

Sojenje četverici pred vojaškim sodiščem v Ljubljani pod obtožbo izdaje vojaške skrivnosti in pod trhlimi dokazi ter ob prekoračitvi pristojnosti vojaških oblasti, kot sedaj ugotavlja uradna skupščinska komisija, je bilo krepka zaušnica Sloveniji tudi zaradi neuporabe slovenske pred sodiščem. Borštnar, Janša, Zavrl in Tasić so bili obsojeni na štiri leta, poldrugo leto in pet mesecev zapora. Prošnje za pomilostitev, tudi s predsedstva slovenske partije, so bile zavrnjene. Prestajanje kazni je bilo le odloženo. Ljubljansko sojenje je grd madež na sliki leta 1988. Po drugi strani pa je proces povečal družbeno zavedanje o pomenu obrambe človekovih pravic in državljanjskih svoboščin. Proces se je začel in težko ga bo ustaviti. Bavčarjev odbor deluje naprej, pri SZDL je formiran svet pod vodstvom dr. Ljuba Bavčona, skupščina je imenovala komisijo za nadzor dela državne varnosti. Karkoli že, ljubljanski proces je sprožil pozitivna, demokratična razmišljanja v družbi.

Planina pod Golico, Obhod Treh Kraljev (okrog l. 1926)

Last Gorenjski muzej Kranj, avtor D. Holynski

Ste morda pozabili

- da je letos po 20 letih prvič javno spregovoril vodja praške pomladi Aleksander Dubček
- da je letos jugoslovanski zgodovinar Dušan Plenča obtožil Waldheima, predsednika republike Avstrije, da je našel dokument o njegovih zločinah na Kozari, kar smo kasneje demantirali
- da smo z dna Jadrana uspeli dvigniti ladjo Brigitte Montanari, ki se je potopila, natovorjena s strupenimi snovmi in je nevaren tovor pod vodo že majal naše turistične plane ob Jadranu
- da je vojak albanske narodnosti Aziz Kelmendi v paračinski vojašnici pobil štiri tovariše in si sodil sam
- da je v 74. letu starosti umrl slovenski humorist Frane Milčinski - Ježek
- da vse kaže, da bo Božič že prihodnje leto v Sloveniji uradno dela prost dan
- da se je od dolgoletnega političnega dela poslovil Franc Popit, nazadnje predsednik predsedstva Slovenije
- da je v 95. letu starosti umrla zbirateljica ljudskega blaga in učiteljica ter zbirateljica ljudskih plesov Tončka Marolt
- da se je v Zupanjih njivah pri Stahovici začela čudežno premikati Marija in je zaradi tega ta kraj nova božja pot
- da je umrl v 89. letu na smrt obsojeni vojni zločinec Andrija Artuković, ki po sklepu sodišča in kaznih vojnih zločincev ne bo imel posmrtnega obeležja
- da sta bila Bernarda Oman in Ivo Ban izbrana za slovenska igralca leta
- da so v bližini Ljubljane odkrili ilegalno igralnico, zaprli 17 ljudi in zasegli trenutni izkupiček 10 milijonov dinarjev v devizah

bilska cesta skozi Jugoslavijo gotova do leta 1992, obvezali smo se za gradnjo osimskih cest, kjer smo angažirali tudi tuji denar, in da bo, če bo vse po sreči, 12. avgusta prihodnje leto zvrten predor pod Karavankami. Tega dne naj bi se srečali naši in avstrijski graditelji 7860 metrov dolgega predora. Upajmo, da nam bo razvita Evropa, vsaj kar se ceste tiče, bližja...

Sovražniki so si segli v roke

Malokdo je na začetku leta pričakoval, da bo za svetovno politiko leto 1988 leto sprave. Do

so nam zaupali organizacijo srečanja na vrhu prihodnje leto. Evropa si še vzame čas, da se pogovarja z nami o našem sodelovanju z EGS, pomembno priznanje Jugoslaviji pa je bilom tudi imenovanje generala Slavka Jovića za poveljnika mirovnih sil OZN na meji med Iranom in Irakom. Mirno na lahko rečemo, da si ugleda v svetu tudi zaradi naših notranjih neumnosti in težav nismo povečali, ampak smo si ga kvečjemu zmanjšali. Zavedajmo se, da veljamo toliko, kolikor nam priznava svet, in ne toliko, kolikor sami sodimo o sebi... Pripravil: Jože Košnjek

TEMA
TEDNA

Šest božjastnih zapovedi in ena božja

Ante pante populore, Branka vrata cvilijore...

(Retrospektiva domačih neumnosti in grdobij)

Vsi, ki so v letu, ki se poslavlja, umrli, niso imeli v zadnjih petdesetih letih niti enkrat samkrat priložnosti, da bi na volitvah IZBIRALI, ne samo volili. Si predstavljate? Vstopamo v leto 1989, ko bo minilo natančnih 200 let od francoske revolucije in njenih »liberte, egalite in fraternite«, pa se še vedno pustimo vleči za nos: volitve 1949 so bile pod hudim terorjem, neiskrene in neveljavne, ker niso bile periodične, sedanje pa so čisto navadna farsa, saj nimamo prav nobene izbire, še manj programov.

In zato in le zato smo pristali tam, kjer ni muh: na tleh. Včasih so svoje muke, reve in upe izkazovali v procesijah. Tudi na svečnico, ki je obetala več sonca, več luči in toplote. Otroci so si le težko zapomnili latinske besede Simeonovega slavospela in so »ante faciem omnium populorum« prikrjili v »ante pante populore«. Ko so se na Koroškem, s svečami v rokah, drli na vse grlo ante pante populore, so nenadoma zaškripala vrata bližnje Kocljeve hiše. Neki hudomušnež je brž dodal rimo: Kocla vrata cvilijore in do dandanašnjih dni se je ohranilo: »ante pante populore, Kocla vrata cvilijore.«

Kocelj je vrata brž namazal, naša pa škripljejo, da je joj. Procesija 20 milijonov ubožnih duš škripa z zobmi in prosi za več sonca in luči, naš Branko pa loputa s svojimi škripajočimi vrati in si izmišlja nove in nove zakonske lepote. Pa je čisto odveč njega in njegovih kabinetnih estetov umski napor, saj od pamtveka velja, da se je treba držati le desetih božjih zapovedi in boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji. A še te prastare resnice smo v deželi na drugi strani železne zavese zmodernizirali v šest in več božjastnih.

Prva zapoved: ne veruj v nobenega Boga!

Geslo prosvetljenstva je bilo: Razmišljaj o čemerkoli hočeš - samo ubogaj! Pri nas imamo namesto uboganja čisti kaos. V kaj pa naj sploh še verujemo, kdo je naš ata in kdo mama? Je mama partija in ata ZIS? Mar je to sploh še kakšna mama, če tako caga-vo sestopa z oblasti, mar je to sploh kakšen ata, če namesto dela in kruha operira z nekimi nominalnimi sidri? In enkrat mama kuha mulo, če se oglasi kakšna neškodljiva alternativa in drugič te ata ožame, če se mu zdi, da ima sam premalo. Najbolje je verjeti le v enega boga. Ta lesenega..

Druga zapoved: laži!

V letu, ki se izteka, sta silovito butnila na dan separatizem in iredentizem. Genocid baje zganja absolutno najrevnejši evropski narod, ki po svetu množično roma s trebuchom za kruhom, saj je v domači pokrajini procentualno mnogo manj zaposlen kot tisti, nad katerimi vrši genocid. Mi ujekamo politično emigracijo, ekonomska, lačna in bosa pa si upa nadlegovati oblasti ZRN in prositi za politični azil. Za znoret!

Tretja zapoved: kradi!

Dan za dnem so nam frfotale po ušesih korupcijske afere, utaje, poneverbe, pohlepno uživaštvo oblastne jugo - elite, rdeče aristokracije, pravih egipčanskih faraonov, njihovo kriminalno prilasčanje družbenega imetja. Še na kraj pameti jim ne pride, da bi se skrili v zadnjo mišjo luknjo. Mafija v Neumu in kje drugje, si vzajemno diha za ovrtnik, vzdržuje svojo prodano dušo z idejno-političnim obračunavanjem in se gre še naprej voluntaristično miganje zaradi miganja. In pravi - bog nebeški! - da bo sprostila privatno lastnino in iniciativo! Da bo pljunila v lastno skledo? Kaj pa bodo rekli Japonci, ko ne bo v najbolj ekskluzivnih tokijskih apartmajih več nobenega Jugoslavana, ki bi tam letoval na družbene stroške?

Četrta zapoved: ubijaj!

Če streljaš, streljaj v zrak! Brez skrbi: krogla bo nekaj časa v »luft« letela, se nato modro premislila in se zapičila v vrat žive tarče. Preizkušeno in pohvaljeno!

Peta zapoved: nečistuj!

Med najbolj ljubkimi parolami mitingaštva so bile tiste Dajte nam orožje, Ubijte Vlasija, Hočemo Ruse, Dajte nam Smolea... Peta jugo-božjastni zapovedi in populistični modrosti pa daleč najbolj pritiče tista: Vlasij in Smole se imata rada...

Šesta zapoved: pričaj po krivem!

Če vandraš po svetu na lastne stroške, se drži kot egipčanska mumija in ne zini ne bev ne mev. Če se morda izkažeš za modrega politika in diplomata, te bodo domači Švabiči odrli in ti pokazali vrata. Ostane ti le, da pred nemilostnim domačim sodnim zborom približno šeststičkrat prišežeš, da si le braniš, kar se je braniti dalo. In nagnali te bodo kot lažnivo pričjo, v Graz in Philadelphijo.

Sedma božja zapoved: sestopi!

»Ante pante populore, Branka vrata cvilijore.« Poka na vseh sistemskih šivih, vse se ruha in trese, narod divje štrajka in protestira. Saj bi šli v Graz, a nas Evropa noče in ne mara. Ne zato, ker smo eni revčki z dvema paroma čevljev in s penzijami, ob katerih ni mogoče preživeti niti teden dni; zato nas nočejo, ker iz principa ne jemljejo takih, ki nimajo svobodnih volitev in večstrankarskega sistema. Španije in Portugalske prav zaradi takih malenkosti dolgo niso hoteli. Vse papirnato leporečje, vsi kongresi, vsi dramatični sestopi in odstopi so zaman, če se do korenin ne spremeni sistem, ki omogoča vse te neumnosti, bedo in grdobije. Vse drugo je eno samo žaganje vode, zato (ob blagoslovu naših božičnih oblasti) ob vstopu v nesrečno 1989 kličem za vas in zase: »Kyrie, eleison, Christe, eleison...«

D. Sedej

NOVOLETNA GLASBENA LESTVICA RADIA ŽIRI

Novoletno glasbeno lestvico Radia Žiri lahko slišite v nedeljo, 1. januarja, na valovih Radia Žiri. Slišali boste pesmi, ki so bile v letu 1988 najviše uvrščene na lestvici Radia Žiri.

- Domača lestvica**
1. Agropop - Živele Slovenke
 2. Obvezna smer - Maj
 3. Marjan Smole - Ančka
 4. Gu - gu - Čau, čau
 5. Big Ben - Adijo Špela
 6. Don Juan - O, vem, da njena mati joče
 7. Bazar - Na glavo si kloubuk bom dal
 8. Nace Junkar - Daleč od doma
 9. Majda Arh - Ne glejte, fantjo, za menoj

- Tuja Lestvica**
1. Starship - Nothings gonna stop us now
 2. U2 - I still haven't found
 3. Madonna - Laisia Bonita
 4. Judy Baucher - Can't stay with you tonight
 5. Francesco Napoli - Bala, bala
 6. Pet shop boys - Always on my mind
 7. Whitney Houston - Where the broken hearts go
 8. Nana Moschour - La moure on heritage
 9. Cliff Richard - Some people
 10. Los Lobos - La Bamba

Največ nagrad za naše izžrebane nam je v letu 1988 poklonila frizerka Meta. Zato frizerski salon Meta iz Škofje Loke podarja tudi novoletno nagrado. Izžrebali bomo eno izmed dopisnic s praviim odgovorom na spodnje vprašanje. Pošljite jih na uredništvo Radia Žiri, Trg osvoboditve 1, 64226 Žiri. V kakšnih barvah je v frizerskem salonu Meta možno dobiti kano? Odgovor napišite na dopisnico z vašim naslovom.

Lestvico ureja in vam želi srečno novo leto Nataša Bešter

Brez privatne ponudbe še štrajka ni več

Ko so nezadovoljni delavci Iskre Kibernetike prišli pred kranjsko občino, je bilo nujno poskrbeti za ozvočenje. Občinska uprava je aparature vljudno dala na posodo, a kaj, ko je vse skupaj zatajilo. Z ozvočenjem ni bilo nič.

Poklicali so zasebnika, ki je nemudoma stvar »okomandiral«, tako da se je vse dobro slišalo.

Ali ni tudi v tem konkretnem primeru spet evidentno, kaj pomeni zanesljiva privatniška ponudba, brez katere očitno še nobenega poštenega štrajka ne bo več...

Klavdija, srečno!

Prvič se je zgodilo, da naša Klavdija ni sodelovala pri žrebanju naše nagradne križanke. Žrebati smo morali kar sami, kajti naša simpatična Klavdija ima te dni hudo resne, življenjsko pomembne opravke. Prav na Silvestrovo bo Klavdija namreč dahnila »da« in s Francijem Strojem stopila na novo življenjsko pot.

Klavdija in Franci, srečno!

PRIJAZEN NASMEH

SLOVENIJA, PRIJAZNA DEŽELA NA SONČNI STRANI ALP? NE VEDNO

MARIJA VAVPOTIČ

Aleš L. iz Kranja nam takole piše: »Res je, da so trgovci na splošno bolj pozorni in prijazni do kupcev, a rad bi pohvalil prodajalca v Elanovi trgovini v Begunjah. Ko sem kupoval smučarske čevlje, mi je znal strokovno svetovati in bil pripravljen, da mi pokaže vse modele. Žal nam Aleš ni napisal imena prijaznega prodajalca, zato smo se pogovarjali s poslovodkinjo Elanove trgovine v Begunjah, Marijo Vavpotič.«

»V trgovini nas je 20 zaposlenih, večinoma imamo vsi dolgotletni delovni staž. Vsi dobro vemo, kaj kupci zahtevajo in nam ni težko, da strokovno svetujemo. V naši trgovini se lahko kupci športno oblečejo od nog do glave. Prav zaradi pomanjkanja snega, že drugo leto, pa prodaja ni taka, kot bi si želeli. Kupna

moč pada in starši ponavadi kupujejo smuči in drugo opremo otrokom tedaj, ko pade sneg.

Veseli nas, da so kupci z nami zadovoljni, saj se resnično trudimo, da bi bili prijazni in ustrezljivi. Vsi svoje delo dobro poznamo, med delavci ni nesoglasij in tudi zato smo v odnosu do kupcev lahko korektni in ljubeznivi.

D. Sedej

Marjan Stare, igralec, urednik, pisec besedil...

Slovenija, od kod lepote tvoje

Ljubljana, 29. decembra - Marjan Stare je napisal vrsto odličnih pesmi za našo narodnozabavno glasbo. Sodelovanje z Avseniki in drugimi ansambli. Zanesljivo bodo nekatere njegove pesmi ponarodele. Glasbena in literarna izobrazba ter nadarjenost in občutek za lepo slovensko besedo.

Marjan Stare, ki ga številni narodnozabavni ansambli poznajo kot pisca odličnih besedil pesmi, je doma s Koroške Bele pri Jesenicah. »Tako kot Franci Košir,« pravi Marjan, ki zdaj živi v Ljubljani. »S Francijem sva se vedno dobro razumela. Moja igralska in režiserska pot se je začela v amaterskem gledališču na Jesenicah, kjer smo veliko igrali, sam pa sem režiral. Nato sem bil v kranjskem gledališču celo kot v. d. umetniški vodja. Prišlo pa je leto 1957, ko so začeli vsa slovenska gledališča kampanjsko ukinjati. Tudi kranjskega, zato sem odšel v Ljubljano in se zaposlil na ljubljanskem radiu.

V tistih letih sem bil na radiu napovedovalec, sourejal sem jeseniškega Železarja, tri leta kot slavist učil na jeseniški gimnaziji in se po odsluženju vojaščini spet vrnil na radio in na RTV, kjer sem vztrajal do danes.

V prvih letih slovenske televizije sem zares tvorno sodeloval pri programu, se ukvarjal z režijo, urednikovanjem, vodil sem razne oddaje. Tedaj smo tudi precej hodili po raznih slovenskih krajih, vodil pa sem tudi razne kviz oddaje. Poznaš svoj domači kraj in druge.

Vedno so me zanimali ljudski običaji, ljudski plesi, folklor, porajati so se začeli novi in novi narodnozabavni ansambli. Igrati so že znali, vendar za melodije ni bilo pravih tekstov, pa sem se lotil pisanja. Začel sem že s popevkami za, denimo, Majdo Sepe ali Lada Leskovar-

ja, za Ivanko Krašovec. Včasih smo kar čez noč prevedli zmagovalko San Rema, moja je, recimo, slovenska Prodajalka vijolic.

Pri pisanju tekstov mi je prišla še kako prav moja slavistična izobrazba in dvanajstletna šola klavirja, ne nazadnje sem veliko sodeloval tudi pri Velikem zabavnem ansambli, ki ga je na Jesenicah vodil Franci Košir. Ni manjkalo tudi raznih nagrad na festivalih, izkušnje je dalo napovedovalstvo, igralstvo... Počasi sem prišel v stik tudi z Avseniki, za katere sem do danes napisal približno osemdeset tekstov. Še se dobro spominjam: prva pesem zanje je bila Stol je najvišji vrh v Karavankah. Seveda pa sem pisal tudi za druge, za Dobre znance, veliko pesmi za Stanko Kovačič, za ansambel Slak, v zadnjem času pa zelo rad sodelujem tudi z Alpskim kvintetom in Slovenskimi muzikanti.

Kako pišem? Večinoma glasbeniki in člani ansamblov, ki so na splošno vedno boljši in vedno bolj glasbeno izobraženi, napišejo melodijo, ki jo preigravame na klavirju in porodi se pesem. Želim, da so verzi spontani, s prispodobami, govore o poštenosti, iskrenosti in seveda o ljubezni, o vsem dobrem. Celotematike NOB sem se že lotil pa ekoloških tem. Osnovno zamisel mora vsekakor dati že sam komponist. Mislim, da je ta moj konjiček v meni zatri vse resnejše literarne ambicije in ni mi žal. Zato ne, ker vidim, kako ljudje radi vsepovsod poje-

jo nekatere pesmi, ki so se v »narodu prijele«. Marsikdo se norčuje iz narodnozabavne glasbe in jo podcenjuje, a ta zvrst je globoko zakoreninjena v narodu in mu veliko pomeni. Žal pa nam manjka strokovnjakov, ki bi bili pripravljeni tudi strokovno oceniti glasbo in jo tako kvalitetno spodbujati.«

Marjan Stare je avtor besedil Avsenikovih uspešnic kot Luka s Pokljuke, Tam smo doma, kjer so planine, Ostanimo prijatelji, Slovenija, od kod lepote tvoje, Kuža Floki, Ko lovec je na štoru spal, Planica, Kdo ve, Nobena ni lepša kot moja, Zdaj si v najlepših letih, za zadnji obisk Tita v Bohinju je napisal Melodije za tebe. Še sam ne ve, koliko pesmi je že napisal, tudi lepih in liričnih za Stanko Kovačič, za Burnika, za Planšarje, Beneške fante. Njegova je tudi Avsenikova ob jubileju Je 35 let že pa številne druge, ki jih ljudje ob raznih priložnostih že pojejo. Za svoje neumorno delo je Marjan Stare dobil tudi Gallusovo značko.

Veliko je zares občutenih slovenskih pesmi, ki jih radi slišimo, pojemo in ki bodo ostale v nas in z nami, ne da bi sploh vedeli, da jih je napisal Marjan Stare. Nekatere bodo zanesljivo ostale in ponarodele, kajti napisal jih je avtor, ki nima le glasbene izobrazbe, temveč tudi literarno, s talentom in občutkom za slovensko pesem in besedo.

Marjan Stare, želimo vam vse lepo in najlepše ter veliko ustvarjalnega navdiha, ki bogati zakladnico naše narodnozabavne glasbe!

D. Sedej

V Škofji Loki

Mali nogomet za lovoriko Poden

Škofja Loka, 23. decembra - Športna dvorana Poden organizira že šestič zapored pokalno tekmovanje v malem nogometu. Turnir se bo začel predvidoma 15. januarja. Organizator pričakuje tudi letos množično udeležbo. Lani je sodelovalo okrog 80 moštev iz vse Slovenije. Kdor bi želel igrati na škofovskem turnirju, se mora prijaviti do srede, 4. januarja prihodnje leto, na naslov: Športna dvorana Poden, Podlubnik 1 c, 64220 Škofja Loka. Prijave sprejema tudi vsak dan od 16. ure naprej v bifeju v športni dvorani. Prijavnina za ekipo znaša 80.000 dinarjev, plačati pa jo je mogoče osebno ali na žiro račun 51510 - 603 - 30715 s pripisom Za pokal Poden. Zrebanje bo v četrtek, 5. januarja, ob 18. uri v športni dvorani. Najboljša moštva bodo prejela pokale in denarne nagrade. Zmagovalec bo dobil 600.000 dinarjev, drugouvrščeni 400.000 dinarjev, tretjevrščeni 200.000 dinarjev itd. Tekmovanje bo po izločilnem sistemu. Najboljša moštva z lanskega prvenstva bodo nosilci skupin. Pojasnila o tekmovanju je mogoče dobiti tudi po telefonu 622-460.

M. Kalamar

Pohod na Dobroč

Tržič, 28. decembra - Športno društvo Brezje pri Tržiču prireja v ponedeljek, 2. januarja, tradicionalni zimski pohod na Dobroč. Zbirališče ljubiteljev planin, ki si po novem letu želijo skupinskega pohoda v naravo, bo ob 10. uri pred Domom družbenih organizacij na Brezjah. - J. Kikel

Prihodnjo soboto in nedeljo

Dražgoške prireditve

Škofja Loka, 29. decembra - V soboto, 7. in v nedeljo, 8. januarja, bodo na sporedu 32. spominske prireditve Po poteh partizanske Jelovice, posvečene 47. obletnici boja Cankarjevega bataljona z Nemci v Dražgošah. Osrednja slovesnost bo v nedeljo, 8. januarja, ob 12. uri pred spomenikom v Dražgošah. Slavnostni govornik bo predsednik zvezne konference Zveze socialistične mladine Branko Greganovič. Na slovesnosti bodo podelili kolajne in priznanja najboljšim v športnem delu dražgoških prireditev. Organizatorji pripravljajo naj obiskovalci pridejo v Dražgoše peš in z osebnimi avtomobili le, če je nujno. Spored športnih prireditev bo enak kot pretekla leta. Biatlon za Jugoslovanski smučarski pokal Maršal Tito bo na sporedu na Pohorju, 18. odprto patroljno tekmovanje enot teritorialne obrambe Slovenije in enot iz drugih republik in pokrajin pa se bo začelo v soboto ob 8. uri na Pokljuki. V nedeljo bo v Kropi start ekip ZRVS in ZSMS (ob 8. uri), nedeljski veleslalom za pionirje na Slemenu bo samo v primeru snega, enako pa velja tudi za sankiško tekmovanje v Dolenji vasi. Tako kot pretekla leta bo iz raznih strani organiziranih deset množičnih pohodov do Dražgoš, med katerimi bo najzahtevnejši pohod Po poti Cankarjevega bataljona od Valterskega vrha pod Pasjo ravno do Dražgoš.

J. Košnjek

Smučarski tek

Andreja Grašič najhitrejša

Vogel, 28. decembra - Slovenski smučarski tekači so se zbrali na Voglu, kjer so tekmovali na tridesetem memorialu Tomaža Godca. Nova proga je bila dobrodošla, saj je na njej nastopilo 170 tekmovalcev in tekmovalk. Med člani je na 15 kilometrov dolgi progi zmagal Kršinar (Unior Olimpija) s 44:38 pred Klincem (Hoče) 44:47 in Kavaljarjem (JLA) 45:40. V ženski konkurenci je bila na 5 kilometrov dolgi progi najhitrejša Andreja Grašič (Kokrica), ki je za progno potrebovala 18:34. Druga je bila Lačnova iz Črne s 19:04 in tretjo Kaučičeva s Kokrice 20:19.

-dh

Prva zvezna hokejska liga

Jeseničani visoko premagali Partizan

Jesenice, 28. decembra - Dvorana Podmežakla, Jesenice: Partizan 7 : 1 (2:1, 2:0, 3:0), gledalcev 2000, sodnika Grepč (Sisak) glavni, Razinger in Bundalo (oba Jesenice) pomočnika.

Streli za Jesenice: Razinger 2, Raspjet, Drčar, Smolej, Horvat, Klemenc po 1.

Jeseničani so kljub predhodnim porazom dobro igrali in brez težav visoko zmagali.

V preostalih srečanjih je Kompas Olimpija v Ljubljani brez težav ugnala Vojvodino iz Novega Sada, Crvena zvezda pa je doma izgubila z Medveščakom Gortanom. Izida - Kompas Olimpija: Vojvodina 15 : 6 (4:2, 4:1, 7:3), Crvena zvezda: Medveščak Gortan 1 : 8 (0:2, 1:2, 0:4).

Pari prihodnjega kola: Jesenice: Crvena zvezda odigrano že včeraj, drevi pa Partizan: Vojvodina, Medveščak Gortan: Kompas Olimpija.

-dh

Evropski pokal v smučarskih skokih v Planici

Nastopilo bo nad osemdeset skakalcev

Ljubljana, 28. decembra - Smučarski skakalni klub Elektrotehna Ilirija iz Ljubljane bo 8. januarja 1989 v srednji 90-metrski skakalnici v Planici organizator evropskega pokala v smučarskih skokih. Glavni pokrovitelj tekmovanja je Smelt iz Ljubljane. Odpadla je tridnevna turneja Treh dežel. Prav zato so se v Elektrotehni Ilirija iz Ljubljane odločili, da prevzamejo skupaj z Rudpolingom drugo tekmo po novem letu za evropski pokal. V Rudpolingu bo tekma v soboto, v Planici pa v nedeljo.

Prireditelji pričakujejo, da se bo tekme v Planici udeležilo več kot osemdeset skakalcev iz Amerike, Kanade, Japonske in Evrope. Letošnja Intersport turneja se bo namreč končala 6. januarja v Bischofshofnu.

V Planici se 8. januarja torej obeta res kvalitetna tekma. Uradni trening bo v nedeljo ob 10. uri, tekma pa bo ob 12. uri.

-dh

Barbara Mulej tretja na Floridi

Kranj, 28. decembra - Teniška igralka Barbara Mulej iz Kranja je tekmovala na Floridi, na največjem teniškem turnirju na svetu za mlade rodove, Orange Bowl, ki velja za neuradno svetovno prvenstvo. Mulejeva je osvojila tretje mesto, s čimer je potrdila, da je druga najboljša v Evropi in prva v Jugoslaviji. Barbara Mulej je do polfinala prišla s serijo prepričljivih zmag.

-dh

Tudi letos smo izbrali najboljšega gorenjskega športnika, športnico in moštvo za leto 1988

Boris Urbanc, Polona Freljih in blejski dvojec brez krmarja

Kranj, 26. decembra - Dvanajst športnikov, enajst športnic in deset moštev je bilo v igri za lovoriko najboljših na Gorenjskem v letu 1988. Do 20. decembra, ko je bilo glasovanje končano, se je našemu pozivu za sodelovanje pri glasovanju odzvalo nad 40 slovenskih športnih novinarjev, sodelavcev vseh treh lokalnih radijskih postaj na Gorenjskem in dopisnikov, ki redno sodelujejo v športni rubriki Gorenjskega glasa. Merilo izbora so bili rezultati, doseženi med lanskim in letošnjim decembrom. Izid je bil do konca negotov, vendar mislimo, da so zmagali pravi: med športniki kegljač Boris Urbanc z Gorici, sicer kegljač Gradisa iz Ljubljane, med športnicami namiznoteniška igralka Polona Freljih iz Hrastja pri Kranju, članica namiznoteniškega kluba Kovina Olimpija iz Ljubljane, med ekipami pa veslača v blejskem dvojcu brez krmarja Sadik Mujkič in Bojan Prešeren.

Vsak sodelavec ankete je izpolnil glasovnico in nanjo napisal vrstni red petih najboljših med športniki, športnicami in moštvi. Mi pa smo prvega točkovali s petimi točkami, drugega s štirimi, tretjega s tremi, četrtega z dvema in petega z eno točko. Gorenjci smo lahko tudi letos izjemoma ponosni zaradi tega, ker so naši najboljši športniki izredno visoko uvrščeni v točkovanju za najboljše v Sloveniji in Jugoslaviji. Boris Urbanc je na primer tretji športnik Slovenije in Jugoslavije, Polona Freljih je med deseterico najboljših slovenskih športnic, blejski dvojec pa je v Sloveniji drugi, takoj za ekipo smučarskih skakalcev, ki je na olimpijskih igrah v Calgaryju osvojila srebrno odličje. Gorenjci smo tako tudi letos nadaljevali tradicijo izrednih športnikov!

Boris Urbanc: Razbiti kozarci za srečo

Dan ali dva pred odhodom na svetovno kegljaško prvenstvo v Budimpešti so pri Urbančevih v Goricih zvrnili pladenj s kozarci in prav te črepinje so očitno prinesle Borisu tako nepričakovan in velik uspeh. Ta trmasti, uporni, športu klanjajoč se fant je dosegel uspeh profesionalne vrednosti, Boris pa ga je dosegel ob redni službi profesorja telesne vzgoje na osnovni šoli Franceta Prešerna v Kranju, popolnoma sam ob iskrenem in tovariškem sodelovanju s trenerjem Francijem Belcijanom. Škoda bi bila, če bi se njuna pota popolnoma razšla, saj je Boris še naprej član Gradisa. Franci Belcijan pa se je vključil v delo kegljačev kranjskega Triglava.

Boris, katera zlata kolajna s svetovnega prvenstva v kegljanju v Budimpešti vam je dražja: ali posamična ali v parih skupaj z Dragašem?

"Druga, v parih. Ne da bi prvo podcenjeval, saj je bila rezultat treh tekem in sem bil vanjo že nekaj lučajev pred koncem finala najboljših prepričan, mi je zlata kolajna v dvojicah dražja, saj sem si jo priboril skupaj z Nikolo Dragašem. Z legendo jugoslovanskega in svetovnega kegljanja je čast in obveznost igrati, pa še velika odgovornost povrh. S samimi rezultati, niti s temi na svetovnem prvenstvu, se nisem nikoli obremenjeval. Moj cilj je bil priti v reprezentanco in že s samo uvrstitvijo sem veliko dosegel."

Se serija odličnih rezultatov nadaljuje tudi po svetovnem prvenstvu?

"Z dosežki na treningih sam nisem pretirano zadovoljen, rezultati na tekmah pa so dosti dobri. Na državnem prvenstvu sem bil drugi, na turnirju republik in pokrajin smo ekipno zmagali, postavil sem tri rekorde kegljašč, pa tudi v zvezni ligi je Gradis v štirih kolih štirikrat zmagal. Sem zadovoljen, treniram normalno, čeprav mi do res dobre igre še manjka."

Ali lahko Boris Urbanc na prihodnjem svetovnem prvenstvu spet tako zablisti, kot je na letošnjem v Budimpešti?

"Kako bo naprej, ni samo od mene odvisno. Hendikepiran sem, ker je moj trener Franci Belcijan odšel v Kranj. Neuradno še sodelujeva, vendar je to za dober trening premalo. Trdim tudi, da je kegljanje pri nas glede na uspehe premalo priznано. Sem edini primer vrhunškega športnika, da moram najprej skrbeti, kako se bom preživel. V tem oziru nisem enakovereden z ostalimi. Od kogarkoli nisem nič dobil, zato nima nihče pravice od mene ne vem kaj pričakovati. Zato morebitnega poraza ne bom jemal tragično."

Polona Freljih: Vse znanje za Dortmund

Polona Freljih, ena naših najobetavnejših namiznoteniških igralk, je letos prvo leto članica in prvo sezono igralka Kovine Olimpije iz Ljubljane. V prvi ženski namiznoteniški ligi je njen klub peti, Kemičar iz Hrastnika pa je prvi. Polona, sicer dijakinja kranjske Tekstilne šole, je izbrala namizni tenis za najpomembnejšo stvar svoje

Prireditve bo tokrat v Kranju

Tako kot vsako leto bomo tudi letos najboljšim gorenjskim športnikom podelili pokale in priznanja na javni prireditvi. Okvirno smo že dogovorjeni, da bo letošnja prireditve v kranjski občini, organizirali pa jo bomo skupaj Gorenjski glas in Zveza telesnokulturnih organizacij občine Kranj. Čeprav bomo vse najboljše športnike, športnice in moštva še posebej povabili na prireditve, vse že danes naprošamo, da se prireditve udeležijo. Predvidoma bo to v petek, 10. februarja, združeno s športnim plesom in podelitvijo priznanj najboljšim športnikom v kranjski občini. O prireditvi bomo pravčasno obveščali, vse športnike, ljubitelje športa in vse druge pa že danes vabimo na srečanje z nami in športniki.

mladosti in svoj cilj uspešno uresničuje. Letošnja bera rezultatov je izredna. Kot mladinka je bila v jugoslovanski reprezentanci, ki je zmagala na evropskem prvenstvu v Novem Sadu. Na mednarodnem prvenstvu ČSSR je bila druga med posameznicami in tretja do četrta v parih. Na mednarodnem prvenstvu Italije je bila tretja do četrta v parih in posamezno, enak uspeh pa je v parih dosegla na mednarodnem prvenstvu Madžarske. Prvi uspehi so bili tudi v članski konkurenci. Z Gordano Perkučin je bila tretja do četrta ekipno in v parih na mednarodnem prvenstvu Italije, enak uspeh pa je Polona dosegala skupaj s Fazličevo na mednarodnem prvenstvu Francije. Na Harangozovem memorialu pa je bila druga.

Ste zadovoljni z letošnjimi uspehi?

"Z rezultati sem zelo zadovoljna, prav tako pa tudi z igro."

Zapustili ste kranjski klub Merkur in odšli v Ljubljano, kjer so pogoji dela boljši. So rezultati tudi posledica tega?

"Že prej, ko sem bila pri Merkurju, sem dopolndne trenirala v Ljubljani, popoldne pa v Kranju. V Ljubljani je sedaj moj glavni trener Fric Usenik, vendar neposredno še vedno vadim pod vodstvom kranjskega trenerja Janeza Stareta. V Kranju nisem imela s kom trenirati, kvečjemu z Gašperičevo, vadbja je bila enolična, v Ljubljani pa so močnejše igralko in igralci, recimo Panderjeva, Ignjatovičeva, Ojsterškovi, Reflakova, itd."

Liga je končana. Bo kaj počitka?

"Ne. Že 4. januarja se v Kranjski gori začne priprave članske državne reprezentance. Tako me je obvestil zvezni trener Bela Sel. Potem bo kmalu liga in

nato priprave na svetovno prvenstvo v Dortmundu, kamor rada odšla. V reprezentanci je prostora za tri, Fazličeva in Perkučinova sta že skoraj zanesljivo udeleženci, za prvo mesto pa kandidiramo Poljakova, Isanovičeva, Vesna Ojsteršek in Janja Šanse so in očitno računajo na me, saj sem letos veliko igrala zunaj, več kot Fazličeva in Perkučinova. Dortmund je resnično sedaj moj glavni cilj."

Bojan Prešeren in Sadik Mujkič: Če dva garata za osem

Tako pravijo za Gorenjce blejska veslača v dvojcu brez krmarja

marja Sadik Mujkič in Bojan Prešeren sta to z bronasto kolajno na olimpijskih igrah v Seulu dokazala. Garata sta, kot bi bilo v čolnu osem in prigarala prvo slovensko veslaško kolajno. Iskreno nam je žal, da se moremo pogovarjati z obema junaki. Sadik je pri vojakih bil zato je bil sogovornik le Bojan Prešeren.

Ker so bile veslaške norme za Seul visoke, je bila očitno že polna v Seul uspeh?

"Norma za udeležbo je bila visoka: najmanj šesto mesto na regati v Luzernu. Bila sva boljše in odšla sva v Seul, mislim povsem upravičeno."

Bronasta olimpijska kolajna. Je bila pričakovana ali povsem nenadejana?

"Če si v finalu, potem že zaradi tega računaš tudi na kolajno. V finalu ni slabih in vsak je kandidat za kolajno, če že ne za zmagavo. Seveda sva bila kolajni vesela, za strokovnjake pa nisva bila nobeno presenečenje, saj sva že v Luzernu veslala odlično, v Seulu pa sva luzernski zaostanek za Britancema in Rumunoma še zmanjšala."

Sadik je v vojski. Se bo to poznalo na vadbi pred svetovnim prvenstvom leta 1989 na Bledu?

"Upam, da bova lahko še naprej trenirala in tekmovala skupaj. Seveda je to odvisno od vojaških oblasti. Sam sedaj malo treniram po dve uri dnevno. Če je mogoče na jezeru, saj sem pa v telovadnici ali zunaj. Svetovno prvenstvo doma je živ in velika obveznost. Uspeh je lažje doseči kot pa potem ubraniti. Upam, da nam bo to na prvenstvu na Bledu uspelo. Je pot tako, da se na velikih tekmah vedno najde nekdo, ki ga ne poznaš in nanj ne računaš, pa ti preseneti."

J. Košnjek

Branko Mikulić o Branku Mikuliću, Marjan Rožič o Marjanu Rožiču, Vinko Hafner o Vinku Hafnerju...

Veliki in mali, znani in neznani...

Kranj, 27. decembra - Gorenjci imamo tudi svojo "vlado v senci". Janez Stanovnik ni le predsednik predsedstva SRS, ampak je to tudi krajan Žirov, Jože Smole ni le predsednik republiške konference SZDL, temveč tudi vojni invalid iz Škofje Loke, Marjan Rožič ni le politik iz Bohinja, marveč tudi šofer z Loke pri Trziču. Branko Mikulić ni le tisti, ki ga vsakodnevno krivimo za trievlično inflacijo in za cenovne poskoke, ampak je to tudi Trzičan, zaposlen v kranjski Savi. Vinko Hafner se je priljubil ljudem na 17. seji CK ZKJ, kjer je pred jugoslovansko javnostjo požugal srbskemu partijskemu voditelju Slobodanu Miloševiću; Gorenjski glas pa tokrat "odkriva" še enega Vinka Hafnerja, kmeta in drevesničarja iz Dorfarjev. Na Gorenjskem imamo tudi precej ljudi, ki imajo enako ime in enak priimek kot dvojica izmed skupine štirih, ki je bila v znamenitem roškem procesu obsojena pred ljubljanskim vojaškim sodiščem. Janez Janša ni le znani publicist, ampak tudi krajan Brezj, Zasipa, Ribnega in Škofje Loke, Franci Zavrl je doma tudi v Bitnjah in še kje. Tudi Bojan Križaj ima nekaj "dvojnikov" - enega v Preddvoru, drugega v Krnici... Kaj menijo mali o velikih, "navadni smrtniki" o bolj uglednih soimenjaki - o tem smo se na pol v šali in na pol zares pogovarjali z Brankom Mikulićem iz Trziča, Marjanom Rožičem z Loke pri Trziču, Jožetom Smoletom iz Škofje Loke, Vinkom Hafnerjem iz Dorfarjev in Bojanom Križajem iz Preddvora.

C. Zaplotnik

Branko Mikulić:

V državi je veliko sposobnih ljudi

Branko, kdaj ste prvič slišali za Branka Mikulića, sedanjega predsednika zveznega izvršnega sveta?
 "Že zelo zgodaj. Doma sem namreč iz Hercegovine, iz vasi Ružiči (občina Grude), kjer je Mikulić najpogostejši priimek. Iz te vasi je tudi Mikulićev oče."

Ste morda z Brankom celo v sorodstvu?

"Ne, to pa ne! Branko je osební prijatelj z mojim bratom, zato sem tudi vsekoli vedel, kaj dela, na kateri funkciji je."

Kakšno je vaše mnenje o njem?

"Veliko je prispeval za razvoj Hercegovine in drugih nerazvitih območij. Ljudje so mu za to hvaležni... Zdaj so razmere drugačne. Nove generacije, predvsem pa mladi, ki so se znašli v brezperspektivnem položaju, ga kritizirajo. To je tudi razumljivo. Ne morejo hvaliti, če ni rezultatov."

Kako vi, Branko Mikulić iz Trziča, ocenjujete delo zvezne vlade in njenega predsednika?
 "V gospodarstvu ni pozitivnih sprememb in rezultatov. Mislim, da zato ne, ker ga ne vodijo strokovnjaki, gospodarstveniki, temveč politiki."

Bi zamenjali z Brankom?

"Ne bi bil rad v njegovi koži in tudi sicer ne bi nikoli prevzel te funkcije. Če pa bi jo že, bi delal po vzoru drugih evropskih držav - najprej gospodarstvo, nato politika."

Bliža se novo leto. Kaj bi, denimo, zapisali predsedniku v voščilnico?

"Branko, bolj poslušaj, kaj pravi narod, kaj teži to ljudstvo! Reši gospodarstvo tako, da bo lahko tudi poprečni delavec živel normalno, človeka vredno življenje. Zdaj to ni mogoče, vsaj v vsej državi ne!"

Verjamete v gospodarsko reformo?

"Verjamem tistim, ki pravijo, da je najprej treba speljati politično reformo. Takšno je tudi mnenje tujih strokovnjakov."

Koga bi izbrali za naslednika Mikulića?

"O tem nisem razmišljal, vsaj o imenih ne, vendar se mi zdi najbolj pomembno to, da krmilo zvezne vlade prevzame človek iz gospodarstva in ne iz politike. Sicer pa je v državi veliko sposobnih ljudi."

V Sloveniji so tudi precej glasne zahteve po Mikulićevem odstopu. Se jim pridružujete?

"Tudi če bi odstopil še pred redno menjavo, se ne bi dosti spremenilo. Zdi se mi najbolj pametno, da vodi zvezni izvršni svet do konca mandata, sicer pa naj se v državi več razmišlja o tem, kdo ga bo nasledil."

Se tudi vi kaj ukvarjate s politikom?

"Sem član predsedstva občinske konference SZDL Trzič, podpredsednik skupščine občinske skupnosti otroškega varstva... Za kaj več nimam časa. Delo, družina - to zahteva svoje?"

Kje ste zaposleni?

"V kranjski Savi sem že dvajset let, zdaj sem strokovni delavec za področje prodaje, sicer pa sem prej služboval na gorenjskih mejnih prehodih."

Imate tudi vi vilo?

"Ne!"

Ko pokličete po telefonu in se predstavite kot Branko Mikulić - kakšne so reakcije na drugi strani žice?

"To še posebej "vže", ko kličem na jug in govorim srbohrvaško, vendar ljudje hitro spoznajo, da nisem pravpi Mikulić, ampak tisti iz Trziča."

Branko Mikulić, hvala za pogovor!

Marjan Rožič:

Pri politikih me najbolj moti prazno govorjenje

Kdaj ste prvič slišali za vašega bolj znanega soimenjaka iz Bohinja, za dr. Marjana Rožiča?

"Ne vem natančno, kdaj, vendar mislim, da tedaj, ko je "požil" doktorat."

Se morda spominjate tudi tega, s katerega področja je doktoriral?

"Če sem prav seznanjen, je bila to neka politična tema."

Očitno svojega soimenjaka dokaj dobro poznate. Ste z njim v sorodstvu ali kaj?

"Izhajam iz tržiškega konca, doma sem z Loke pri Trziču. Dolej se z Marjanom Rožičem nisem srečal, čeprav sem ga kar nekajkrat, ko sem čakal direktorja, videl na brniškem letališču. Sicer pa najbrž tudi on ne ve, da ima na Gorenjskem "dvojnika".

Vaš soimenjak je začel kot zidar, potem pa se je vzpenjal vse bolj proti političnemu vrhu. Vas takšni "skoki" kaj motijo?

"Jaz mislim, da je to celo dobro. V razvitem svetu sploh velja pravilo, da se mora vsak najprej izkazati z delom v svojem okolju, šele potem lahko napreduje."

Ali morda veste, kakšno funkcijo zdaj opravlja vaš soimenjak?

"Ne, tega pa res ne vem. Nazadnje je bil v Beogradu, kje pa je zdaj?"

Če vam lahko pomagam, zdaj je predsednik Turistične zveze Slovenije.

"Na tej funkciji je odgovornost bistveno manjša kot prej, ko je bil še predsednik zvezne skupščine, vendar bo lahko s svojimi izkušnjami precej pripomogel k poživitvi dela v zvezi in v društvih."

Kaj bi ga, na primer, vprašali, če bi se znašli z njim za isto mizo, iz oči v oči?

"Pogovarjala bi se o politiki, o zakulisju političnih iger, o marsičem... Vprašal bi ga tudi to, zakaj je pred letom dni kot edini slovenski delegat (resda v vlogi predsednika skupščine) glasoval o sprejetju resolucije."

Vas ne bi bilo strah postaviti tega vprašanja?

"To me zanima. Zakaj bi torej molčal?"

Kako bi sestavili "rang listo" slovenskih politikov?

"Prvo mesto bi prisodil Janezu Stanovniku, ki je tako prepričljiv, da mu verjameš tudi tedaj, ko ni vse res. Na drugo mesto bi uvrstil partijskega predsednika Milana Kučana, na tretjo Jožeta Smoleta, ki je veliko storil, da praznovanje božiča dobiva pravo vsebino."

Svojega soimenjaka niste omenili?

"Ti so zdaj v ospredju. O Rožiču pa je od tedaj, ko mu je podelil mandat v Beogradu, bolj malo slišati, vendar imam tudi o njem dokaj dobro mnenje. Kot predsednik zvezne skupščine je bil dosti uspešen."

Kaj vas pa sicer pri politikih najbolj moti?

"Privilegiji, pri nekaterih pa predvsem prazno govorjenje. Ko gledam televizijski dnevnik, obupujem - sami sestanki, sklepi, na tisoče besed..."

Verjamete v pravičen razplet neumske afere?

"Ne. Vrana vrani ne izkljuje oči."

Že, že, toda stara ljudska modrost pravi tudi to, da strele udarjajo v vrhove.

"No, ja..."

Vinko Hafner:

Jaz nisem za politiko

Ste kdaj imeli željo, da bi se uveljavili v politiki, tako kot se je stražiški Vinko Hafner?

"Ne, nikdar! Čeprav sem se se še kar lahko učil, sem nerad hodil v šolo in tudi za knjige mi nikoli ni bilo."

Kaj pa pravzaprav delate?

"Kmet sem. Redim 35 glav živine in imam poldrugi hektar veliko drevnino, iz katere vsako leto prodam tri do štiri tisoč sadik. Rad imam delo na zemlji, za politiko pa jaz nisem."

Poznate Vinka Hafnerja?

"Ne vem katerega mislite. Jaz jih poznam več: eden je v Žabnici, drugi na Formah, najbolj znan pa je tisti iz Stražišča."

Na tega sem mislil.

"Večkrat sem ga že videl na televiziji, sicer pa osebno z njim nisem bil še nikdar v stiku. Upam, da bo kdaj prišel tudi k nam. Verjetno bi si imela veliko za povedati. Oba sva bila v partizanih."

Kaj bi mu vi, na primer, povedali?

"To, da se je na političnih urah v partizanskih enotah govorilo drugače od tega, kar se dogaja zdaj. Že takrat nisem verjel, da ne bo davkov, da sploh ne bo denarja, da bo vsak dobil toliko, kot bo rabil, da bomo vsi enaki..."

Ste gledali po televiziji prenos 17. seje centralnega komiteja ZKJ, na kateri je vaš soimenjak požugal Miloševiću, srbskemu partijskemu voditelju?

"To sem videl, vendar ne vem, zakaj mu je požugal. Verjetno mu ni brez razloga. S tem se je ljudem zelo prikupil in tudi v našem bifeju v Žabnici smo o tem veliko govorili."

Tudi vi kdaj požugate - v družinskem krogu mislim?

"Jaz prsta ne dvigujem, te navade nimam, sicer pa je to družinska zadeva."

Kakšno je vaše mnenje o Vinku Hafnerju?

"Mislim, da je to kar dober politik. Bil je v partizanih, sicer pa zagovarja delo, poštenje."

Če bi bili na njegovem mestu...

"...kritiziral bi sedanjo vlado, ki dela slabo, in podprl Smoleta,

Kučana in Stanovnika, ki si upajo marsikaj tudi drugim v državi povedati po resnici."

Kaj bi mu zaželeli za novo leto?

"Zdravje in uspešno delo! Za nas kmete bi bilo tudi dobro, če bi se lahko kaj zavzel za izboljšanje razmer v kmetijstvu. Mleko je absolutno prepoceni."

Bojan Križaj:

Če bi se pisal kot kakšen neuspešen politik, bi se prepisal

Bojan, kdaj ste se naučili smučati?

"Naučil se še nisem, bolj resno pa sem se začel učiti šele lani. Vsi, ki me poznajo, me zafrkavajo, češ "Bojan Križaj - pa takšna vožnja, Bojan Križaj - pa še smučati ne zna..."

Tudi vaš šef?

"Da, tudi moj šef! Seveda, on zna dobro smučati in je včasih tudi tekmoval."

Ste vi kdaj tekmovali?

"Za zdaj še nisem bil na nobeni tekmi, tudi na sindikalni ne."

Bi si upali peljati slalom v Kranjski gori, v Wengnu, Kitzbühlu in drugod, kjer je še ne tako dolgo nazaj tekmoval Bojan Križaj?

"Upal bi si že, vprašanje je le, če bi pripeljal do cilja. Verjetno bi bil diskvalificiran - kot zadnje čase tudi vsi naši smučarji."

In če bi vam že uspelo obvoziti vse kole, koliko bi, denimo, zaostali za vašim soimenjakom iz Trziča?

"To se ne da izmeriti. Tri ure... (potem pa smeh - op.p.)"

Se osebno poznate z njim?

"Ne. Videl sem ga le na tekmah v Kranjski gori ali pa sem ga srečal v Kranju, kje drugje. Z njim se še nisem pogovarjal."

In kakšno mnenje imate o njem?

"Vse "naj"! Malo je takih! Poleg tega, da je odličen smučar, cenim predvsem to, da je ponosen, da je Slovenec."

Šele letos se je pravzaprav pokazalo, koliko je pomenil za našo reprezentanco.

"Ko se lani ni več uvrščal med prve tri, ampak le v deseterico, petnajsterico, so ga mnogi kritizirali, češ "Križaj je pa že zanič". Kaj pa letos? Zdaj nimamo niti enega smučarja, ki bi se na slalomskih tekmah zanesljivo uvrščal med prvih trideset."

Vam to, da se pišete Bojan Križaj, godi?

"Vsaj sram me ni treba biti. Če pa bi se pisal tako kot kakšen neuspešen politik, bi se prepisal."

Jože Smole:

Korajža nekaj velja

Vam ni dano, kar je vašemu bolj znanemu soimenjaku?

"V partizanih sem oslepel. 1943. leta je bilo to, takrat sem bil star osemnajst let... Če bi bil zdrav, bi se lahko šolal. Tako pa... Poslušam lahko le radio, kasete s sporočili o najpomembnejših dogodkih, ki jih pošiljajo z zveze slepih in slabovidnih, in tisto, kar mi preberejo drugi."

Kdaj ste prvič slišali za Jožeta Smoleta, za politika, ki zdaj predseduje republiški konferenci SZDL?

"Kmalu po vojni. Takrat je bil novinar - dopisnik, mislim, da iz Berlina. Dobro je pisal, rad sem prebiral njegove članke."

Ste z njim kaj v sorodstvu?

"Ne, prav nič. Jaz sem doma z Dolenjske, kjer je Smole dokaj pogost priimek. Pred vojno

in tudi v času okupacije je bila v Žužemberku tudi gostilna Jožeta Smoleta."

Kakšno je vaše mnenje o Smoletu? Mislim na tega, ki se ubada s politikom?

"Dober politik je, v primerjavi z nekaterimi tudi dosti korajžen. Marsikaj upa povedati po resnici in naravnost, brez ovinkarjenja... Škoda je, ker ni mlajši."

Ste ga kdaj poslušali v živo?

"Pred leti v Kranju, ko je govoril na proslavi ob 40-letnici zveze slepih in slabovidnih. Dobro je govedal."

V nekaterih delih Jugoslavije je bilo letos dosti govora o tem, da ga je treba odstavit. Se bi strinjali s takšnimi zahtevami?

"Ker dobro zastopa slovenski narod, njegova stališča in mnenja, ni nobenega razloga, da bi ga odstavljal. Pri ljudeh je zelo priljubljen."

Med pornografijo in erotiko

Mesnato telesno poželenje

Iztekajoče se leto je značilno poleg burnih političnih dogodkov še po nečem, po področju, ki ga mnogi uvrščajo tik ob politiko - pornografiji. Pravi razcvet doživljajo posebne kinematografske dvorane z ljubljansko »Slogo« na čelu, vedno bogatejši je tudi izbor "rumenega tiska". Bo v letu 1989 pornografija v Jugoslaviji legalizirana?

Pričujoči zapis nima namena podrobneje predstavljati področja pornografije in se s to tematiko študijsko ukvarjati, avtorjeva želja je le sredinski in hkrati površinski prikaz posameznih utrinkov, ki jih lahko strnimo znotraj področja, kar pa marsikje še vedno predstavlja nepredstavljivo tabu temo.

Pri iskanju kompetentnega sogovornika pravzaprav ni bilo težav, kajti znano je, da je Peter Lovšin, sicer športni novinar Dela, pevec ukinjenih Pankrtov... svojo diplomsko nalogo na FSPN zagovarjal prav s področja pornografije.

Ze sama opredelitev pornografije kaže na dokaj različno razumevanje tega področja. Kako sam vidiš definicijo tega pojma?

"Zelo enostavno je težko odgovoriti. Če bi uporabil, recimo ji, branjevske razlage, je pornografija vsak material, ki je bodisi tiskan, pisan, filman..., ki povsem eksplicitno kaže spolnost, brez česarkoli drugega okrog."

Mar ni dokaj spolzek teren, če poleg potegnemo še erotiko pa individualno umevanje posameznosti?

"Sam ločim dobro in slabo pornografijo, s tem, da dobre skorajda ni več. Vse se dela preveč industrijsko, pri filmih so slabi igralci, slabi režiserji. Rezultat tega je slaba pornografija v klasičnem pomenu, kakršnega mi poznamo, ne v pomenu, kakršnega pozna klasična Grčija, kjer je bila to fina erotična umetnost. Meja med erotiko in pornografijo je stvar osebne estetske ocene in okusa. Za nekoga, ki je seksualno nepotešen bo estetski užitek tudi to, da bo gledal dober seks in da si bo ročno pomagal z masturbacijo, če pa si tega naveličan, ti je to verjetno premalo in hočeš vse skupaj bolj estetsko."

vedno nevarna tudi za osvoboditev človeka, to je delala Cerkev pa tudi socialistični totalitarizem, ne gre dosti ločevati. Sam celo pravim, da tudi Cerkev potrebujemo, pravzaprav potrebujemo skrajneže vseh vrst. Zakaj ne bi šel človek na orgijo in potem k spovedi?

Ko si pripravljaj diplomu, si verjetno pregledal zajetno število porno materiala?

"Nekaj poletij sem potoval po Evropi in ob zabavi, rock koncertih sem obdelal nepregledno število porno shopov. Čez dan pa sem iskal strokovno literaturo, ki pa jo je, strokovne, zelo malo. Ker pa so bile knjige zelo drage, sem si moral marsikatero "sposoditi", da sem lahko delal za znanost."

Omenili smo že razmah tvorstne literature tudi znotraj naših meja. Ponujeni izbor je pripravljen iz Guillaumea Apollinairea; Enajst tisoč batin, Podvigi mladega Don Juana, Ananymous: Kruta Zelandija; Vroči kaj, štev. 3,4.

...In res je deklica vrgla Vando na posteljo, ji spodrecala krila in vrgla luč na gozd dlak, še pravi pragozd, od koder je pogledal mezinec dolg klitoris, in ga je jela obsedeno lizati.

"Dobro liži, Ida moja," je zaljubljeno rekla Vanda, čisto vznemirjena sem in ti si najbrž tudi. Nič te bolj ne združaj, kot če bičš debelo rit, kot jo ima Nadežda. Nehaj lizati... pofukala te bom.

Deklica se je z dvignjenimi krili postavila poleg dekleta. Močne noge, slednje so bile v prav posebnem nasprotju z drobnimi, temnopoltimi in živahnimi bledresi male punčare.

"A ni čudno," je rekla Vanda, razdevidila sem te s svojim ščegetavčkom, sama pa sem še devica.

Ampak dejanje se je začelo, Vanda je besno objela svojo malo ljubico. Kratak hip je božala njeno malodane še čisto golobrado pizdico. Ida je rekla: "Vandica moja, močiček moj, kako si kosmata! Pofukaj me!

Brž je klitoris našel v Idino špranjico in je Vandini brhka jedra rit divje mignila...

Med razkrcenimi stegni

...Spovednik: "Pogum, hči moja! Ničesar ne skrivajte pred svojim spovednikom."

Teta: "Nekoč mi je sestra rekla: "Služkinja porabi mnogo sveč. Gotovo bere v postelji romane in lepega večera bomo imeli ogenj v strehi. Ti spiš blizu nje, pazi malo." Storila sem tako še istega večera, ko sem videla luč v njeni sobi. Pustila sem vrata odprta in sem brez najmanjšega šuma stopila h Kate. Sedela je na tleh, s hrbtom na pol obrnjena k meni in bila je naslonjena k postelji. Pred njo je bil stol in na njem ogledalo, levo in desno od ogledala pa sta goreli sveči. Kate je bila v spalnici srajci in razločno sem videla v ogledalu, da je z obema rokama držala nekaj dolgega in belega med široko razkrcenimi stegni in to reč potiskala naprej in nazaj. Globoko je vzdihovala in se z vsem telesom tresla. Kar na lepem sem slišala, ko je kriknila: "Oh, oh, aah! Kako se prileže!" Skloni glavo, zapre oči in videti je popolnoma iz sebe. Nakar se zganem, ona se zdrzne in vidim, da drži svečo, ki je ni skoraj nikjer nič videti. Nakar mi pojasni, da počne to v spomin na ljubimca, ki je moral iti služiti vojsko. Bila sem presenečena, da je mogoče kaj takega početi, pa me je rotila, naj ničesar ne izdam. Odsšla sem, ampak ta prizor me je tako prizadel, da si poslej nisem mogla kaj, oče, da ne bi tudi sama isto poskusila, in k temu žal, se kar pogosto vračam. Ja, še globlje sem padla, oče. Pogosto sem si slekla spalnico srajco in v najrazličnejših položajih po njenem vzoru poskrbela za grešne užitke."

...Odkrili so, gotovo brez velikega truda, lepo skupinsko igro, ki jim je omogočila, da so se po trije povezali proti meni. Vsi štirje, oni in jaz, tako goli kot smo prišli na svet, smo zato navadno uporabljali klop, na katero me je malo po mojem prihodu Nawa-Na prešibala. Domo-rodec, ki ga je narava najbolj oskrbela, je sedel, sama pa sem mu z obrazom proti

njemu okopal sedla na stegna. Samo po sebi se razume, da mi ga je zaradi te bližine do skrajnosti zabil v nožnico. Medtem ko sem bila s telesom pritisnjena ob njegovega, sem glavo položila na rame in se je moje lice pritakalo njegovega, drugi domoroдец, ki je klečal za njim, pa se je znašel in mi svojega debelega rjavega kurca porinil med ustnice. Začela sem se spraševati, kako da lahko diham in to še s toliko večjo zaskrbljenostjo, ko so se mi prsi trle ob težko prsno mišičje sedečega moškega, na katerem sem sama sedela oziroma bila nanj nasajena. A točno v tem trenutku se je tretji pomagač, ki je stal za mano, z nogami v travi pod klopjo, s celim trupom pritisnil ob moj hrbet in se okoristil z ustrežljivim in strastnim razmikom mojih ritnic, da mi je svoje krepelo vse do roča zasadil v zadnjik. Priznam, da je to zadnje prodrnje zelo boleče, očitno zato, ker človek, ki je v nožnici, ki je naskočil od spredaj, slednje nekako vleče k sebi, jo pomika naprej in razteza, hkrati pa priteguje in podaljšuje zadnjik. In tako ga mora tisti, ki hoče s svoje strani na silo odpreti zadnjik in ga zabiti vanj, tudi sam po svoje z udom privedi nazaj k sebi in ga raztegniti ravno v nasprotni smeri. Takrat se zdi, da se ne bosta samo izhoda, temveč da se bo tudi sam presredek, ki je tako občutljiv, tako krhek, razpočil in raztrgal pod pritiskom. In vendar, če so trije moški združili in obrali svoja prizadevanja, napredovanje naslade tako, da bi jim približno skupaj prišlo, se pravi, da je eden zadrževal v mojih ustih in jih prerešetal s silovitimi curki sperme, medtem ko je tisti, ki sem ga okobalila, svojo izlil v nožnico, in mi tretji, ves prilepljen name, spustil rafale med ritnice, vse do drobovja, v takem sem tudi sama tako razkošno uživala, s tako silovitim krčem in takšnim razlitem svoje lastne sperme, da sem potem še nekaj dolgih ur ostala raztreščena...

Kosmata odprtina

...Paul je segel dol in me zgrabil za tiča, napanjajočega se v kavbojkah. Odprl mi je razporek in ga osvobodil. Nisem pričakoval, da mi bo kaj vrnil, toda je. Pokleknil je na ploščice, mi zajel tiča z usti in ga začel počasi oblizovati. Nato se je obrnil in se postavil na vse štiri. "Daj ga notri," me je zaprosil. Nisem mogel verjeti, da bo pustil fukati, kaj šele, da me bo prosil za to. Pogledal sem na dobro okosmateno zadnjico in v ustih se mi je nabrala slina. Pokleknil sem za njim in razprl njegovo ritno razpoko. Lizal sem kosmato odprtino, jo vlačil s silino in jo pripravljaj za svoje mogočno orožje. Zajahal sem ga in počasi porinil svojo droto v njegovo željno fukalno odprtino.

Očitno se je Paul spoznal na ritni fuk. Z zadnjičnimi ritnicami je objel mojega tiča in se do konca nataknil name. "Fukaj, fukaj me močno," je vzdihoval.

Segel sem naokrog in ga zgrabil za še vedno trdega tiča. Svojega sem porival v luknjo in iz nje, jajca pa so mi udarjala po njegovi kosmati zadnjici. "Daj! Daj! Izprazni se mi v rit..."

Ze (kvalitetna) erotika, za katero poznavalci trdijo, da je ni malo tudi v jezikih jugoslovanskih narodov in narodnosti, marsikomu presega mejo dobrega okusa, kaj šele, ko se pogovarjamo o nalepki "pornografija". Sicer pa, meja je lahko sila prozorna...

KOMPAS
JUGOSLAVIJA

Vsem bralcem Gorenjskega glasa, našim gostom in poslovnim partnerjem želimo srečno in uspešno novo leto 1989!

ZIMSKE POČITNICE - SMUČANJE 88/89

● Več kot 8.000 ležišč v smučarskih središčih JUGOSLAVIJE, AVSTRIJE, FRANCIJE, ITALIJE, ČSSR, ŠPANIJE, ŠVICE in tudi ZDA ter ZSSR

● UGODNA IN PESTRA PONUDBA SMUČARSKIH ARANŽMAJEV NA DOMAČIH SMUČIŠČIH! MED ZIMSKIMI POČITNICAMI ŠE DOVOLJ PROSTORA! NOVE ZMOGLJIVOSTI V HOTELU Planja - ROGLA!

● 10 % ZNIŽANJE CEN SMUČARSKIH ARANŽMAJEV NA BJELAŠNICI V ČASU ŠOLSkih POČITNIC ter v KRANJSKI GORI od 8. do 15.02.89!

POSEBNA PONUDBA ZA VSE, KI ŽELIJO NEKAV VEČ:

— ROGAŠKA SLATINA - novo smučišče v zdraviliškem kraju s 300-letno tradicijo!

— BOGAT PROGRAM - otroški vrtec, športna in večerna animacija, zdravstvene storitve, izleti...

— UGODNE CENE: 7 dni, hotel B. kategorije, polni penzoni, animacija... 480.000 din!

— ROGAŠKA SLATINA - novo smučišče v zdraviliškem kraju s 300-letno tradicijo!

— BOGAT PROGRAM - otroški vrtec, športna in večerna animacija, zdravstvene storitve, izleti...

— UGODNE CENE: 7 dni, hotel B. kategorije, polni penzoni, animacija... 480.000 din!

ZIMSKE POČITNICE 88/89

OB MORJU. IZŠEL JE PROGRAM POČITNIC 88/89 - OD OKTOBRA DO MAJA -

Senior klubi

● HVAR OTOK SONCA, hotel Adriatik, B. kat. (bazen, klubska soba s knjižnico, časopisi, igre za prosti čas, animacija, izleti), 7 dni, polni penzion, 260.000 din, letalski prevoz (vključen transfer z avtobusom in ladjo 200.000 din); odhodi vsako soboto

● DUBROVNIK, hotel Palace, A kat. (bazen, klubska soba s knjižnico, časopisi, igre za prosti čas, animacija, izleti), 7 dni, polni penzion, 290.000 din (letalski prevoz, transfer 200.000 din); odhodi vsako soboto

● MALI LOŠINJ, hotel Aurora, B. kat., (bazen, klubska soba s knjižnico, dnevnim časopisjem, igrami za prosti čas, animacija, izleti) 7 dni, polni penzion, 290.000 din, avtobusni prevoz 60.000 din; odhodi vsako soboto od 24.12. naprej

PROGRAM -NAZDRAVIMO NOVEMU LETU-
Od 30.12. do 3.1. - 3 penzoni (morje, zdravilišča) lasten prevoz

POČITNICE 88 - TUJINA

KONKURENČNE CENE:

● CIPER, Larnaca, Limassol, odhodi vsak četrtek, cena 860.000 din in 150 USD

● TUNIZIJA, Hamamet, odhodi vsak petek, cena že od 1.302.000 din dalje

● MALTA, odhodi vsak četrtek, cena že od 720.000 din naprej

S KOMPASOM NA KONZERTE

SLAYER, 1 dan, 19. 01. 89, 105.000 din, München

IZLETI V TUJINO

● BUDIMPEŠTA, 5 dni, 29.12

● SIBIRIJA - SILVESTROVANJE OB BAJKALSKEM JERZERU, 8 dni, 27.12.

● SVETA DEŽELA JERUZALEM, 8 dni, 26.12.88

● EGIPT, 9 dni, 22.1.89, 26.2, 5.1.

● KENIJA - SEJŠELI, 13 dni, 30.1.

● LONDON, 5 dni, 31.12., 28.1.89

IZLETI PO DOMOVINI

ZA NOVO LETO Z ORGANIZIRANIM PREVOZOM z letalom:

● HVAR (hotel AMFORA), 31.12., 5 dni 527.000 din

● CAVTAT (hotel EPIDAURUS), 30.12., 5 dni, 330.000 din

● DOLENJSKE TOPLICE (restavracija ROG), 31.12., 1 dan, 136.000 din

● EKSKLUZIVNO ●

LETOS PRVIČ SILVESTROVANJE V HOTELU »KOKRA« - BRDO PRI KRANJU, NASTOPA MIŠO KOVAČ z ansamblom in ansambel TONIJA SAVNIKA, 1 ali 4 dni

Prijave sprejemajo naslednje Kompasove poslovalnice: Škofja Loka Nama — tel.: 621-957, Kranj — tel.: 28-473, Jesenice — tel.: 81-768, Bled — tel.: 77-245, Kranjska gora — tel.: 88-162

Penis, lulček ali kurac?

Izrazi na tem področju so vsekakor svojevrstni fenomen. Po eni strani se gremo zdravniško sterilnost tipa penis, po drugi strani mamice operirajo z lulčki, ulica pa pozna plejado besed tipa "kurac"?

"Vse je odvisno od okolja in trenutka, v katerem si. Naprimer tudi sam sem, čeprav mogoče čudno zgloda, pristaš tradicionalne vzgoje otrok. S slengom ni mo-

dro stalno operirati, tudi zato, da ti krat, ko ga potrebuješ, besede niso dolgočasne."

Za pornografijo v Jugoslaviji velja, da je uradno nezaželena?

"Pornografija pri nas vsekakor ni prepovedana. Imamo kazenski zakonik, kjer med drugim piše, da so prepovedani materiali, ki žalijo ljudi, samo vprašanje je, kaj je tisto, kar žali javno moralo."

Lahko smatramo odpiranje porno kinodvoran za začetek uradne legalizacije pornografije v državi, bodo sledili tudi ostali proizvodi pornografske industrije?

"Pri nas nimamo še marsikaj, ne do brega rock kluba, ne dobrih gostiln, ki so odprte ob nedeljah. Kino "Sloga" je zelo pozitivna, samo manjka nam vsaj en porno shop (trgovina) in nekaj bordelov... Upajmo, da se bo sprostilo, konec koncev ne moremo živeti samo z biljardom."

Mar ni pri nas skozi posamezne poteze predvsem v letošnjem letu kino, revije, knjige... na neki način pornografija že veljavno zažvela?

"Na svoj način vsekakor, vendar se mi zdi ob tem pomembno povedati, da vse to vidim zgolj kot možnost druženja med ljudmi, vzpostavljanja kvalitetnih odnosov. Pri nas druženja skorajda ne poznamo več."

Po orgiji k spovedi

Dualizem cerkev - pornografija?

"Znano je, da je Cerkev spolnost vsekoli zatirala, kolikor se je dalo. Kot je že Reich poudaril, je osvobodena spolnost

Vine Bešter

SOZD ZDRUŽENI PROIZVAJALCI STROJNE OPREME
DELOVNA ORGANIZACIJA p. o.

LJUBLJANA n. sub. o.

INDUSTRIJA KOVINSKE OPREME IN STROJEV - KRANJ

64001 KRANJ - JUGOSLAVIJA

Delovnim ljudem srečno in uspešno novo leto 1989

Skupščina občine Kranj in
družbenopolitične organizacije
Občinska konferenca SZDL
Občinska konferenca ZKS
Občinski sindikalni svet
Občinska konferenca ZSMS
Zveza združenj borcev NOV
Zveza rezervnih vojaških starešin

Mnogo delovnih uspehov, uspehov pri urejanju skupnih družbenih zadev, pri razvoju in utrjevanju samoupravljanja v delovnih organizacijah in zadovoljstva želijo delovnim ljudem in občanom v letu 1989

nama

Nikoli ni preveč čestitk z dobrimi željami

V pričakovanju novega leta vam k
š ku voščilnic svojo dodajajo
tudi

VELEBLAGOVNICE nama

Skupščina občine Jesenice
Občinska konferenca ZKS Jesenice
Občinska konferenca ZKS Jesenice
Občinski sindikalni svet Jesenice
Občinski odbor ZZB NOV Jesenice
Občinska konferenca ZSMS Jesenice
Občinski odbor ZRVS Jesenice

Delovnim ljudem želimo srečno novo leto 1989

**Triglav
konfekcija
Kranj**

Poslovnim prijateljem in delovnim ljudem želimo srečno in uspešno novo leto 1989

alpina ŽIRI

*Delovnim ljudem in poslovnim prijateljem
srečno in uspešno novo leto 1989*

SLOVENSKE ŽELEZARNE

ŽELEZARNA JESENICE

**DELOVNIM LJUDEM,
POSLOVNIM PARTNERJEM
IN ODJEMALCEM**

VOŠČIMO SREČNO NOVO LETO 1989

**IN JIM ŽELIMO
OB NADALJNJEM DELU
VELIKO
DELOVNIH USPEHOV**

SKUPŠČINA OBČINE TRŽIČ
in družbenopolitične organizacije

*želimo delovnim ljudem, občanom in sodelavcem
zdravo, srečno in uspešno novo leto 1989*

SKUPŠČINA OBČINE ŠKOFJA LOKA

IN OBČINSKE
DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE

*Želijo delovnim ljudem in
občanom srečno novo leto 1989*

NOVO V KINU

Ameriški film *Hoja po ognju* pripoveduje o dveh prijateljih, ki v skupnem iskanju bogastva preživita deset let. Po neuspešnih ekspedicijah se ravno nameravata raziti, ko srečata atraktivno mlado žensko, ki ima v rokah zemljevid nekega slovitega rudnika zlata. Za to zlato pa se zanima tudi naslednik indijanskega vrača, ki je prepričan, da to zlato pripada le njegovim prednikom.

Arizona Junior je ameriška komedija. Mc Donald krade po blagovnicah, toda vedno ga ujamejo in pade v roke policajki Edwini, ki se celo vanj zaljubi, čemur sledi poroka. Ko spoznata, da ne moreta imeti otrok, hitro najdeta rešitev. Ukradeta enega od peterčkov bogate arizonske družine. Pa to še ni vse. Skupaj s parom kolegov iz zapora se spustita v nekaj zanimivih kriminalističnih akcij. Zmešnjava postane še večja, ko poseže vmes lovec na nagrade za ukradenega otroka. Po vseh mogočih in nemogočih avanturah Mc Donald in Edwina spoznata, da je najbolje, da otroka vrmeta staršem.

Zrelo 4 je prav tako kot prvi trije filmi iz te družine shriljvka. Michael proti materini želji proučuje morske globine okrog Bahamskih otokov. Helen je pod stalnim pritiskom Michaelovega očeta, ki je končal v čeljustih morske pošasti. Ta spet grozi ob obali in Helen misli, da se ji sama lahko zoperstavi. Preganjana zver prične svoj pogon... Premiera bo 3., na redni spored pa bo prišel 6. januarja.

Priljubljena ameriška risanka *Zlati čevljički* bo na sporedu v nedeljo, 1. januarja, ob 10. uri v kinu Center. Film podarja Kinematografsko podjetje Kranj otrokom za dedka Mraza, vstop je prost.

V "filmskem četrtku", 5. januarja, bo v kinu Center na sporedu odlični angleško-japonski koprodukcijski film, vojna drama *Srečen božič, gospod Lawrence* z Davidom Bowiejem v glavni vlogi. Pripoveduje o podpolkovniku Lawrenceu, ki je ujetnik v japonskem taborišču v Indoneziji leta 1942. Njegovi ječarji ga prezirajo, kajti ujetništvo je za Japonce ponižujoče, oni v takem primeru sodijo sami. In ko pride v taborišče nepokorni major Jack, Japonci store vse, da bi ga zlomili. Začne se boj za obstanek, vojna nasprotnih si filozofij.

ELMONT BLED, p.o.
Spodnje Gorje 3/a
64260 BLED

Delavski svet DO Elmont Bled, Spodnje Gorje 3/a, 64260 Bled, ponovno razpisuje dela in naloge s posebnimi pooblastili in odgovornostmi:

VODJA PROIZVODNJE za 4 leta

Kandidat mora poleg splošnih pogojev izpolnjevati še:

- imeti mora VII. stopnjo šolske izobrazbe tehnične smeri (diplomirani inženir strojništva)
- imeti mora najmanj štiri leta delovnih izkušenj na podobnih delih

Kandidati naj pošljejo ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev v zapečateni ovojnici v roku 15 dni po objavi razpisa na naslov ELMONT BLED, Spodnje Gorje 3/a, 64260 BLED z oznako »za razpisno komisijo«.

JUGOBANKA

EKSPozITURA TRŽIČ
Cesta JLA 2,
telefon: 52-161, 52-162

Poslovni čas:
pon - pet 9. - 12. in 14. - 17.
sobota 8. - 11.

Srečno '89

GORENJSKI GLAS

STUDIO LIHNIDA

Ul. Janka Pucilje
3 (Planina III)
tel.: 34-523

KITAJSKA AKUPRESURA
ZANESLJIVA METODA ZA ODPRAVO
KAJENJA, PREKOMERNE TEŽE
IN SLABEGA POČUTJA
PON., SREDA, PETEK
OD 16. DO 20. URE

SREČNO '89

MALI OGLASI

tel.: 27-960
cesta JLA 16

APARATI STROJI

Ugodno prodam zamrzovalno SKRI-NJO, 380-litrsko, malo rabljeno in novo vklopno električno URO. Tel.: 064/631-342 19862

Prodaj VIDEO PLAYER in prenosno TV z vgrajenim radiem. Tel.: 38-469 19864

Prodaj barvni TV gorenje, star 6 let. Tel.: 80 873 19866

Ohranjen TRAKTOR same 32 in enoosni VOZ, primeren za traktor, prodam. Tel.: 80-476 19817

Prodaj HI-FI glasbeni stolp z deklaracijo, znamke nordmende, z zvočniki 75 W. Tel.: 34-776 19821

Prodaj električno KITARO gheron in akustično KITARO melodija. Tel.: 39-585 19822

Prodaj ROLBO original, motor od VW 1200. Kamnje 26, Bohinjska Bistrica 19830

Prodaj bralni TV gorenje. Kovor 135 Tržič 19838

20 odstotkov ceneje prodaj nov, z garancijo, kombiniran ŠTEDILNIK gorenje. Tel.: 75-354 19853

ŽIVILSKI KOMBINAT
ŽITO
TOZD PEKARNA KRANJ
C. na Okroglo 5, NAKLO

Komisija za delovna razmerja TOZD objavlja prosta dela in naloge

OPRAVLJANJE VARNOSTNIH DEL - 4 delavce

Pogoj: II. stopnja izobrazbe - varnostnik dovoljenje za nošenje orožja.

Delovno razmerje bo sklenjeno s polnim delovnim časom za nedoločen čas in poskusnim delom 2 meseca.

Kandidati za opravljanje navedenih del naj svoje prošnje z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo na naslov: ŽK ŽITO LJUBLJANA, TOZD PEKARNA KRANJ, 64202 NAKLO, C. na Okroglo 5. O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15 dneh po izteku objave.

KINO Kranj

s svojimi enotami v Kranju, Tržiču,
na Jesenicah in v Kamniku

*Vsem svojim obiskovalcem želi
srečno in uspešno novo leto 1989*

CREINA

HOTEL CREINA KRANJ

Vabimo vas, da obiščete

VINOTEKO

ki je odprta vsak dan, razen nedelje
od 12. do 01. ure.

**Vsak petek v mesecu januarju
boste lahko preživeli prijeten
večer ob zvokih citer.**

Dobrodošli!

**GORENJSKA
KMETIJSKA
ZADRUGA n.sub.o.**

TZO SLOGA KRANJ

Obiščite našo trgovino na cesti 1. maja 65

Kjer vam nudimo

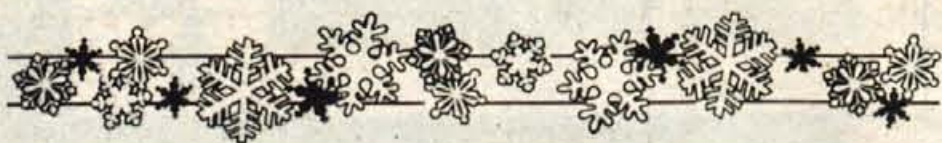
Traktorje ZETOR, TORPEDO in URSUS

Stroje za spravilo sena, stroje za obdelavo zemlje in spravilo
poljedelnih pridelkov, hlevsko opremo, molzne stroje, ventilatorje

GROS za dosuševanje sena iz lastne proizvodnje.

Velika izbira rezervnih delov

Telefon (064) 35-052, 35-750

**ŽELIMO VAM SREČNO IN USPEŠNO
NOVO LETO 1989 IN SE PRIPOROČAMO!**

OČESNA OPTIKA MARIBOR

Optični servis Kranj, C. JLA 18
nasproti porodnišnici

Delovni čas
pon., tor. 8. - 12. ure
Sre., čet., pet. 8. - 16. ure
Sob. 8. - 12. ure

PREGLED VIDA:
V ponedeljek, torek in sredo od 14. do 15. ure
V ORDINACIJSKEM SERVISU

*Želimo vam zdravo, srečno in uspešno novo
in se priporočamo!*

Prodaj dobro ohranjen STEDILNIK 4 plin. Miaka, Zagrajskova 3 19881
Prodaj barvni TV gorenje ahat, letnik 1980. Tel.: 37-416 19892
Prodaj barvni TV gorenje. Tel.: 28-786 19894
Po ugodni ceni prodaj barvno TV gorenje, nov ekran. Salih Kazič, C. v Rovte 5, Jesenice 19900
Barvni TV iskra, ekran 56 cm, prodaj. Poljnar, Binkelj 13, Škofja Loka 19903
Prodaj 2 nova TRAKTORJA 539 in 542 imt. Tel.: 38-094 19915
Prodaj PREBIRALEC za krompir. Tel.: 064/631-597 19925
Ugodno prodaj zamrzovalno SKRINJO, 320-litrsko, gorenje. Tel.: 79-589 19932
Barvni TV grunding, letnik 1978, ekran 62 cm, ugodno prodaj. Tel.: 22-405 19936

GRADBENI MATERIAL

Prodaj 400 m² nizkovalnih salonitnih PLOŠC. Pisane ponudbe na naslov: Ivan Vončina, Kal nad Kanalom 68, 65214 Kal nad Kanalom
Prodaj MODULARNI BLOK košaki Maribor, 25 odstotkov ceneje. Informacije na tel.: 80-476 19826
Prodaj smrekove PLOHE in COLARICE. Možnost dostave. Tel.: 42-751 19843
Prodaj levo vratno KRILO hrast jelo, 80 cm in 100 m PPR 3 x 1,5. Vera Strel, Poljane 67 19856
Prodaj 100 kvad. m. KOMBI PLOŠC. Dvorska vas 20, Begunje, tel.: 73-478 19930

KUPIM

Kupim HLODOVINO oreh, češnje, hrško, jesen, javor, lipo, hrast, jelšo. Tršan, Hraše 14, Smednik 19813
Kupim PAJKA za seno tip 3.300 in TROSILEC za gnoj, večji ali manjši, SILOREZNIK na puhalnik ter manjši SAMONAKLADALKO za seno. Tel.: 061/375-168 19828
Kupim kovinski ŠČITNIK za APN. Zakoč, tel.: 35-346 19831
Kupim 600 kg semenskega KROMPIRJA jerla. Tel.: 25-654 19855
Kupim BIKCA za rejo. Tel.: 064/621-437 19861

POSESTI

Na Jesenicah, na lepi in sončni lokaciji, prodamo dvostanovanjsko HIŠO z vrtom, garažo in telefonskim priključkom. Informacije na tel.: 80-373 19825
Vikend PARCELO na Gorenjskem (10 km iz Kranja) prodajmo dobremu po-nudniku. Naslov v oglasnem oddelku. 19908
Premijeno stanovanjsko HIŠO - VIKEND v bližini Gorenje vasi v Poljanski dolini (asfalt, telefon, parcela 900 kvad. m.), prodaj. Šifra: GORENJA VAS 19917

OBVESTILA

Zabavnoglasbena skupina išče organizatorja in basista. Tel.: 631-784
Cenjene stranke obveščam, da zopet lahko naročijo rolete, žaluzije v vseh barvah, dimenzijah in izvedbah. Sprejemam naročila za zavesne vseh vrst (rolo, lamelne, pleše). Ugodna cena, dobavni roki. Cena zagotovljena od naročila do montaže. ROLETARSTVO NOGRAŠEK, MILJE 13, 64208 SENČUR, tel.: 061/50-720 19494
Popravilo termoakumulacijskih PEČI. Kodrič, tel.: 40-884 19867
Za hitro in solidno POPRAVILO vašega pralnega stroja, štedilnika, boilerja in drugih gospodinjstvih aparatov - pokličite SERVIS Andrej Žepič, tel.: 57-727 ali 57-695 19880
Popravljamo TV aparate, obnavljamo ekrane in popravljamo radio aparate. Tel.: 21-267 19901
AMD Cerklje organizira v mesecu januarju tečaj cestno - prometnih predpisov za traktor in kolo z motorjem. Prijave sprejemamo v pisarni Društva. 19940

RAZNO PRODAJ

ŠIVALNI STROJ ruža step in otroški VOZIČEK prodaj. Tel.: 73-876 19804
Prodaj polovico KRAVE in džems VITLO. Jelenc, Dražgoše 21 19827
Prodaj ČELADO nolan št. 56. Zakoč, tel.: 35-346 19832
TOMOS AVTOMATIC A 3 S, nov in SMUČI elan FAS 975, 180 cm, nove, ugodno prodaj. Tel.: 24-414 19833
Prodaj prenosno KOVAČNICO (feldšmidna), NAKOVALO z orodjem ter staro mizarstvo - kolarsko orodje in konjsko SEDLO. Tel.: 48-269 19877
Prodaj 14-colski GUMI VOZ in šrotar za žito. Struževo 12, Kranj 19906

STAN.OPREMA

Prodaj sedežno GARNITURO. Cena 80 SM. Karmen Snedec, Cirilova 14, Kranj - Orehek, tel.: 25-435 19872
Prodaj manjšo, dobro ohranjeno KUHINJO s štedilnikom (2 + 2), staro leto in pol. Lah, Alpska c. 15, Lesce, od 17. do 21. ure 19913
Prodaj kiperbusch, letnik 1983, cena po dogovoru. Tel.: 67-083, od 8. do 12. ure, v petek 19939

IZGUBLJENO

Izgubil se je nemški ovčar, star 8 tednov. Poštenega najditelja, da ga vrne proti nagradi. Dolhar, Hafnerjeva 4/b, Kranj 19835
Izgubil se je kratkodlar PSIČEK mešanec, svetlorjav. Nagradal Reginceva 13, Kranj 19828

VOZILA

Prodaj dobro ohranjeno Z 101 GTL, letnik 1986. Tel.: 39-175
Prodaj osebni avto AUDI 80 diesel, letnik 1983. Tel.: 64-311 19824
Prodaj FIAT 850 sport, brezhiben, ugodno. Janez Bitenc, Breg 8, Krize 19837
Ugodno prodaj dobro ohranjen R 4, letnik 1978, registriran do 12. 7. 1989. Ogled popoldan. Đuro Ralič, Kropa 125/b 19839
Prodaj SAMARO, letnik 1987. Tel.: 064/621-438 19841
Prodaj JUGO 45 AX, letnik 1988, rdeč, zaščiten. Dvorje 77/a, Cerklje 19842
Prodaj Z 750, neregistriran, cena 120 SM. Ilijo Peco, Golnik 46 19846
Z 101 in GOLF JGLD prodaj. Tel.: 73-876 19847
Prodaj LADO RIVO 1300 ccm, letnik 1987, bele barve, odlično ohranjeno, z dodatno opremo. Tel.: 68-579 19848
Prodaj JUGO 45 A, letnik avgust 1986. Cena 15,5 mio. Tel.: 47-390 19849
Dobro ohranjeno Z 101, letnik december 1983, prodaj. Kostič, Blejska 13, Tržič 19850
Prodaj karambolirano ŠKOLJKO za jugo 45. Bojan Krmelj, Poljanska 37, Škofja Loka 19854
Karambolirano GOLF, letnik 1977, prodaj. Tel.: 39-273 19858
Prodaj zimске GUME s platišči za škodo. Tel.: 68-885 19859
Prodaj Z JUGO 1,1 GX, staro 1 leto. Tel.: 21-070, dopoldne ali 48-775, popoldne 19860
Prodaj JUGO 45 A, letnik december 1986. Cena 1,8 mio. Tel.: 74-209, po 10. uri 19868
Prodaj Z 101 GTL, letnik 1983, garažirana. Ogled: Mehadič, Sejmišče 7, po 16. uri 19869
BMW 318, letnik 1978, prodaj ali menjaj za manjši avto. Tel.: 064/620-425 19873
Prodaj CITROEN GSX 1,2, letnik 1978, garažiran. Repe, Sp. Gorje 61/a 19874
VW variant, letnik 1973, vozen, potreben popravila, registriran do marca 1989, prodaj za 100 SM. Tel.: 47-170 19876
GOLF diesel, letnik 1983, 60.000 km, prodaj. Franc Zupan, Struževo 49/a, tel.: 28-650 19882
Prodaj LADO 1200, letnik 1987. Tel.: 26-648 19884
Prodaj OPEL KADETT, letnik 1970, registriran, novoce. Cena 250 SM. Jože Kepic, Dvorje 44 19890
Prodaj Z 128, letnik 1986. Andrej Golob, Poljče 4, tel.: 73-506 19895
Ugodno prodaj MOTOR BT 50. Tel.: 39-692 19896
Ugodno prodaj OPEL REKORD 2,0 E, letnik 1984, 1997 ccm, 110 KS, s centralnim zaklepanjem, avtoradiem sanyo 4 x 30 W, volan servo, zimске GUME s platišči - nove, letne GUME z rialu, AL platišči, spoilerji spredaj in zadaj, kljuko za prikolico, verige za sneg. Cena po dogovoru. Tel.: 064/43-191 ali 42-840 19898
Poceni prodaj FIAT 126, letnik maj 1978. Tel.: 064/621-289, dopoldne - Štimatec 19899
Prodaj Z 128, letnik 1983, v zedjo dobrem stanju. Jandrič, Gradnikova 7, Kranj 19902
Prodaj Z 750 po delih. Vošče 1, Radovljica 19905
Prodaj Z 101, letnik 1980, prevoženih 60.000 km, zelo dobro ohranjeno. Viljem Rajhard, C. heroja Verdrička 41/a, Jesenice 19907
Prodaj FIAT 126 P, nov. Tel.: 39-058 19910
Prodaj GOLF JGL, letnik 1982. Tel.: 51-875 19911
Prodaj dobro ohranjeno Z 750, letnik 1979, za 230 SM. Pavlov, Zl. polje 3/e, Kranj 19912
Prodaj JUGO 45, letnik 1985. Šturm, St. Oselica 66, Sovodnje, tel.: 69-095 19916
VOLVO 340 GL nujno in ugodno prodaj ali zamenjam za manjši avto. Tel.: 57-736, zvečer 19918
Prodaj Z 750, letnik 1978, registrirano do septembra 1989 ali zamenjam za gradbeni material. Marjan Kistan, Gorenja vas - Reteče 27, Škofja Loka 19919
Ugodno prodaj Z 101, letnik 1981. Miladič, Stritarjeva 5, Kranj 19929
Prodaj R 4, letnik 1978, neregistriran, potreben manjšega popravila. Briek, Leše 2, Tržič, tel.: 51-086 19931
MERCEDES 200 D, letnik 1979, zelo ohranjen in 126 PGL, letnik 1986, prodaj. Ogled ves dan. Cankarjeva 12, stan. 9, Radovljica 19933
Prodaj Z 750. Breg ob Savi 30 19934
FIAT 126, letnik 1987, prodaj. Tel.: 70-201 19935

ZAPOSLITVE

V redno delovno razmerje sprejemam GALANTERISTKO (izdelovanje usnjene galanterije). Visok OD. Pogoj dela zelo dobri. Nastop dela možen takoj. Informacije na tel.: 45-596 19851

V radovljiškem območju zaposlim STROJNEGA TEHNIKA s 5-letno prakso v konstrukciji. Pogoji: samostojnost in dobro obvladanje tehnične risanja. Informacije na tel.: 79-478, od 7. do 9. ure 19885
Iščem kakršnokoli popoldansko honorarno zaposlitev. Lahko tudi na svojem domu. Tel.: 28-177 19897
ZIDARSKA SKUPINA dobi delo. Tel.: 42-717 19914
Sprejemam serijsko ŠIVANJE na dom. Šifra: OVERLOG 19923
Zaposlim upokojenca ali dam delo na dom starejšemu upokojenca, ki ima veselje do čevljarске stroke in je spreten. Izdelujem copate iz filca. Praprotnik, Ljubno 84 (pri cerkvi), tel.: 70-570 19924
Opravljam vsa ZIDARSKA DELA, keramične in kamnite obloge. Tel.: 74-736 19926

ZIVALI

Prodaj 14 dni staro TELIČKO simentaliko in KRMILO KROMPIR. Senčur, Mlakarjeva 37 19758
Prodaj rjave JARKICE. Stanonik, Log 9, Škofja Loka 19766
Prodaj TELICO simentaliko, brejo 8 mesecev. Dvorje 52, Cerklje 19816
Prodaj BIKCA za zakol ali rejo. Bernard, Zg. Senica 18/a, Medvode 19818
Prodaj 6 tednov starega BIKCA. Sp. Besnica 136 19819
Prodaj polovico mlade KRAVE. Voglje 88 19820
Prodaj 1 teden stara TELIČKO in BIKCA. Podbrezje 55 19829
Prodaj TELIČKO simentaliko, staro 14 dni, za rejo ali zakol. Zadruga 14, Duplje 19836
Prodaj 2 PRAŠIČA, težka po 90 kg in PUJSKE, težke 35 kg ter manjše. Sp. Brnik 60 19840
Prodaj 1 teden staro TELIČKO. Zaloše 5, Podnart, tel.: 70-458 19844
Prodaj 10 dni staro TELIČKO. Jegriše 20, Vodice 19845
Prodaj BIKCA, starega 14 dni. Kristac, Sr. vas 13, Senčur 19852
Prodaj TELICO težko 500 kg. Lado Skopec, Log 19, Škofja Loka 19857
Prodaj 14 dni starega BIKCA simentalca. Struževo 13, Kranj 19863
Prodaj KRAVO s teletom in KRAVO simentaliko, brejo 8 mesecev. Visoko 5, Senčur 19865
Prodaj KRAVO, črno-belo, brejo 7 mesecev ali menjaj za jalovo in TELIČKO simentaliko, staro 8 tednov. Valburga 23, Smednik 19871
Prodaj KRAVO pred telitvijo. Moše 20, Smednik 19883
Prodaj KRAVO, brejo 8 mesecev. Gorice 20 19888
Prodaj 6 tednov staro TELIČKO simentaliko. Franc Vrhunc, Zasavska c. 41, Kranj - Orehek, tel.: 27-830 19904
Prodaj BIKCA simentalca, starega 1 teden. Tel.: 46-370 19920
Prodaj od 25 do 30 kg težke PRAŠIČKE in PRAŠIČA za zakol ter PŠENICO in KORUZO. Sv. Duh 41 19921
Prodaj PRAŠIČE težke od 30 do 150 kg. Posavec 123, Podnart 19922
Ljubitelju podarim manjšo, zelo prijazno črno-belo PSIČKO. Mandelj, Bristof 347 19937

Prodaj 2 BIKCA za nadaljno rejo. Zapolnik, Letence 1 19938

STANOVANJA

Manjšo HIŠO ali večje STANOVANJE najemam. Možnost odkupa. Šifra: PREDPLAČILO - TELEFON 19823
Zamenjam 3 leta staro dvojnopolobno STANOVANJE na Bl. Dobravi za enako ali večje na Jesenicah. Ogled vsako popoldne: Fikret Miskič, Bl. Dobrava 127 19875

PRIREDITVE

MLADINSKI PLES bo v Delavskem domu v nedeljo, 1. 1. 1989 in v ponedeljek, 2. 1. 1989 ob 20. uri. 19834
Gostilna PRI CILKI prireja SILVESTROVANJE. Cena rezervacije 100.000 din. V ceni je vračunana hrana in pijača. Informacije na tel.: 42-735 19870
DANES, v petek, 30. 12. ob 19. uri V VOGLJAH nastopa skupna "F + ". Zablešite še pred Novim letom! 19889

OSTALO

Iščem INŠTRUKTORICO angleščine za osnovno šolo. Tel.: 39-388 19815
Prodaj novo MIZO za sitotisk. Poženik 14, Cerklje 19878
Prodaj drobni KROMPIR. Sr. Bitnje 12 19879
Unikatne TAPISERIJE studia "Odpri krog" prodaj. Radovan Rakovec, Zg. Bitnje 124 19886
Prodaj suha bukova DRVA in krmiLO KOLERABO. Tel.: 74-388, Lesce 19887
Prodaj globok otroški VOZIČEK (italijanski - peg). Informacije na tel.: 50-856 19891
Prodaj JABOLKA za ozimnico - voščene in več drugih vrst, neškropljena, po 800 din za kg. Glinje 3, Cerklje 19893
Prodaj MESO polovice krave za v skrinjo. Tel.: 42-090 19909

V SPOMIN

Hiša tiha je postala,
ko si vzela od nas slovo,
v srcu bolečina je ostala,
ki prenehala ne bo.

Mineva že šesto leto, odkar je odšel od nas dragi mož
in oče

FILIP JELENC

Hvala vsem, ki se ga spominjate in mu prinašate cvetje in sveče.

VSI NJEGOVI

Golica, 31. decembra 1988

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, stare mame
in prababice

ANICE GAŠPERLIN

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, botrom, Cilki in mami in vsem prijateljem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani. Posebej hvala dr. Hribniku za zdravljenje, g. župniku za lep pogrebni obred, zvonarjem, grobarju in vsem, ki ste jo v tako lepem številu pospremili na zadnji poti in izrekli sožalje. Hvala sodelavcem Elektro Gorenjske, delavcem TOZD-a Elektro Kranj in sodelavcem Krajevne nadzornišča Visoko. Hvala tudi sodelavcem Iskre Kibernetike in Telematike. Vsem še enkrat iskrena hvala.

ŽALUJOČI: Vsi njeni

Bašelj, Visoko, Mlaka, 24. decembra 1988

V SPOMIN

JANEZU

ANDREJU

MILANU

Tolikšno bogastvo in lepota duha, mladost, sreča in radost — vse je odšlo z vami, naši srčno ljubljeni sinovi. V neizbežni tihoti nam je ostal le lep spomenik plemenitosti, ki ste si ga postavili sami. Večno ga bomo občudovali in spoštovali. Ponosni smo nanj in hvala vam. Zahvaljujemo se tudi prijateljem za vsako drobno solzo in dobro misel nje.

Družini Berce in Stavrov
Zgornja in Spodnja Besnica

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage tete in svakinje

FRANČIŠKE POTOČNIK

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in prijateljem za izrečena sožalja, podarjeno cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti. Posebna zahvala g. župniku iz Stare Loke za lep pogrebni obred in pevcem za zapete žalostinke. Vsem še enkrat iskrena hvala.

ŽALUJOČI: nečakinja Fanika Kumer z družino

Papirnica, 27. decembra 1988

ZAHVALA

Križ v steno uklesali
meni naj bi v spomin,
na grob pa cvetja posejali
encijan in rdeč volčin!

Ob boleči izgubi očeta

MARTINA CEKLINA

p. d. Tinčkovega ata
iz Stare Fužine v Bohinju

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, znanec, prijatelj za izrečeno sožalje — posebej pa dr. Hribarju za njegovo požrtvovalnost pri zdravljenju. Še posebej se zahvaljujemo GRS — Bohinj, gasilec iz Bohinja za sodelovanje pri pogrebu in ker ste ga tako množično pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala tudi g. župniku, pevcem za zapete žalostinke in govornikom.

ŽALUJOČI: Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice, prababice, sestre, tete, tašče in sestrične

ANE KEŠNAR

roj. 1910

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom in vsem krajanom Velesovega, znanec, prijatelj, sodelavcem Elite in Petrola za nesebično pomoč v težkih trenutkih. Hvala tudi vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi pevcem in g. župniku za lep pogrebni obred.

VSI NJENI

Velesovo, 26. decembra 1988

V SPOMIN

Minilo je leto dni, od kar nas je zapustila

STANA NINIČ

roj. Dilas

Hvala vsem, ki se je spominjate, ji nosite cvetje na grob in ji prižigate sveče.

ŽALUJOČI: mož Milorad, sin Dorde in hči
Svetlana

